

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DEN JYDSKE
HANDELSSTANDS
CENTRALFORENING

1883—1933

DEN JYDSKE
HANDELSSTANDS
CENTRALFORENING
1883–1933

RANDERS

J. M. ELMENHOFF & SØNS BOGTRYKKERI

1933

FORORD

Under Overvejelse om Fremskaffelse af et Festskrift i Anledning af Centralforeningens 50 Aars Jubilæum i 1933 kom jeg til det Resultat, at de første 25 Aar af Foreningens Historie var skildret paa en ganske fortræffelig Maade af Redaktør Stein i det ved 25 Aars Jubilæet udsendte Festskrift.

Da [det maa forudsættes, at den store Del af Foreningens nuværende Mandanter ikke kender dette Skrift, og da et andet Arbejde over samme Emne næppe vil kunne bringe noget nyt, har jeg, i Forstaaelse med mine Kolleger i Forretningsudvalget, søgt og faaet Redaktør Steins elskværdige Tilladelse til at lade hans Skrift optrykke.

Mere dristigt var det vel nok, at jeg derefter selv paatog mig at fortsætte Centralforeningens Historie i 1908—1933; men hvad der gav mig Mod hertil var, at Foreningen i sine fyldige Aarsberetninger har et Kildeskrift, som er let tilgængeligt, og som i høj Grad kunde lette mig Arbejdet.

Redaktør Stein har i sin Tid haft en anderledes besværlig Opgave. Derom vidner, at han til sit Værk angiver at have benyttet Kilder som V. Falbe-Hansen og Will. Scharling: Danmarks Statistik, de statistiske Aarbøger og Tabelværker, C. F. Tietgen: Erindringer og Optegnelser, Foreningen af jydsk Handelsforeningers Arkiv og Aarsberetninger samt Handelsmødets Beretninger.

Det er mig klart, at et lignende Studium vilde have gjort mig Arbejdet uoverkommeligt. Men uden at være blind for, at det, jeg vilde være i Stand til at præstere, ikke kunde komme i Højde med Hr. Steins Skrift, har jeg altsaa givet mig i Lag med Opgaven alene paa Grundlag af det, Aarsberetningerne kunde oplyse, og i Haab om i nogenlunde kortfattet Form at kunne give et Billede af Foreningens Liv i de sidste 25 Aar.

OTTO KRAGH

FORENINGEN
AF JYDSKE
HANDELSFORENINGER
1883-1908

PAA FORENINGENS FORANSTALTNING UDARBEJDET AF

HENDRIK STEIN

KØBENHAVN

H. H. THIELES BOGTRYKKERI

OPTRYKT 1933

GENNEM AARHUNDREDER var de danske Købstæder for Vasaller af Hovedstaden at regne. Paa alle Maader begunstigede Enevælden København. Dér havde de store Handelskompagnier deres Hjemsted, og dér opelskedes ligeledes en Række betydelige industrielle Bedrifter. De københavnske Groshandlere begunstigedes ved værdifulde Monopoler. Hovedstaden havde saaledes tidlig faaet udelukkende Oplagsret paa forskellige Varer, og Købstæderne slap med at betale $\frac{1}{3}$ af den sædvanlige Told og Konsumtion, naar de aftog deres Varer fra København i Stedet for selv at indforskrive dem fra Produktionsstederne. Intet Under, at de store Formuer samledes i Hovedstaden, hvor Handelens Matadorer i det 18de Aarhundrede førte et næsten fyrsteligt Liv, mens Købstædernes Handelsstand holdtes nede ved alle mulige hæmmende Baand. Provinskøbmændene havde kun trælsomme Dage, henviste som de var til at forsyne den omboende fattige og forkuede Landbefolkning med de faa Fornødenheder, som Datidens Husflid ikke evnede at tilfredsstille, og de laa i evig Krig med de saakaldte »Bissekræmmere« og andre Omløbere.

Ene blandt alle danske Købstæder hævdede Aalborg sig i det 18de Aarhundrede som selvstændig Handelsby uden at lade sig knuge ned af Hovedstadens gennem Monopoler og allehaande Begunstigelser skabte Handelsvælde. Fra Amster

dam, Liverpool, Lissabon, Newcastle, St. Ybes, Riga, Petersborg, Stockholm, Memel og Bordeaux kom Skibe til Aalborg med Salt, Vin, Hør, Hamp, Tjære og allehaande andre Produkter. Ogsaa med København og Norge stod Aalborg i stadig og livlig Forbindelse, og en hel Flaade af Smaaskibe var beskæftiget med at fordele de mangeartede Varer, som fra alle Kanter hobedes op i de Aalborg Købmænds Pakhuse, videre til Købstæderne langs Limfjorden. Til Gengæld opkøbtes Korn og Fedevarer, som atter udskibedes til Hovedstaden og Udlandet. Et Par Tal fra Aaret 1769 vil bedre end mange Ord belyse det her anførte:

	Folketal	Ankomne Skibe		Hjemmehørende Skibe	
		Antal	Drægtighed Tons	Antal	Drægtighed Tons
Aalborg.....	4,776	398	11,584	66	2,596
Aarhus.....	4,156	187	4,334	29	840
Randers.....	3,143	143	3,494	19	442

Odense overgik vel Aalborg i Folketal, men som Handels- og Søfartsby kom den knap nok paa Højde med Aarhus og Randers.

Ogsaa Toldindtægterne viste Aalborg som den eneste Provinsby, der drev nogen Handel af Betydning. I de 6 Aar 1769-74 var Toldindtægterne i Aalborg i Gennemsnit 15,000 Rdl. C., d. v. s. dobbelt saa meget som i Helsingør og 10 Gange saa meget som i Odense, Aarhus og Randers. I Forhold til Befolkningens Størrelse drev Aalborg da baade udenrigs og indenrigs en betydelig Handel. En samtidig Forfatter skriver med Henblik paa dens Fordelingstrafik, at »medens Kjøbenhavn i Henseende til Aalborg og maaske flere Kjøbstæder kan anses som *et lille Amsterdam* formedelst sin Afsætning af alle Slags Varer, saa kan Aalborg igen i Hensigt til nogle danske Kjøbstæder anses som *et lille Kjøbenhavn*, der forsyner dem med en temmelig Del Varer«.

Ved Handelsfrihedens Indførelse i 1797 ophævedes Københavns Forrettigheder, og de urolige Tider, som fulgte paa —

Krigstid og Krisetid —, gjorde det af med den sidste Rest af Hovedstadens Handelsvælde.

Købstæderne havde smøget Spændtrøjen af sig, men endnu var de ikke modne til at bruge deres Frihed. Endnu en Gang lagde de driftige Hanseater ud for at erobre dansk Handel, og Anstrængelserne kronedes med Held. Som en Græshoppe-sværm oversvømmede de tyske »Probenreutere« Landet, overalt trængte de sig ind, og i Løbet af faa Aar var det bragt der til, at Detaillisterne baade i Hovedstaden og Provinserne forsynedes direkte fra de hamborgske og lübske Handelshuse, der samtidig vidste at tilegne sig Hovedparten af vor Eksport. Endel Produkter fandt ganske vist Vej til England og Norge, men Hovedparten gik dog sydpaa, og selv Varer, der gik andetsteds hen, afskibedes ofte for hamborgsk Regning.

Saaledes var saa at sige hele Udenrigshandelen i Trediverne og Fyrreerne ganske gledet os af Hænde. De større Provins-købmænd, navnlig Købmændene i de jyske Byer, havde gærne Forbindelse med et eller andet Firma i Hamborg, som forsynede dem med en udstrakt Kredit og af hvilket den paagældende blev finansielt afhængig; dér hentede de alt, hvad de havde behov, og dér afsatte de deres hjemlige Produkter.

Skønt dansk Handel saaledes var trælbunden til Hansestæderne, lagdes dog i de Aar rundt om i Købstæderne ved Flid og Omsigt Grunden til adskillige store Købmandsformuer, og Afhængighedsforholdet fik for Provinsernes Købmænd en ikke ringe opdragende Betydning. For dem blev denne Periode en gavnlig *Læretid*, der bragte dem i direkte Berøring med Udlandet og med de moderne Former for Handelens Udøvelse. Impulserne udefra virkede som en forfriskende Luftning, modnede Viljerne, gav Udsyn og Fremsyn, og da omsider Tiden var inde og Lærkerne brast, stod den danske Købmandsstand rede til paa egen Haand at føre Udviklingen videre.

Det var i det Aar 1837, en Dag hen paa Eftersommeren, at en ung Knøs kom vandrende nordfra ad Aarhus til og skød Vej ind gennem Riis Skov. Løvfaldstiden var inde, mellem de tyndt løvede Kroner og slanke Stammer saa han den blaa Luft, og han fornåm en Lyd, der i hans Øren klang som en gammelkendt Melodi. Nogle faa Minutter — og der aabnede sig for hans Blik det frieste Udsyn. Han stod paa en høj Skrænt med brat Affald; dér for hans Fod bredte sig Havet, syngende, brusende, som han kendte det fra sin Hjemstavn, det Hav, der for Aar tilbage i en Stormnat havde taget hans Far; hist ovre skød grønklædte Landtunger frem, ude i Synsranden hævede sig en Ø som en mægtig Hvalryg, og dér nede — tæt ved, klemt inde mellem Bakker —, ja det maatte jo være Maalet for hans Vandring, det maatte være St. Clemens Kirketaarn, der mellem rødt tækkede Smaahuse ragede højt mod Sky som en Kæmpe blandt Dværge.

Den unge Vandringsmand paaskyndede sin Gang, og en halv Timestid senere meldte Skipper Broges Søn af Grenaa sig hos den kendte Aarhuskøbmand Meulengracht, der havde lovet at indvie ham i Købmandskab. Aarhus talte den Gang en Haandfuld Huse, der krøb sammen i Ly af Domkirken og omkring Byens naturlige Havn, Aamundingen, som man, naar Vinden stod paa, plejede at spærre med et stærkt Tov, for at Skibene ikke skulde gaa for højt op. Syv Tusinde Indvaanere var alt, hvad Byen havde, men Grenaa havde kun Tiendedelen, og i Forhold var Aarhus for en Storstad at regne. Ved Overgangen til det 19de Aarhundrede havde den staaet som den tredie i Rækken næst Aalborg og Randers; nu var den fløjet Randers forbi og var tæt i Hælene paa den gamle Limfjordsby, men endnu var der intet, der lod ane det store Opsving, som skulde komme, og Livet artede sig helt anderledes end i vore Dage.

Kun faa Aar forinden var den første Postdamper sat i Fart paa den ældgamle Overfart »fra Callundborg til Aars«;

før den Tid havde man maattet betro sig til »Smakken« eller man gjorde — hvis det ikke netop var »Børdag« — som Peter Paars: man »hyrede en Jagt og overgav sig paa Neptuni Vold og Magt«.

Den danske Handelsflaade mønstrede paa dette Tidspunkt kun 3 Dampere, endnu gennemkrydsedes Landet ikke af »Skinneveje«, der kædede By til By, og Telegraf og Telefon var et Eventyr, som hørte Fremtiden til.

Postgangen var langsom og besværlig, og kun et Par Gange om Ugen kom der Post fra Udlandet. Naar Postilonen kørte ind i Købstaden, truttende de muntre, skingrende Postsignaler paa sit Horn, stimlede Unge og Gamle sammen. Indtil 1833 havde man i de mere afsides liggende Byer i Jylland kun haft Pakkepostforbindelse med København og det øvrige Land en Gang hver 14. Dag eller hver Maaned — ja til Lemvig naaede Pakkeposten endda kun fire Gange aarlig.

Nationalbanken havde netop i det Aar — 1837 — oprettet Bankkontoret i Aarhus, men Bankvæsenet var iøvrigt i sin Vorden. I Jylland fandtes 8 Sparekasser, af private Banker derimod ikke en eneste Landet over. Først 17 Aar senere oprettedes de første jyske Privatbanker i Aalborg, Randers og Vejle, syv Aar efter at Landets første Provinsbank, Fyns Diskonto Kasse i Odense, havde begyndt sin Virksomhed. Det var den fremragende danske Købmand i Hamborg, Generalkonsul H. Pontoppidan, der paa dette Omraade viste Vej ved at give Stødet til og selv tage Del i Oprettelsen af en Række jyske Banker.

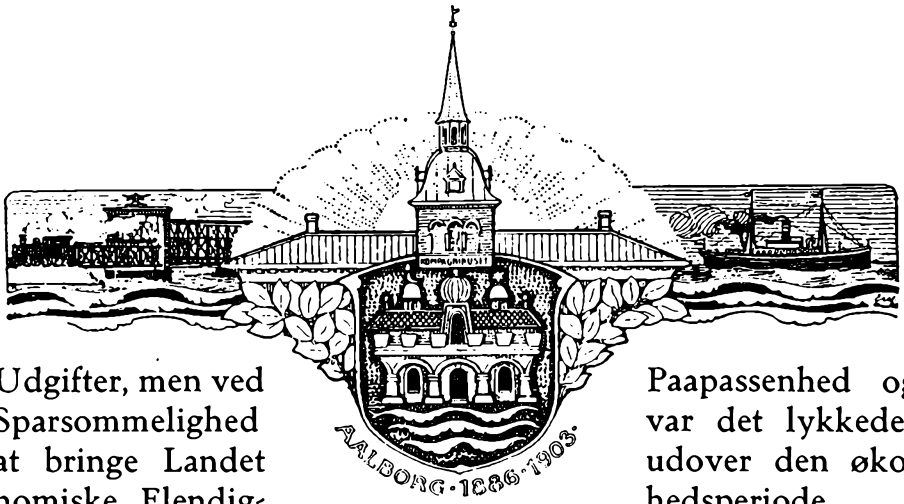
Selve Handelens Vilkaar var saare forskellige fra nu. Alt Købmandskab var bundet til Købstæderne, indsnævret ved Regulativer og Takster, tildels ogsaa ved Lavsvæsenet. Dette sidste beherskede dog ikke Handelen paa samme Maade som Haandværket. Egentlige Handelslaug fandtes — foruden i København — kun i enkelte større Byer, af jyske Byer saaledes kun i Aalborg, hvor ingen maatte sig »af Købmands-

handel ernære uden han derpaa tager Borgerskab og derfor i Handels-Lauget er indskreven«. Selv i de Byer, hvor intet Handelslav fandtes, haandhævedes imidlertid for en del de almindelige Lavsbestemmelser.

Købmand — senere Justitsraad — Meulengracht var en stor Mand i Aarhus, og hans Gaard paa Lilletorv var en af de faa anselige Bygninger i Byen. H. Meulengracht & Søn var et vel meriteret Firmanavn, kendt og anset over hele Halvøen, og for den unge Broge var der i den store Forretning meget at se og lære.

I Sammenligning med Datidens Handelslærlinge fører vore unge Handelsmænd et rent Herreliv. Der krævedes den Gang af de unge baade Haardførhed og Udholdenhed. Fritiden var kun knapt tilmaalt, Arbejdsdagen desto længere. Tietgen, der omtrent paa samme Tidspunkt kom i Lære i Odense, har i »Af en gammel Købmands Erindringer« fortalt, hvorledes han som yngste Dreng dagligt maatte »feje Butiken, støve af, gøre Lamper i Stand, dekorere Vinduet og om Vinteren tø det op. Hverken Butiken eller Soveværelset blev nogensinde opvarmet, og Kulden gav Frost baade i Hænder og Fødder, undertiden ogsaa i Ørerne. Dagens Gærning begyndte Kl. 6 om Morgen, og naar Arbejdet var forbi, maatte den 15-16 Aars Dreng sidde oppe og vente paa Principalen, for naar han kom fra Klubben at hjælpe ham med Afklædningen«.

Forholdene kunde naturligvis den Gang som nu være noget forskellige de forskellige Steder, men Tiden var haardfør og nøjsom. Man havde i de besværlige og trange Aar, der var fulgt efter Englandskrigen og Statsbankerotten, lært at spare; man havde vendt og drejet hver Skilling, inden man gav den ud, og alle Samfundslag fra Landsfaderen og nedefter gennemsyredes af en Nøjsomhedens Aand, som man i vore Dage har vanskelig ved at forestille sig. Man havde som aldrig før maattet slide for Udkommet, det gældende Handelsprincip havde været: lille Omsætning, smaa

Udgifter, men ved Sparsommelighed at bringe Landet nomiske Elendigz

Paapassenhed og var det lykkedes udover den øko- hedsperiode.

Skipper Broges Søn var ikke forkælet eller forvænt. Der havde været trange Tider i Hjemmet efter Faderens Død, det havde været svært for Moderen at skaffe Brødet til de mange Munde, og efterhaanden som Børnene voksede til, maatte de ud fra Hjemmet og klare for sig selv. Saaledes ogsaa Hans. Han var frejdig af Sind og stærk af Vilje, han var kraftig og sund som det jyske Muld, af hvilket han var runden, og der var i hans Natur det saltvands- friske, som kan præge Folk, der er født ved Havet. Arbejde var hans Lyst, let tog han ved Lære, og inden mange Dage følte han sig hjemme i Livet i Købmandsgaarden.

*

*

*

Da Hans Broge havde staaet sin Læretid ud, drog han til Hamborg for at lære Hanseaternes Købmænd Kunsten af. Og han forstod at bruge sine Øjne og Øren bedre end de fleste, saa at han, da han vendte tilbage, var vel rustet til at staa bag egen Disk; tilmed havde han vidst at lægge Skilling paa Skilling, og der berettes, hvorledes han allerede i Læreaarene gjorde forskellige Kup og saaledes øgede sin lille Kapital.

Den 6te December 1847 tog Hans Broge Borgerskab som Købmand i Aarhus — just *det* Aar, da Hamborgernes Herredømme over dansk Handel fik sit første Knæk.

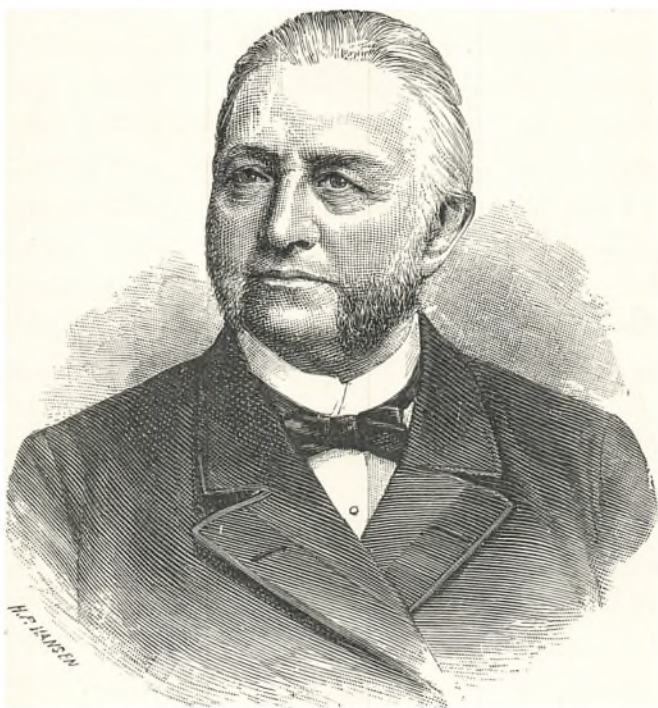
En heftig Krise, der brød løs i England, havde strakt sine Virkninger til Størstedelen af Fastlandet og bl. a. ogsaa lammet Hamborgs Handel. Ikke mindst havde Krisen — hvis Aarsag hovedsagelig var de voldsomme Prissvingninger i

Korn — ramt den Del af den hamborgske Forretningsverden, som var interesseret i Handelen paa Danmark, medens den, vel netop paa Grund af vor Handels Uselvstændighed, gik de danske Købmænd saa nogenlunde let forbi.

Saa fulgte den første slesvigske Krig, som bidrog til yderligere at frigøre Danmarks Handel fra det nedværdigende Afhængighedsforhold. Forskellige samtidig indtrædende Begivenheder virkede i samme Retning: Ved Regeringens Initiativ oprettedes i selve Krigsaaret 1848 den første direkte Dampskibsforbindelse mellem Jylland — Hjerting og Aarhus — og England, hvad der var af allerstørste Betydning for Udførslen af Kvæg og Fedevarer. I Begyndelsen af Aarhundredet var der gaaet endel Kvæg over Ribe med Sejlere til Holland, men den Tid var forlængst forbi, og det sædvanlige havde hidtil været, at Kreatureksporten fulgte Landevejene sydpaa. Aaret derpaa — 1849 — traadte en anden betydningsfuld Foranstaltning i Kraft ved Ophævelsen af den bevægelige engelske Korntold, der hidtil havde gjort Eksport af Korn til England til rent Lotterispil.

Danske Landbrugsfrembringelser har ikke alle Dage haft det samme smukke Renommé som i vor Tid. Omkring Aar 1800 stod saaledes dansk Byg og Havre paa Londoners Børsens Priskurant nederst under Betegnelsen »skiden Sæd«, men lidt efter lidt højnedes Kvaliteten saavel paa Korn som paa animalske Produkter — for de sidstes Vedkommende kom det afgørende Opsving dog først efter Krigen i 1864. Købmandsstanden havde sin meget store Andel i dette Arbejde for at forbedre Landets Frembringelser. Hele det moderne Apparat med Konsulenter og Forsøgsvirksomhed kendtes jo endnu ikke, men Købmændene traadte i dets Sted, og de var utrættelige i at indprente Bønderne, hvor nødvendigt det var at lægge Vægt paa Produktets Kvalitetsforbedring. Ved at vrage de simplere Varer og betale højere Priser for de gode Kvaliteter sporrede de Bønderne til at strænge sig an. Og det nære Til-

lidsforhold, som i Tidens Løb havde fæstnet sig mellem Bonde og Købmand, førte til, at den sidste i stort Omfang kom til at optræde som Bondens Raadgiver og derved til at øve en omfattende konsultativ og vejledende Virksomhed. Mange gamle Købmandsfirmaer har paa dette

HANS BROGE

Omraade indlagt sig stor Fortjeneste, men ingen mere end netop Hans Broge.

Det var urolige Tider, da han i den senere saa kendte Købmandsgaard i Mindegade i Aarhus startede en af disse gammeldags Forretninger, hvor der handledes saa at sige med alt. Men for Hans Broge betød de vanskelige Forhold kun én Chance mere. Ved Dristighed og Snarraadighed lagde han netop i disse Krigens Aar den solide Grund, hvorpaa han senere byggede hele sin store Virksomhed op. Og da han

først selv havde fast Grund under Fødderne, blev han i mere end en Menneskealder den store Fører og Foregangsmand, om hvem Jyderne — fra Land som fra By — fylkedes.

Det var netop Hans Broges store Evne, at han kunde samle alle.

Han holdt sig ikke tilbage, til man søgte ham. Han rejste rundt paa Landet, samlede de jyske Bønder til Møder for at vejlede dem til Forstaaelse af, hvad der krævedes af dem, og hvad der tjente deres egen Interesse bedst. Ingen forstod som Broge at vinde Bøndernes Øre og sætte Fart i dem. Og at de skønnede paa hans Virksomhed viste sig bl. a., da Aarhus Landboforening i 1874 udnævnte ham til Æresmedlem. Det var Broge, der i 1868 fik bragt den første Smørudstilling i Danmark, ja vel i hele Verden, i Stand; i mangfoldige Retninger viste han Vej, og da han saa, at det under den landbrugsindustrielle Kurs skortede Landmændene paa teoretisk Viden, var det ham, der gav Stødet til Oprettelsen af en jysk Landbrugsskole i Malling.

Under Arbejdet til Handelens Frigørelse og Landbrugets Opkomst var Hans Broge stadig i Spidsen. Han satte en Ære i sit Købmandsnavn, og han lærte sine jyske Standsfæller, at *Købmandskab forpligter*; han lærte dem den Offervillighed, som ikke mindst i hans egen By har sat sig saa mange Vidnesbyrd. Det var netop hans sunde Købmandsblik og hans dybe Forstaaelse af Købmandskab, som bragte ham til at blive en Vejleder for Landmanden. Og ved sin Personligheds Magt blev han samtidig den jyske Købmandsstands Fører.

Ved at højne Landbruget skabte han Fremgang for Handelen og hævede Byerne. Ved Storsind og Uegennytte tvang han sine Kaldsfæller til at vise de samme Egenskaber. Ingen enkelt Mand har for sin By været saa meget som Hans Broge for Aarhus, ingen anden By skylder heller sin Købmandsstand mere. Og Eksemplet vakte til Efterfølgelse. Rundt om i jyske Købstæder har Købmandsstanden i den sidste Men-

neskealder udfoldet et beundringsværdigt Initiativ og en sejt Energi for at vinde med, og de uanselige Flækker, der i Aarhundreder skjulte sig ved de jyske Fjorde, er forvandlede til virkelige *Stæder*, til fremadstræbende Byer, der har smøget Landsbypræget af sig, og hvis Nerve er et stærkt pulserende Næringsliv. Fremgangen i Folketal giver i saa Henseende et interessant Billede.

	1801	1840	1880	1906
Aarhus	4,102	7,087	24,831	55,193
Aalborg	5,579	7,192	14,152	31,509
Horsens	2,396	4,933	12,654	22,327
Randers	4,562	6,633	13,457	20,963
Vejle	1,310	2,705	7,145	16,212
Fredericia	3,474	4,433	8,275	13,451
Kolding	1,672	2,611	7,141	13,451
Viborg	2,379	3,343	7,653	9,521
Hjørring	744	1,556	4,308	8,794
Silkeborg	44	68	2,931	7,803
Frederikshavn	463	1,247	2,891	7,176
Thisted	1,068	1,814	4,184	6,520

Ogsaa de øvrige Byer er voksede, om end ikke alle i samme Maalestok. Og yderligere er tilkommet en *helt ny Købstad*, Esbjerg, »Danmarks Chicago«, som — skabt af Eksport-handelen — fra 1529 Indbyggere i 1880 er vokset op til Jyllands femte eller sjette største By, der tæller 16-17,000 Mennesker. De jyske Købstæder, der Anno 1801 tilsammen kun talte c. 40,000 Indvaanere og endnu i 1880 kun 145,000 Indvaanere, havde 1906 et samlet Folketal paa c. 300,000. Deres Befolkning er altsaa paa godt 100 Aar vokset til det syvdobbelte, mens samtlige danske Købstæder taget under ét kun har forøget deres Folketal 5½ Gange.

At Næringsloven af 1857 gav Handelen paa Landet fri, kom forbigaaende til 'at virke hæmmende paa Købstædernes Handel, og selve Læbæltet, der var tænkt som et Værn og en Støtte for Byernes Handel, blev Brugsforeningernes fredlyste Tumbleplads. Men den raske Udvikling af Samfærdsels-

midlerne efter 1864, den nationale Vækkelse og det stærke Initiativ, som fulgte efter Krigsaaret og Amputationen, gav Byerne rigelig Erstatning. Den jyske Halvø er Aar for Aar spundet ind i et tættere Net af Jernbanelinier; ialt gaar de jyske Baner op til 262 Mil, hvoraf de 106 Mil tilhører private Jernbaneselskaber, der paa nær et enkelt — Vemb- Lemvig Banen — er traadt i Virksomhed de sidste 25 Aar. Samtidig har Byerne udvidet og uddybet deres Havneanlæg efter en meget betydelig Maalestok. Den store Omlægning af Landbrugets Drift er fulgt af et enestaaende landbrugsindustrielt Opsving, der har skabt Danmark Navn og Ry som Foregangsland, og under denne Kurs er Esbjerg blevet Eksporthavnen *par excellence*, mens andre jyske Havne har tilegnet sig en betydelig Del af den store Foderstofimport, der indgaar som Raaprodukt i Landbrugets Frembringelser. Navnlig de sidste 10-15 Aar har bragt en betydelig Forøgelse af Trafiken paa danske og navnlig jyske Provinshavne.

Frihavnens Aabning dannede for Københavns Vedkommende Indledningen til et stærkt Opsving i Skibsfarten ved den nylig paabegyndte store Import af Korn- og Foderstoffer fra Golfhavnene. Det var netop i de Aar, den danske Dampskibsflaade skiftede Karakter; man begyndte at bygge store Skibe paa 4-5000 Tons d. w., og den voksende Trafik mellem New Orleans, Galveston og København gled fra engelske og norske Hænder over paa danske. København fik meget hurtig en dominerende Stilling som Omladningsplads for Foderstoffer til sydsvenske og Østersøhavne, men navnlig til danske Provinshavne.

Med det stærkere Initiativ og den voksende Selvtillid hos Provinsernes Købmandsstand vakttes imidlertid Interessen for egen direkte Import, og der hævdede sig snart det ene, snart det andet Sted Røster for Uddybning og Forbedring af Havnene. Aarhus, der endnu over Midten af Aarhundredet havde klaret sig med den naturlige Havn, som dannedes af

Aamundingen, havde allerede paa det Tids-
punkt, der her er Ta- le om, en Havn, der
kunde tage Konkurrencen op med København, og takket
være en dygtig Handelsstand og en fremsynet Havnefor-
valtning, der ikke har taget i Betænkning at anbringe Mil-
lion efter Million i ny Havneanlæg, har Aarhus i de se-
nere Aar taget Førerstillingen blandt danske Havnebyer.
Landets største Importfirma i Korn- og Foderstofbranchen
— Korn- og Foderstofkompagniet —, som i sig har for-
enet Broges, Mønstedes, Baunes, Holsts, Ankerstjernes (Ran-
ders) og Meulengrachts (Horsens) Kornforretninger, og
som har tilkæmpet sig et Verdensfirmas Stilling med Fili-
aler baade i den gamle og den ny Verden, har hjemme i
Aarhus, og det er da nu en dagligdags Ting at se de store
oversøiske Dampere losse her. Der losses som oftest hele
Ladninger, og det samme sker hyppig i Aalborg. Ogsaa
dér har man gjort betydelige Ofre for at skabe en fuldt
moderne Havn, og selv dybtgaaende Dampere passerer
Uddybningen ved Hals ind til den driftige Limfjordsby.
I Horsens, Vejle, Kolding o. s. v. losses som oftest Del-
ladninger, og man ser nu hyppigt, hvad man ikke tidli-
gere kendte til, at en Dampere deler sin Ladning mellem
to eller flere Byer. Selv til Frederikshavn kommer nu
Dampere, som tager deres 4-5000 Tons, og losses Part-
ladninger af Foderstoffer; forøvrigt har denne By jo nu
ogsaa et fortræffeligt lille Skibsværft.

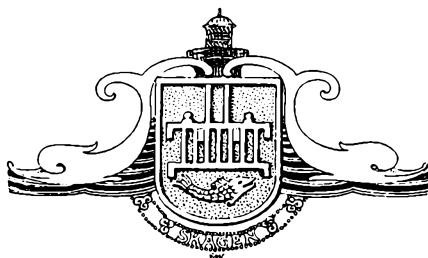
Nogle Tal vil belyse de jyske Byers Import af t. Eks.
Oliekager i Forhold til Hovedstadens Import:

	<i>København</i> Mill. Pd.	<i>Aarhus</i> Mill. Pd.	<i>Aalborg</i> Mill. Pd.	<i>Esbjerg</i> Mill. Pd.	<i>Kolding</i> Mill. Pd.
1897.....	89.8	57.4	3.3	11.1	6.7
1898.....	128.9	89.9	4.8	9.8	3.7
1899.....	123.0	105.6	11.6	15.0	7.2
1900.....	96.6	124.9	14.7	19.9	11.5
1901.....	139.9	132.1	33.1	24.9	12.8
1902.....	141.8	159.2	52.2	34.5	24.7
1903.....	117.0	173.3	56.7	48.2	29.1
1904.....	128.1	192.5	82.8	56.8	23.4
1905.....	145.6	209.1	98.8	67.8	26.0
1906.....	170.2	217.4	86.6	40.8	29.0

Den Tid er da længst forbi, da jyske Købmænd gik vekselvis i Københavns og i Hansestædernes Ledebaand.

Fra de gamle Dage helt tilbage til det 18de Aarhundrede nævnes med Ære mange gode Købmandsnavne — Gjødsvad og Kjellerup i Aalborg, de Bech'er og Bøggild'er i Aarhus, de Bay'er og Kirketerp'er i Randers, der jo ogsaa er Niels Brocks Fødeby. Og fra en senere Tid Cloos i Frederikshavn, Levy i Horsens, Kier i Aalborg, Ankersstjerne i Randers og som den ypperste af dem alle Hans Broge. I deres Fodspor er traadt en ny Købmandsslægt. Det er Købmænd af en egen fast Støbning. Det stejle i den jyske Karakter er hos dem omsat til en sejt Villen. De er besindige, men tillige rige paa Initiativ, og naar de en Gang har sat sig et Maal, giver de ikke op.

Det er *denne* Købmandsslægt, som har ført an i den Udvikling, de jyske Købstæder har gennemgaaet i de sidste Tiaar.

DEN 23. JULI 1883 var en stor Dag i *Aarhus Børs'* Historie. Aarhus har nemlig, hvad der maaske er de færreste bekendt, virkelig en Børs. Det var Kornhandelen, som i sin Tid skabte den, og den fik sit eget Hjem i en beskedne lille Bygning, rejst ved Samvirken mellem Havnen, som ejer Grunden, og den stedlige Handelsforening. Dens Ry naaede aldrig vidt, men den betegnede dog en betydningsfuld Epoke i Byens Handelshistorie. Her mødtes Byens Købmænd daglig for at høre nyt, læse Dagens Telegrammer og slutte Forretninger, og navnlig om Fredagen — Kornkøbmændenes Dag — var Besøget stort.

Men Tiderne skifter.

Med den store Omlægning af Landbruget hørte Korneksporten op, Handelen forandrede ganske Karakter, og Aarhus Børs gled lidt efter lidt tilbage i fuldstændig Ubemærkethed. Telefonens Indførelse berøvede den den sidste Rest af Betydning, og i vore Dage minder kun Navnet og den maanedlige Notering af den aarhusianske Kurslistes faa Papirer om Bygningens oprindelige Bestemmelse.

Hin 23de Juli samledes imidlertid indenfor dens Mure en Kreds af fremragende jyske Købmænd, der var kommen hid fra alle Dele af Halvøen for at forhandle om Oprettelsen af en Centralforening af jyske Handelsforeninger. Blandt de tilstedeværende Købmænd saas adskillige, hvis Navn havde

landskendt Klang; andre yngre og fremadstræbende skulde først i de Aar, der kom, ved deres Arbejde tilkæmpe sig en Plads i jysk Handels Historie. Den stilfærdige og kloge Otto Langballe, der havde afløst Broge som Aarhus Handelsforenings Formand, bestred i denne Egenskab de Pligter, Værtskabet paalagde, bistaet af de øvrige Bestyrelses-

I. H. HEERFORDT
Randers
Formand 1883—86 og 1891—95

medlemmer, deriblandt den unge, initiativrige Joh. Baune. Og saa man sig rundt i Kredsen af udenbys Gæster, fik man bl. a. Øje paa Konsul Cloos, Chefen for det ansete frederikshavnske Firma, og Aalborggensen Edv. T. Andersen, en Købmandstype af gammel Støbning. Der var endvidere nuværende Etatsraad Ankerstjerne, den kendte Storkøbmand med den djærve Sømandsskikkelse, og den veltalende Apoteker Hoffmeyer fra Grenaa. Der var Fabrikant Stallknecht fra Horsens og den jyske Han-

delsskoles senere Organisator, R. Kaalund fra Kolding, som nu 25 Aar efter sammen med Hans Bechgaard, Lemvig, og J. M. Jørgensen, Fredericia, staar som »det jyske Handelsmøde«s Veteraner. Det var — for at sige det i al Korthed — Kærnen af den dygtige og driftige jyske Handelsstand, som hin Julidag var samlet paa Aarhus Børs.

Initiativet til dette Stævne var udgaaet fra Aarhus Handelsforening, hvis Bestyrelse allerede i Maj Maaned havde tilstillet Handelsforeningerne i de øvrige jyske Købstæder følgende Cirkulær-Skrivelse:

»Aarhus, Maj 1883.

Efterat Medlemmer af Kjøbenhavns Handelsstand under 23de Juni 1880 havde afgivet en Betænkning, hvori der foresloges en Omordning

af Handelsstandens Repræsentation, indgav Grosserer-Societetets Comité i 1881 et Andragende til Indenrigsministeriet, hvoraf det fremgaar, at Comiteen ønskede afholdt aarlige Møder, hvor Delegerede fra de større Handelsbyer i Danmark skulde træde sammen med Comiteen for at drøfte de Handel, Skibsfart og Industri vedrørende Sager, som af Regeringen eller Medlemmerne maatte blive forelagte til Forhandling.

Der har i forskellige Handelsforeninger i Provindsbyer været nogen Tvivl, om den i nævnte Andragende antydede Form vilde være heldig for de Interesser, som maatte antages særligt at ønskes fremmede af Provindserne, og i den seneste Tid er der fra flere Sider udtalt Ønskeligheden af Dannelsen af Centralforeninger af Handelsforeninger i Provindserne.

Denne Sag har ogsaa været forhandlet i Aarhus Handelsforening, og naar her har været Stemning for at danne en saadan Forening, da er det ingenlunde Mening dermed at ville reise en Opposition til Grosserer-Societetet eller Hovedstadens Handelsstand; men tværtimod bør det fremhæves, at man mener derved at finde et heldigt og vistnok nødvendigt Mellemlid mellem Hovedstadens og Provindsernes Handelsstand for en god og frugtbar Samarbeiden.

Det blev paalagt Bestyrelsen ved Henvendelse til Handelsforeningerne i de jyske Byer at opfordre disse til at optage Spørgsmaalet om Dannelsen af en Centralforening af Handelsforeninger foreløbig for Jylland til Forhandling, og tillader man sig at imødesee inden Udgangen af Juni Maaned Meddelelse om Handelsforeningen i — slutter sig til Tanken om Dannelsen af en saadan Forening.

Bestyrelsen for Handelsforeningen i Aarhus.«

I Løbet af den nærmest paafølgende Tid var Sagen bleven drøftet rundt om i Handelsforeningerne, og overalt havde der vist sig Stemning for at forsøge den gennemført. I Begyndelsen af Juli kunde Bestyrelsen for Aarhus Handelsforening da konstatere, at »samtlige indgaaede Svar paa det fremsatte Spørgsmaal udtaler Tilslutning til Tanken om Dannelsen af en Centralforening af Handelsforeninger i Jylland«. Der var altsaa intet at betænke sig paa, og i en ny Skrivelse opfordrede man Foreningerne til at lade sig repræsentere ved et Møde Mandag den 23de Juli Kl. 12 i Børslokalet i Aarhus. Nu var Dagen inde, 17 Byer havde

fulgt Indbydelsen, og de fremmødte Repræsentanters Tal gik op til 32.

Der ytrede sig netop i hine Aar — i Slutningen af Halvfjerdsene og Begyndelsen af Firserne — indenfor de forskellige Erhverv en stærk Trang til Organisation. Næringsloven af 1857 havde brudt Staven over det gamle Lavsvæsen, men »Tiden«, den stille Magt, havde lidt efter lidt skabt Forudsætninger for at samle de udøvende Erhvervs Mænd gruppevis indenfor ny Rammer. De fælles Interesser skabte Samhørighed. Man sandede det gamle Ord, at det er godt at være sig selv, men ilde at være sig selv nok.

Man vilde optræde *i Flok* for at vinde Styrke til at løfte de Opgaver, som rettelig paahvilede Standen. Man vilde møde frem *korporationsvis* for at skaffe Respekt for de Krav, som Hensynet til Erhvervslivets Tarv og Fremgang affødte. Man vilde kort sagt skaffe sine Ord og sine Handlinger den Vægt, som kun naas af den, der har Myndighed til at tale paa *de manges* Vegne.

Med dette for Øje organiserede man sig da i større og mindre Kredse. Landbrugets Mænd havde organiseret sig *provinsvis* i samvirkende Landboforeninger. De mange Haandværks- og Industriforeninger var allerede i 1879 gaaet op i en hele Landet omfattende Fællesrepræsentation. Og ogsaa Handelens Udøvere var altsaa nu helt oppe i Organisationsarbejdet. Lollikker og Falstringer var gaaet i Spidsen ved Oprettelsen af en Centralforening omfattende alle Stiftets Købstæder, de jyske Købmænd traadte nu i deres Fodspor, og gennem disse Provinssammenslutninger gik Vejen til den fælles Landsorganisation.

Som berørt i Aarhus Handelsforenings foran gængivne Cirkulærskrivelse havde Grosserer-Societetets Komité i København allerede i en Henvendelse af 2. Juni 1881 til Indenrigsministeriet — hvori man anmodede om Ministeriets Medvirken til en Udvidelse af Komiteen som Repræ-

sentation for Handel,
m.m. — udkastet Tan-

Skibsfart og Industri
ken om en fast Sam-

virken mellem Hovedstadens og Provinsernes Handelsstand. Da Planerne om en Omordning af den københavnske Handelsstands Repræsentation imidlertid ikke hos Regeringen fandt den Bistand, man ansaa for fornøden, blev ogsaa den anden Del af Opgaven stillet i Bero indtil videre. I Begyndelsen af 1883 indtraf der imidlertid en Begivenhed, som gav Tanken om en fast Samvirken fornyet Liv og ogsaa gav Stødet til, at den blev virkeliggjort.

Paa dette Tidspunkt stod Regeringen overfor den Opgave at skulle besætte Posten som Generalkonsul i London. Den Gang som nu var Generalkonsulatet i Millionbyen ved Themsens vort ubestridt vigtigste Konsulat. England var som den Dag i Dag Hovedmarkedet for vor Landbrugseksport, og det var — navnlig under den ny landbrugsindustrielle Kurs — af allerstørste Betydning, at LondonersKonsulatet blev betroet til en Mand, som ved Siden af en nøje Føling med dansk Produktion og dansk Handel stod i nær Kontakt til det engelske Marked og var indlevet i og fuldt fortrolig med engelske Forhold. I den højt ansete danske Købmand i London Adolf Delcomyn havde vi en Mand, der — som det hedder i den nedenfor omtalte Adresse til Kongen — »ved sin Dygtighed, ved sin Anseelse som Chef for et større dansk Handelshus og ved sin varme Fædrelandskærlighed, som han paa saa mange Maader har lagt for Dagen, har givet sig den bedste anbefaling til Posten«.

Der rejste sig da blandt Købmandsstanden Landet over en stærk Stemning for at faa netop denne Mand udnævnt til dansk Generalkonsul i London, og den 1. Februar 1883 samledes i København en udsøgt Repræsentation for Provinshandelsstanden — deriblandt saa fremragende jyske Købmænd som Hans Broge og Otto Langballe, Aarhus, Ankerstjerne, Randers, L. K. Kier, Aalborg, og J. Z. Levy, Horsens — for at opnaa de københavnske Kollegers Tilslutning og vinde Regeringen for Sagen. Dagen derpaa gik Provinshandelstandens Repræsentanter med L. K. Kier som Ordfører i Deputation til Kongen for at tolke Købmændenes Ønske.

ETATSRAAD J. ANKERSTJERNE
Randers

En saadan Fællesoptræden var noget enestaaende, og hverken før eller senere er nogen dansk Mand ved en saadan »Folkestemning« baaret frem til Konsulværdighed. Den 2. Februar om Aftenen havde den københavnske Handelsstand

arrangeret en Banket paa d'Angleterre til Ære for Kollegerne fra Provinserne, og ved denne Lejlighed blev der paany fra flere Sider og navnlig af Tietgen slaaet til Lyd for Tanken om en nøjere Samvirken mellem Handelsforeningerne i Provinserne og Hovedstaden.

Dette gav Odense Handelsforenings Bestyrelse Anledning til et Par Maaneder senere — med Tilslutning fra 33 andre Handelsforeninger og fra Købmandsstanden i 11 Byer, hvor ingen saadanne Foreninger fandtes — at rette en Opfordring til Grosserer-Societetets Komité om »at skjænke denne for hele vort Lands Handelsstand saa vigtige Sag den Opmærksomhed, den formentlig fortjener, og snarest at ville fremkomme med Forslag i denne Henseende, idet vi herved tilsige saadanne Forslag vor bedste Understøttelse«.

Komiteen stillede sig straks imødekommende og nedsatte

P. BOM. J. J. JACOBSEN. C. THISTED.
POUL HANSEN. R. WINCKLER. N. ERICHSEN. O. B. MUUS. L. K. KIER. J. H. MANNHEIMER. L. BIE. L. F. FRISENETTE. P. BREINHOLT.
H. TANGGAARD. J. Z. LEVY. J. ANKERSTJERNE. E. A. DELCOMYN. HANS BROGE. O. LANGBALLE. CARL NOBEL.
E. J. ANDERSEN. H. T. HELVEG. L. BIERFREUND. E. A. PRØVENSEN. L. B. MUUS.

et Femmands-Udvalg til Sagens Fremme, idet den samtidig gennem Odense Handelsforening opfordrede Provins-Handelsforeningerne til at udpege 10 Repræsentanter til sammen med nævnte Udvalg indgaaende at drøfte den hele Sag og udarbejde positive Forslag. Saaledes gik det til, at de jyske Købmænd, der den 23de Juli 1883 var samlede paa Aarhus Børs, ikke blot stod overfor den Opgave at skulle tage Bestemmelse om Oprettelsen af en Fællesforening for Jylland, men

OTTO LANGBALLE
Aarhus

tillige straks paa den-
ne den jyske Central-
forenings Fødselsdag
kom til at beskæftige
sig med Spørgsmaa-
let om en hele Lan-
det omfattende Fæl-
lesrepræsentation.

Paa Mødets Dags-
orden stod nemlig
følgende 3 Punkter:

KONSUL C. L. CLOOS
Frederikshavn

- »1) Diskussion om Hensigten med Dannelsen af en Centralforening af Handelsforeninger, samt Grundtrækkene for dens Organisation.
- 2) Valg af et Udvalg, til hvem det overdrages at udarbejde Forslag til Vedtægter.
- 3) Fremlæggelse af en Skrivelse fra Odense Handelsforening, hvori foreslaas Valg af Delegerede til at træde sammen med Repræsentanter fra Hovedstaden og fra Øerne, for at søge tilvejebragt et Organ for en Fællesrepræsentation af hele Landets Handelsstand.«

Der er jo sikkert nok paa Mødet faldet mange rammende Ord om de fælles Opgaver og om Samholdets Betydning, men det fejler næppe heller, at adskillige af de jyske Købmænd under Drøftelsen af Dagsordenens tredie Punkt har indskærpet, at man nøje maatte agte paa ikke at sætte sin Selvstændighed og Selvbestemmelsesret overstyr, en

Bekymring, som i det mindste i den paafølgende Tid Gang efter Gang fandt Udtryk. Det er dog ikke Hensigten her at dvæle ved Forhandlingernes Gang, al den Stund der intet er nedskrevet om alt dette. Det maa være tilstrækkeligt med Forhandlingsprotokollen at konstatere, at

»det vedtoges at danne en Centralforening af jyske Handelsforeninger, hvortil samtlige Foreninger sluttede sig« —

N. F. HOFFMEYER
Grenaa

»det vedtoges at sende Delegerede i Overensstemmelse med en Skrivelse fra Odense Handelsforening til at træde sammen med Repræsentanter fra Hovedstaden og Øerne for at søge tilvejebragt et Organ for

ETATSRAAD LEVY
Horsens

en Fællesrepræsentation af hele Landets Handelsstand«.

Mødets Hovedformaal: Oprettelsen af en Fællesforening af jyske Handelsforeninger, var saaledes naaet, og det forberedende Lovarbejde overdroges til et Udvalg paa 5 Medlemmer, nemlig de Herrer I. H. Heerfordt, Randers — der ikke var til Stede paa Mødet, men udpegedes af Ankerstjerne, der personlig undslog sig —, R. Kaalund, Kolding, Ed. T. Andersen, Aalborg, Otto Langballe, Aarhus, og Apoteker Hoffmeyer, Grenaa.

De fire førstnævnte fik desuden Mandat til at repræsentere den jyske Handelsstand paa det tilstundende Møde i København.

*

*

*

Udvalget tog straks fat paa det Arbejde, der var betroet det, og allerede inden Ugen var omme, forelaa fra Kaa-

lunds Haand et Lovforslag, der kom til at danne Grundlaget for Udvalgets Forhandlinger, om end Lovene i deres endelige, afklarede og gennemarbejdede Form adskilte sig endel fra det oprindelige Udkast. Med Henblik paa Mødet i København, der var fastsat at skulle finde Sted i Dagene den 10.—12. Oktober, fremskyndede Udvalget sit Arbejde, og samtidig med at man under 29. August tilstillede Handelsforeningerne rundt om i Købstæderne det færdige Lovudkast, anmodede man indtrængende om inden 1. Oktober at modtage deres Tilslutning tillige med Opgivelse af Medlemstal.

»Det vil« — hed det i den paagældende Skrivelse — »være nødvendigt, hvis vi paa dette Møde skulle opnaa en passende Stilling ligeoverfor Hovedstaden og de øvrige Provindser, at vi kunne opgive Tilslutning af samtlige jyske Foreninger og disses fulde Medlemsantal.« Dette opnaedes vel ikke helt ud, men paa Mødet i København kunde de jyske Delegerede dog optræde med Mandat fra 21 Handelsforeninger, repræsenterende 10-1100 Købmænd.

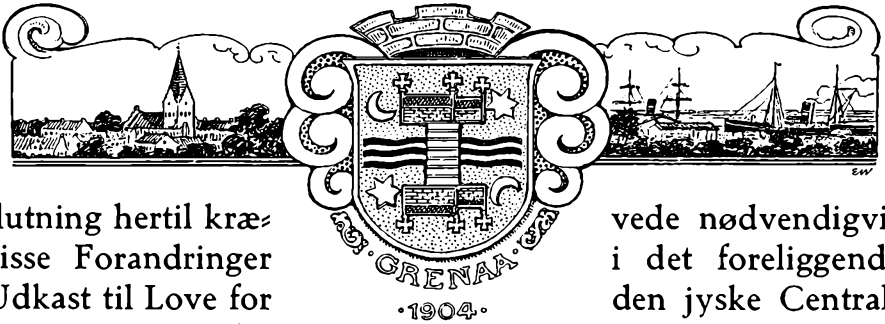
Hjemkommen fra København opfordrede Udvalget Handelsforeningerne til i Henhold til det fremsendte Lovforslag at vælge Repræsentanter til paa et nyt Møde i Aarhus den 26. November endelig at konstituere

FORENINGEN AF JYDSKE HANDELSFORENINGER

»vedtage dens Love, vælge Bestyrelse, samt forhandle og tage Beslutning om Samvirken med hele Landets Handelsstand og foretage de Skridt, som iøvrigt maatte findes fornødne«.

Ved dette Møde, der — ligesom Stiftelsesmødet — fandt Sted i Børssalen i Aarhus under Ledelse af den stedlige Handelsforenings Formand Otto Langballe, lod 24 Byer sig repræsentere; ialt havde 33 Delegerede givet Møde.

Ved Forhandlingerne i København var der opnaaet Enighed om et Udkast til »Vedtægter for en Samvirken mellem Repræsentanter for den danske Handelsstand«, og en Til-

slutning hertil kræ-
 visse Forandringer
 Udkast til Love for
 forening; navnlig
 § 1, der angiver »Fællesforeningens Oprindelse og For-
 maal«. I sin endelige Form kom denne Paragraf til at lyde
 saaledes:

vede nødvendigvis
 i det foreliggende
 den jyske Central-
 gjaldt dette Lovenes

»Foreningen blev stiftet paa et Møde af Delegerede
 fra jyske Handelsforeninger, der afholdtes i Aarhus
 den 23. Juli 1883. Den har til Formaal at varetage og
 fremme de Interesser, der vedrøre den jyske Handel,
 Industri og Skibsfart i Almindelighed, saavel som en-
 kelte Foreningers Tarv og Interesse efter vedkommende
 Forenings motiverede Opfordring, og ved Samvirken
 med Repræsentanter for den øvrige danske Handelsstand
 at fremme de ovennævnte Interesser i det Hele.«

Oprindelig kunde som Medlem kun optages én Handels-
 forening for hver By, men senere er dette blevet forandret,
 og navnlig vedtog man i 1901 ogsaa at give Adgang for
 Branche-Organisationer indenfor den jyske Handels-
 stand, for saa vidt de tæller mindst 40 Medlemmer, en
 Ændring, som foranledigedes ved, at den jyske Kolonial-
 Grossist-Forening ønskede sig optaget. Som Kontingent
 svarede de enkelte Foreninger til en Begyndelse 1 Kr. for
 hvert Medlem, hvad man fra flere Sider fandt for drabe-
 ligt; nu er Beløbet vokset til det tredobbelte.

Lovene fastslog, at Fællesforeningens Interesser skulde
 varetages af et Repræsentantskab og en Bestyrelse. Valgene
 til Repræsentantskabet foregik saaledes, at Foreninger,
 hvis Medlemstal ikke naaede op til 50, skulde vælge én Re-

præsætant, Foreninger paa 50 Medlemmer eller derover to Repræsætanter; dette Princip, der her manifesterer sig og hvorefter der gives de større Byer en rimelig Overvægt, er senere ført videre ud, idet der er indrømmet Foreninger, der tæller 150 Medlemmer eller derover, Ret til at sende 3 Repræsætanter.

Repræsætantskabet vælger af sin Midte en Bestyrelse paa 14 Medlemmer, der tillige er Jyllands Delegerede ved Handelsmøderne; denne Bestyrelse vælger atter indenfor

ETATSRAAD L. K. KIER
Aalborg

sin Kreds en Formand, en Næstformand og et tredje Medlem, der tilsammen danner et Forretningsudvalg, og som tillige tiltræder Forretningsudvalget for Den danske Handelsstands Fællesrepræsæntation.

GEORG PREISLER
Viborg

Der ytrede ved Fællesforeningens Stiftelse nogen Tvivl om, at der vilde være tilstrækkeligt Stof til at udfylde et Repræsætantmøde hvert Aar, hvorfor det muligen vilde være rigtigere, naar ikke særlige Sager af fælles Interesse forelaa, kun at afholde Møde hvert andet Aar. »For mig« — udtalte I. H. Heerfordt, der blev Foreningens første Formand — »er det Hovedsagen, at der dannes en Organisation, der gør det muligt for Handelsforeningerne i paa-kommende Tilfælde at optræde i Fællesskab.« Imidlertid blev det alligevel i Lovene fastslaaet, at man skulde holde et aarligt Repræsætantmøde i en eller anden jysk By, og Frygten for, at man skulde komme til at »mangle tilstrækkeligt Stof« har saa langt fra bekræftet sig, at »Det jyske Handelsmøde« tvært imod altid har formaaet at samle Interesse. Kun én Gang i de 25 Aar har der intet Repræsætantmøde været afholdt, nemlig i 1884, idet man

efter Mødet i November fandt det overflødig at holde Møde i Foraaret.

Den første Bestyrelse kom til at bestaa af følgende Herrer:

<i>Ed. T. Andersen</i> , Aalborg.	<i>R. Kaalund</i> , Kolding.
<i>A. Borgen</i> , Hjørring.	<i>Otto Langballe</i> , Aarhus.
Konsul <i>C. L. Cloos</i> , Frederiksh.	Agent <i>Levy</i> , Horsens.
<i>R. Færch</i> , Holstebro.	Konsul <i>I. P. Møller</i> , Vejle.
<i>H. M. Hansen</i> , Varde.	Konsul <i>J. H. Nielsen</i> , Hjørring.
<i>I. H. Heerfordt</i> , Randers.	<i>Georg Preisler</i> , Viborg.
<i>N. F. Hoffmeyer</i> , Grenaa.	<i>Ad. Tachau</i> , Thisted.

I et paafølgende Bestyrelsesmøde valgtes til Formand *I. H. Heerfordt*, til Næstformand *Otto Langballe* og som tredje Medlem af Forretningsudvalget *R. Kaalund*.

*

*

*

Paa det konstituerende Møde forelaa som allerede berørt, Udvalgs-Udkastet til »Vedtægter for en Samvirken mellem Repræsentanter for den danske Handelsstand«, og dette Udkast gav Anledning til en lang og livlig Meningsudveksling. I Indbydelsen til Mødet den 26. November havde det jyske Femmands-Udvalg som sin Anskuelse udtalt, at den trufne Ordning formentlig vilde tilfredsstille de Interesser, som de Handlende i Provinserne kunde ønske varetagne, idet der var sikret dem en forholdsvis betydelig Indflydelse paa Behandlingen af de Spørgsmaal, som skulde drøftes paa de aarlige Handelsmøder. Denne Opfattelse fandt imidlertid ikke udelt Tilslutning; adskillige af de jyske Købmænd nærrede Frygt for, at man skulde komme til at afgive noget af sin Selvbestemmelsesret. Det var jo ikke saa længe, siden Købstæderne havde viklet sig af Svøbet, og Frygten for Hovedstadens Supremati laa endnu mange i Blodet. Repræsentanterne for Thisted og Lemvig udtalte sig da ogsaa aabent *imod* al Samvirken med den københavnske Handelsstand, mens de Delegerede fra Vejle, Fredericia og Viborg ikke ansaa sig for berettigede til at

afgive Stemme i denne Sag. Resultatet af Afstemningen blev dog, at man med 24 Stemmer *for* og 4 *imod* gav Forslaget om Samvirken paa Grundlag af de forelagte Statutter sin Godkendelse.

En Del af de jyske Købmænd har imidlertid aabenbart næret en stille Frygt for, at Bestyrelsen ikke skulde holde Ørerne tilstrækkelig stive, og allerede to Dage efter Aarhusmødet udsendte Grenaa Handelsforenings Formand, Apo-

KONSUL I. P. MØLLER
Vejle

teker Hoffmeyer — der jo forøvrigt selv var indvalgt i Bestyrelsen —, en Rundskrivelse, hvori Handelsforeningerne opfordredes til i en Henvendelse til Fællesforeningens Bestyrelse at indskærpe denne »at benytte

KONSUL J. H. NIELSEN
Hjørring

enhver Lejlighed, som maatte byde sig, for at faa vedtaget saadanne Ændringer i Vedtægter til Samvirken mellem Repræsentanter for den danske Handelsstand, at vor jyske Centralforenings Autonomie fuldtud bliver hævdet paa alle Punkter, samt at ethvert Spor af, at der skulde være dannet en Forening for hele Danmark, bliver fjernet af nævnte Vedtægter til Samvirken o. s. v. baade realiter og formaliter«. Endel af Handelsforeningerne efterkom Opfordringen, og i den paafølgende Tid fik Bestyrelsen da forskellige Henstillinger i denne Retning.

N. F. Hoffmeyer var iøvrigt en af Associationstankens ivrigste Tilhængere og nævnes endda af nogle som den, der oprindeligt har udkastet Planen om en jysk Fællesforening. Saa meget er i alt Fald sikkert, at »Grenaa Handelsforening« i Aarene omkring 1880 under hans Formandskab gentagende bød Handelsstanden i forskellige

andre jyske Byer — Ebeltoft, Randers og Aarhus — til Gæst, og benyttede det selskabelige Samvær til Drøftelse af Organisationsspørgsmaalet. Af Grenaa Handelsforenings Protokol fremgaar det saaledes, at man allerede paa et Bestyrelsesmøde 22. Maj 1880 rejste Spørgsmaal om Dannelsen af en Central-Handelsforening for Danmark og besluttede at indbyde de Randers Købmænd til en Diskussion derom ottende Dagen derpaa. Og paa et Møde et Par Maaneder senere den 30. August vedtog man en Skrivelse, hvori man opfordrede Randers Handelsforening til yderligere at drøfte »Sagen angaaende Dannelsen af en Fællesrepræsentation for samtlige Handelsforeninger i Danmark udenfor København«, en Plan, som først 20 Aar senere, og da under andre Former end den Gang tænkt, virkelig gjordes i Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg.

A. BORGEN
Hjørring

Det er da ingenlunde usandsynligt, at Planen om Dannelsen af en Forening af jyske Handelsforeninger virkelig oprindelig er undfanget i Grenaa. Det praktiske Initiativ, der førte til Foreningens Dannelse, udgik imidlertid, som alt sagt, fra Aarhus, og maatte nødvendigvis ogsaa — hvis Samlingsbestræbelserne skulde krones med Held — udgaa fra en af de større Byer. Som den, der har Æren af at have givet Stødet til, at Sagen blev taget op og gennemført, nævnes Joh. Baune — senere Foreningens Formand — der netop for faa Aar tilbage havde etableret sit senere saa velkendte Firma og nu som ung og virkelysten Købmand var indvalgt i den aarhusianske Handelsforenings Bestyrelse.

Et underligt Spil af Tilfældigheder, at netop Hans Broges Fødeby og den By, der var Vidne til hans Manddoms Ger-

ning, konkurrerer om Æren for at være den jyske Fællesorganisations Ophav!

— — — — —

Det konstituerende Møde i Aarhus sluttede med en Sammenskudsmiddag paa Royal, hvortil Aarhus Handelsforenings Bestyrelse som Tak og Paaskønnelse for tidligere Gæstfrihed blev indbudt. Dermed fastslog man straks Formerne for det festlige og hyggelige Samvær, hvormed det senere bestandig har været Skik at afslutte det jyske Handelsmøde.

ET LANDS UNGDOM ER ET LANDS FREMTID. Derfor er Ungdommens Røgt, dens legemlige og aandelige Uddannelse, dens praktiske og teoretiske Dygtiggørelse en Livssag for Nationen. Er der Drift i et Folk, vil det noget, ser det en Smule *ud over Dagen*, saa vil det ogsaa føle Pligten til at bibringe den opvoksende Slægt den Kundskab, som i Kampen for Tilværelsen er det sikreste Vaaben. Og der kræves i vore Dage saare meget blot for at kunne hævde sig.

Det 19de Aarhundrede har sprængt alle gamle Forestillinger og bragt de Forudsætninger, hvorpaa Verden levede til omkring Anno 1800, til Fald. For den, der paa det 20de Aarhundredes Tærskel ser tilbage over det Sekel, der svandt, tager det sig uvægerligt ud, som om Verdensudviklingen har gjort et Spring fremad. Og saaledes har det sikkert ogsaa i mange Forhold maattet føles. Købmanden som Fabrikanten maatte anlægge en ny Maalestok. Virkefelterne udvidedes: Hvor man før havde regnet med Hundreder, regnedes nu med Tusinder og Titusinder. Handelsveje og Handelsvilkaar ændredes ganske, og for den dristige Købmand aabnede der sig Vuer som ingensinde før. Ordet *Verden*, der hidtil havde været Udtryk for taaget ubestemte Forestillinger, fik pludselig et uanet mangfoldigt og haandgribeligt Indhold, og vi tumler nu med Verdensbegrebet som en Jonglør med sine Kugler.

Som et Led i det store Hele levede vort lille Land med i alt dette, og det faldt endda i dets Lod gennem Ørsted at give sin uvisnelige Indsats. Det er ikke 90 Aar, siden »Caledonia« gled ind gennem vore Farvande, kun 60 Aar, siden den første danske Jærnbane fra København til Roskilde aabnedes — og Telegrafan har et endnu kortere Spand af Aar bag sig. Disse Opfindelsers alt revolutionerende Indflydelse og den hastige Udvikling, som fulgte i deres Spor,

R. FÆRCH
Holstebro

lod ikke mindst Købmanden føle og forstå, at den Ungdom, som skulde afløse ham, Fremtidens Købmænd, maatte staa bedre rustet end han, hvis den skulde magte sin Opgave. Handelstekniken krævede noget andet og mere af sin Mand, end da han i sin Tid blev oplært. Først og fremmest gjaldt det at lægge en god Grund, at bibringe de unge gode elementære Kundskaber. Det, som i Ungdommen nemmes, ej i Alderdom glemmes, og

mangen en Købmand følte det som en Brist, at han ikke i de unge Aar havde faaet sin praktiske Uddannelse underbygget med solide teoretiske Kundskaber. Det havde jo været og var for den Sags Skyld endnu i mange Krese en udbredt Tro, at duede ens Søn ikke til andet — Købmand kunde han altid blive.

Det er maaske »Foreningen af jyske Handelsforeningers« største Fortjeneste, at den i de forløbne 25 Aar — ogsaa i Gerning — altid har vist en levende Interesse for den unge Købmandsstands Uddannelse. Allerede paa et af de første Bestyrelsesmøder, den 16. Juni 1884, rejste Købmand R. Færch, Holstebro, det Spørgsmaal: *Hvad kan der gøres for at skaffe de unge Mennesker af Handelsstanden større teoretiske Kundskaber?*

Dette Spørgsmaal rørte ved en Sag, som laa alle samvittighedsfulde Købmænd paa Sinde, og skønt stærkt sammentrængt

giver Referatet af Mødets Forhandlinger et Indtryk af den Interesse, hvormed man straks fra første Færd samledes om denne Sag. Allerede ved denne første og foreløbige Drøftelse møder vi de Principspørgsmaal — Dagskole eller Aftenskole, Elementærskole eller Handelsakademi —, som gennem hele den paafølgende Aarrække har været staaende Tema paa Handelsmøderne. Kaalund fra Kolding lagde et godt Ord ind for Dagskolen, der endnu efter 25 Aars Forløb staar som det uopnaaede Ideal. Og den aarhusianske Købmand Otto Langballe foreslog Oprettelsen af et Handelsakademi for Jylland, men Tiden var heller ikke inde til Gennemførelsen af denne Tanke, som først 20 Aar senere virkelig gjordes i »Den jyske Handelshøjskole«. Bestyrelsens Overvejelser resulterede i, at man efter Formandens Forslag vedtog paa Repræsentantmødet i 1885 at »opfordre alle Handelsforeninger til a) at søge oprettet Elementærskoler for Handelselever i de respektive Byer med Tilsyn og Aarsprøve, samt b) at sætte under Diskussion, om der bør arbejdes for det Maal at faa oprettet et større Handelsinstitut i Jylland med halvaarlige Kursus for Kommiss'ere umiddelbart efter Læretiden«.

Saaledes var Skolesagen rejst og anerkendt som Sag. Rasmus Færch, der har Æren som *primus motor*, var en dygtig og varmtførende Vestjyde, som just — ung og virkelysten — var valgt til Formand for Handelsforeningen i Holstebro. Ganske betegnende er det, at hans Bysbørn, naar de nu skal nævne, hvad Færch i sin 14-aarige Formandsperiode har virket, navnlig peger paa hans Arbejde for den stedlige Handelsskole.

Det var imidlertid forbeholdt andre at *bære Sagen frem*.

I Efteraaret 1884, i Dagene den 9. til den 11. September, afholdt Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation sit første Møde, og ved denne Lejlighed stod ogsaa Skolesagen paa Dagsordenen. Kaalund — som sammen med Otto Langballe var indtraadt i »Handelsmødets« Forretningsudvalg — havde

faaet den Opgave at indlede en Diskussion om »Hvad der kan gøres til Fremme af unge Handelsmænds merkantile Uddannelse«. Det er jo Kaalund, som er bleven den ihærdige og aldrig svigtende Forkæmper og Foregangsmand for Skolesagen, som han gennem de mange Aar har omfattet med en Trofasthed, som søger sin Lige; ja man kan næsten personificere den jyske Skolesag i ham. Hans Foredrag paa Handelsmødet i København, der netop gav hele *Fremtidsprogrammet*, mundede ud i følgende fire Spørgsmaal:

1) Bør man arbejde hen til, at Realskolerne giver Elever, der bestemmer sig for Handelen, en Uddannelse, der bedre end nu svarer til deres Bestemmelse?

2) Bør Handelsstanden vælge sine Rekrutter med større Omhu?

3) Bør Købmændene, naar de have antaget unge Mænd med for knappe Skolekundskaber, lade dem faa den fornødne Undervisning om Dagen?

4) Bør der arbejdes hen til, at der i de større Byer bliver oprettet Skoler, der kunne bibringe Eleverne en videre Uddannelse, og hvor Provinskøbmændene kunne sende deres Lærlinge hen paa en billigere og mere sikker Maade, end om de skulde sendes til København?

Uden Vedtagelse af nogen Resolution besvaredes disse Spørgsmaal gennem Diskussionen bekræftende. I Spørgsmaalene og deres Besvarelse laa en Anerkendelse af Principalernes *Ansvar* for, at Lærlingene faar den fornødne Uddannelse, at de virkelig lærer det mest mulige. Men samtidig skærpede man altsaa Kravene til Barneskolen og advarede med Henblik paa herskende Uskik mod at stille Fordringerne til »Rekrutterne« for lavt. Under Diskussionen betonedes desuden meget stærkt Statens og Kommunernes Pligt til at støtte de Bestræbelser, der udfoldedes for den næste Købmandsslægts rette Uddannelse. Var der nogen, der var interesseret i, at der kom en intelligent og dygtig Handelsstand, var det

Kommunerne, udviklede Bankdirektør Bierfreund fra Odense! Af den enkelte Købmand krævede denne Sag derimod en vis Resignation; thi rent egoistisk set kunde ingen Købmand føle sig særlig stærkt opfordret til at anvende Penge paa at opelske Konkurrenter, der paa Grund af de bedre Kundskaber nemt vilde kunne komme til at overfløje ham.

Den sidste Betragtning har dog — det være sagt til Ære for den danske Købmandsstand — aldrig sat sit Præg paa Organisationernes Arbejde for de unge Handelsmænds Uddannelse, om end en og anden Købmand maa ske nok har savnet Forstaaelse af Sagens Betydning og der ogsaa paa sine Steder indenfor Standen har vist sig en vis Lunghed overfor Spørgsmaalet om Lærlingenes teoretiske Uddannelse.

Som et lille kuriøst Apropos kan forresten i denne Forbindelse omtales, at Tietgen mod Slutningen af Diskussionen ironiserede over Udtrykket »unge Handelsmænd« som »en noget affekteret Benævnelse for de unge Dreng, man lige har faaet i Lære«. I hans Læreaar var Udtrykket »Handelsmand« næsten et Skældsord — hvorfor ikke bruge det rigtige Ord »Handelslærling«, saa man kunde vide, hvad der var Tale om!

I Overensstemmelse med Bestyrelsesmødets Beslutning blev Skolespørgsmaalet forelagt »Foreningen af jyske Handelsforeninger«s første eller (hvis man regner det konstituerende Møde med) andet Repræsentantmøde, som afholdtes den 23. April 1885 i Randers. Det var her overdraget Otto Langballe at indlede Diskussionen, der bevægede sig omtrent i

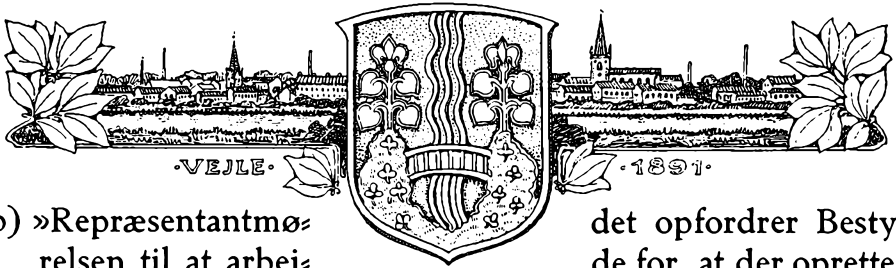
KONSUL KAALUND
Kolding
Formand 1886—91

de samme Baner som paa Københavnsrådet. De jyske Købmænd var enige i, at de Møbler, der hæftede ved Skoleundervisningen, burde afhjælpes, og at *det rationelle* vilde være ikke at antage Lærlinge uden et vist Fond af Forunderskaber. De særlige Underskaber kunde imidlertid kun paa fyldestgørende Vis ventes bibragte gennem Handelskoler under Foreningernes Tilsyn. Handelskolernes Antal var den Gang ikke stort, forskellige Steder var der oprettet Aftenskoler, saaledes i Aarhus allerede i 1864, i Horsens 1869, i Kolding 1871, i Hjørring 1872, i Randers 1877; kun i Aalborg fandtes en Handelskole, som tillige gav Undervisning om Dagen, nemlig den af nuværende Justitsraad Herman Møller i 1875 oprettede »Aalborg Handelskole og Institut«. At der virkelig var en stigende Trang til let tilgængelige Undervisningskursus for Handelslærlinge, viste den Benyttelse, som flere af de eksisterende Skoler var Genstand for; i Aarene 1884-85 var Aftenskolen i Aarhus saaledes besøgt af 69 Handelslærlinge, hvad der efter Byens Størrelse — den talte den Gang vel 26-27000 Indvånere — var ganske antageligt; i Randers, hvis Indbyggerantal kun var omkring de 15000, deltog ikke desto mindre en halv hundrede Elever i Handelskoleundervisningen, men denne Bys Købmænd var ogsaa baade den Gang og senere yderst offervillige, naar det gjaldt Handelskolen. Den stedlige Handelsforening har ydet Skolen saa betydelige Tilskud, at Skolepengene for Eleverne har været en ren Bagatel, til Tider 50 Øre om Maaned.

Som Afslutning paa Forhandlingerne vedtog Repræsentanterne enstemmigt følgende tvende Resolutioner, der gav Svar paa de forelagte Spørgsmaal:

- a) »Repræsentantskabet opfordrer samtlige Handelsforeninger til at virke for, at Købmændene ved Antagelse af Elever lægge særlig Vægt paa, at de have gode Elementærunderskaber, samt til at drage Omsorg for, at der i alle Byer findes Elementærskoler for Handelslærlinge.«

- b) »Repræsentantmø- det opfordrer Besty-
 relsen til at arbej- de for, at der oprettes
 udvidede Handelsinstitutter i Jylland, om muligt ved Stats-
 tilskud, hvor de unge Mennesker efter endt Læretid billigt
 kunne gennemgaa et fyldigere Kursus.«

*

*

*

Allerede paa det første jyske Handelsmøde havde man saaledes rejst Skolesagen, og de foran gengivne Resolutio-
 ner anerkendte, at der her laa en Opgave, som paahvilede
 Standen, samtidig med at de gav et Arbejdsprogram.
 Dermed var *det første Skridt* gjort, det som Franskmanden
 siger er det vanskeligste. Men der var rigtignok endnu
 »lang Vej hjem«. Ordene blev ikke fulgt af Handling —
 tvært imod oplyste Formanden paa Repræsentantmødet det
 følgende Aar, at Bestyrelsen havde stillet den Del af Op-
 gaven, der var paalagt den, i Bero. Enkelte af de bestaa-
 ende Handelsskoler blomstrede vel, men flere var i afgjort
 Tilbagegang. Udgifterne voldte Vanskeligheder, det var
 ikke let at skaffe passende Lærerkræfter, og Principalerne
 afgav i mange Tilfælde kun ugerne den nødvendige Tid
 til Undervisningen eller lagde dog ikke det ønskelige Pres
 paa Lærlingene. Sagen vedblev imidlertid at være *levende* og
 var Aar efter Aar Genstand for en ret indgaaende Menings-
 udveksling mellem Repræsentanterne, indtil Lærlingeloven
 af 30. Marts 1889 pludselig gav den det Puf fremad, der
 førte ud over Overvejelsernes døde Punkt. Ved at paalægge
 Principalerne en legal Pligt til at sørge ogsaa for Lær-
 lingenes teoretiske Uddannelse og give dem Lejlighed til at
 søge Handelsskole *tvang* Loven Købmændene frem til Hand-
 ling. Paa Handelsmødet i Vejle den 25.-26. Maj 1891 ind-

ledte Formanden Konsul Kaalund en Diskussion om »en organisk Forbindelse mellem Handelsskolerne«. Idet han skitserede, hvorledes man efter hans Mening burde tilstræbe en ensartet Drift af alle Handelsskoler efter en fælles Plan og med et fælles Maal for Øje, og samtidig burde sørge for Lærernes Uddannelse gennem Sommerkursus i Handelsfagene, foreslog han nedsat et Udvalg til Sagens Fremme. Trods Meningsforskel i Henseende til Veje og Midler fandt Tanken Forsamlingens udelte Tilslutning, og det overdroges d'Herrer Konsul Kaalund, Købmand H. M. Hansen, Varde, og Købmand L. J. Kragh, Horsens, eventuelt med Bistand af tilkaldte kyndige Folk, at udarbejde et detailleret Forslag. Udvalget benyttede sin Suppleringsret til at tilkalde 5 Handelsskolebestyrere, nemlig de Herrer Herman Møller, Aalborg, Kantor Alb. Philipsen, Viborg, Overlærer Olsen, Aarhus, Overlærer Glud, Horsens, og Lærer Karl Hansen, Kolding.

Den Opgave, der var stillet dette Udvalg, var ingenlunde let. Drøftelsen paa Handelsmøderne havde vist stærkt divergerende Anskuelse om, *hvad* der gennem Skolerne skulde tilstræbes. Det var gentagende fremhævet, at Handelsstandens »Rekrutter« burde vælges med større Omhu, og rent umiddelbart kunde det nok — i et Land, hvor den almindelige Skoleuddannelse er saa højt prist — synes, at for Handelsskolen burde de elementære Fag som Skrivning, Regning o. s. v. være et *tilbagelagt* Stadium. Den Betragtning var unægtelig ganske bestikkende, at Handelskolen udelukkende burde ofre sig for de særlige kommercielle Fag og for Sprogundervisningen. Men — »graa, kære Ven, er alskens Teori«, og Erfaringerne har bestandig modsagt den tilsyneladende saa selvfølgelige Betragtning. Det maa erindres, at de fleste unge Mennesker, som træder i Handelslære er meget umodne, det er 14-15 Aars Dreng, som endnu ikke har rystet Barnet af Ærmet, mange af dem kommer lige fra Landsbyskolen eller fra

Købstædernes Kommuneskoler, og det gælder om det overvejende Flertal af dem, at det ikke er nogen overflødig Sag at opfriske Undervisningen i Elementærfagene. Det er Udvalgets Fortjeneste, at det tog disse de faktiske Forhold til Udgangspunkt for sit Arbejde uden paa nogen Maade at forsøge at gøre Vold paa dem, og navnlig at det modstod Fristelsen til at inddrage for mange Fag under Læreplanen.

Den 14. Juli 1891 holdt det samlede Udvalg et Møde i Aarhus, og her drog man de Linier for Handelsskolernes Arbejde, som siden har været Rettesnor baade for Handelsskolerne i Jylland og for de fleste af Skolerne paa Øerne. Ifølge den udarbejdede Plan skulde Handelsskolen deles i 3 Klasser, hver omfattende 150 Timer fordelt paa 30 Uger. I 1. Klasse skulde undervises i Skønskrivning, Dansk, Regning og Handelsgeografi; i 2. Klasse i Dansk, Handelsregning, Kalkulation, Handelsbogholderi og et frit Fag. Elever, der var tilstrækkelig vel forberedte, kunde imidlertid overspringe disse to Klasser, mens den 3. Klasse skulde være forpligtende for enhver Handelslærling. Som Skolens Maal sattes som Minimum en afsluttende Prøve i følgende Fag: Handelsregning, Korrespondance, dobbelt Bogholderi, Veksleret, Handelsret og et frit Fag, enten et Sprog eller Varekendskab. Staten — hvis pekuniære Støtte man vilde søge — haabede man ogsaa vilde paatage sig Censuren, men indtil dette kunde ske skulde den overdrages til nogle af Udvalget udpegede Censorer.

Naturligvis udæskede det Kritiken, at Udvalget saa ganske saa bort fra al Sprogundervisning. Opgaven kunde imidlertid ikke løses paa én Gang. I seks ugentlige Timer kunde de unge Mennesker ikke sluge saa overmaade megen Visdom. Enten maatte der gives dem mere Tid, eller ogsaa

H. M. HANSEN
Varde

var en Begrænsning nødvendig. De forøgede Omkostninger var man vel nok kommen over, men da Principalerne gennemgaaende var meget karrige med Tiden — mere end med Pengene —, saa man sig nødt til at gaa den sidste Vej, og den Regel, hvorefter man drog Grænsen, var da i Virkeligheden ganske uangribelig. Med den fælles Skoleplan tilsigtede man at hævde det Mindstekrav, som maatte fyldestgøres for at de unge Handelslærlinges Uddannelse skulde kunne siges at være fuldt forsvarlig. Man gik da ud fra, at en dansk Købmand bør kunne skrive, regne, kalkulere, føre Bøger og være i Besiddelse af mere almindelige Handelskundskaber; det er, hvad man — med Lærlingeloven i Haanden — kan forlange at Principalerne, saa vidt det staar til dem, sørger for, men forpligtede Lærlingene til at lære Sprog kan man ikke — det maa helt ud være en frivillig Sag.

Samtidig med at Udvalget udsendte Skoleplanen til Handelsforeningerne, indhentede det de nødvendige Oplysninger for at kunne indgaa til Regering og Rigsdag med Andragende om Tilskud, dels til Skolerne, dels til et Sommerkursus til Lærerne. I første Omgang blev begge Forlangender afviste, skønt der i Forvejen til enkelte Skoler var bevilget 9000 Kr. »Det betrængte Landbrug« var jo hine Aars Løsen, og betegnende nok motiverede Finansudvalgets Formand da ogsaa overfor Konsul Kaalund Nægtelsen af de beskedne Tusinder, hvorom det drejede sig, med at »Handelsstanden var den eneste af de næringsdrivende Klasser, der tjente noget; den kunde godt klare sig selv. Derimod var der Grund til at hjælpe de fortrykte Landmænd«.

Naa, Købmændene klarede da ogsaa Skærene, fordi de *skulde* klares, og paa Handelsmødet i Ringkøbing den 27.-28. Juni 1892, hvor Udvalgets Forslag godkendtes, bevilgedes 1000 Kr. til Afholdelse af det første Sommerkursus for Lærere. Dette Kursus afholdtes i Dagene den 20. Juli til 6. August, og Udbyttet var i alle Maader overordentlig tilfreds-

stillende. Inden Deltagerne skiltes, blev Skoleplanen underkastet en fælles Drøftelse, som resulterede i enkelte Forandringer; i sin endelige Form kom Planen til at se saaledes ud:

1. Klasse.

Skønskrivning	1 Time	ugentlig.
Dansk	2 Timer	—
Regning	2 Timer	—
Handelsgeografi	1 Time	—
Ialt...	6 Timer	ugentlig.

2. Klasse.

Dansk	2 Timer	ugentlig.
Handelsregning og Kalkulation	2 Timer	—
Bogholderi	1 Time	—
Et Fag efter Lærerens eller Bestyrelsens Valg	1 Time	—
Ialt...	6 Timer	ugentlig.

3. Klasse.

Handelsregning og Korrespondance	2 Timer	ugentlig.
Bogholderi, Handels- og Vekselret	3 Timer	—
Et frit Fag efter Lærerens eller Bestyrerens Valg ..	1 Time	—
Ialt...	6 Timer	ugentlig.

Det frie Fag var beregnet at skulle være et mundtligt Fag, helst Meddelelser af handelsvidenskabeligt Indhold, men det henstilledes dog, at denne Time skulde benyttes til Undervisning i fremmede Sprog ved de Skoler, der med forøget Timetal vilde etablere et udvidet Kursus, idet man gik ud fra, at mindre end 75 Timers Sprogundervisning i hver af de øverste Klasser ikke kunde give et tilfredsstillende Udbytte.

Med Hensyn til Afgangseksamen traf man følgende Bestemmelse:}

Til de skriftlige Eksamensopgavers Besvarelse fastsattes 23 Timer, der fordeltes saaledes:

Bogholderi.

Memorialen	4 Timer	
Hovedbogen	4	— 8 Timer

Regning.

Diskontoregning og Vekselaarbitrage.....	4	Timer	
Konto-Kurant med Rentetal og Skala	4	—	
Kalkulation	4	—	12 Timer
Handelskorrespondance.....			3 —

Den mundtlige Prøve vedtoges at skulle omfatte Dansk, Bogholderilære og Vekselret. Iøvrigt fastsloges en Række

Antallet af Elever, der har opnaaet Eksamen ved de jyske Aftenskoler.

	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	Ialt
Aalborg Instit.	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	16	19	15	50
Aalborg ny	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	5	11	11	16	43
Aarhus	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	8	14	10	15	8	55
Esbjerg	»	»	»	»	»	»	»	6	9	14	9	13	18	17	40	126
Fredericia	»	3	3	3	3	11	10	17	16	13	14	16	7	14	9	139
Frederikshavn	»	»	»	»	»	»	5	6	6	12	4	10	10	12	6	71
Herning	»	»	»	2	3	3	3	7	9	8	11	12	11	8	6	83
Hjørring	7	5	4	7	7	9	9	10	9	10	9	10	8	13	10	127
Hobro	3	»	6	»	4	4	3	4	12	9	7	6	8	6	7	79
Holstebro	»	»	3	4	3	4	5	3	4	2	4	5	8	2	4	51
Horsens	7	9	11	13	14	18	17	15	20	16	20	14	18	27	23	242
Kolding	»	»	»	»	4	6	4	5	16	14	13	22	20	24	25	153
Lemvig	»	»	»	»	»	»	»	»	»	4	7	5	»	8	5	29
Nykøbing	»	»	3	»	6	»	6	4	4	»	5	6	5	4	7	50
Odder	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	4	4
Randers	9	11	9	8	7	14	12	15	15	20	25	25	29	25	27	251
Ringkøbing	»	»	»	»	1	2	1	1	4	»	3	6	»	5	4	27
Silkeborg	»	»	4	9	2	5	6	4	3	7	6	12	9	9	12	88
Skanderborg	»	»	»	»	5	6	4	8	4	8	4	5	»	10	8	62
Skive	»	»	»	»	»	»	»	5	4	5	8	7	6	5	4	44
Sundby N-	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	4	6
Thisted	»	»	»	»	»	»	»	»	7	5	10	9	11	11	8	61
Varde	»	5	»	2	4	6	4	3	5	7	7	10	8	11	9	81
Vejle	»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	4	9	9	15	13	53
Viborg	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	6	13	5	7	6	39
	26	33	43	48	63	88	89	113	147	159	184	234	227	280	280	2014

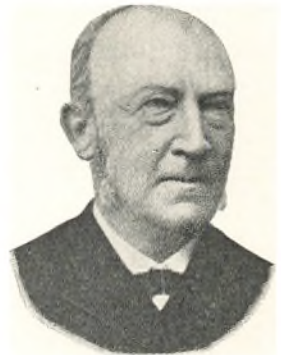
Ordensregler og Bestemmelser for Karaktergivningen; det kan være tilstrækkeligt heraf at fremhæve, at Karaktererne i Dansk, Regning, Bogholderi samt Karakteren for Haandskrift

og Orden med skriftlige Arbejder bestemtes at skulle tælle dobbelt, mens Karakteren for Veksel og Handelsret kun skulde regnes enkelt, samt at Dimissionsretten skulde fortabes, hvis Eleven ikke i de tre først nævnte Fag opnaede mindst $3\frac{1}{3}$ d. v. s. paa godt gammelt Dansk tg. +. Censuren overdroges indtil videre til et Tremands-Udvalg, bestaaende af Konsul Kaalund som handelskyndigt og Kantor Philipsen og Overlærer Glud som skolekyndige Medlemmer.

Det følgende Aar — 1893 — opnaede man en Bevilling til Handelsskolerne, om end kun det halve af, hvad man havde søgt, nemlig 5000 Kr., hvorved den samlede Finanslov-Bevilling til dette Øjemed bragtes op til 14000 Kr.; senere hen er dette Tal steget til ca. 21000 Kr., men Skolernes Antal er jo rigtignok samtidig vokset endel, saa at den nævnte Sum stykkes ud i en Mængde Smaaposter. Selv om 21000 Kr. taget som samlet Sum er et ganske respektabelt Tal, saa gaar dog Ønskerne med Føje adskilligt højere.

Det første Sommerkursus for Lærere afholdtes som nævnt paa Foreningens Bekostning; allerede Aaret derpaa (1893) overtog Staten imidlertid Bekostningen, og siden har der Sommer efter Sommer været afholdt Kursus for Statens Regning, hyppigst i København, men ogsaa enkelte Gange i Provinsbyerne, saaledes 2 Gange i Horsens og 1 Gang i Aarhus. Mens disse Sommerkursus de første Aar hovedsagelig tog Sigte paa Lærernes Uddannelse i Bogholderi, har de senere faaet et betydeligt udvidet Program, og det er ikke for meget sagt, at de har været et meget betydningsfuldt Led i Arbejdet for de vordende Købmænds Dygtiggørelse.

I 1893 afholdtes ogsaa den første jyske Handelsskoleeksamen, hvortil der havde indstillet sig 26 Elever; det føl-

L. J. KRAGH
Horsens

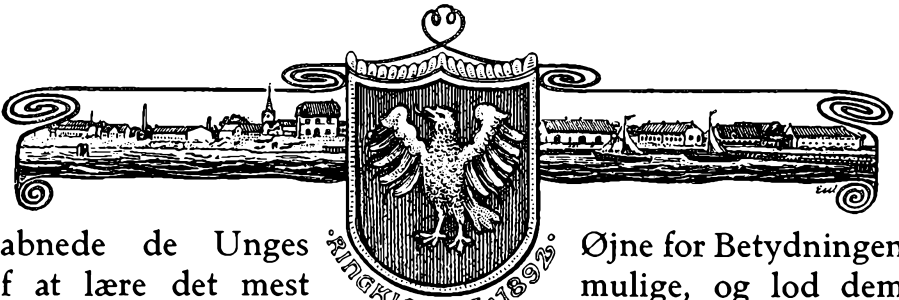
gende Aar var Eksaminandernes Tal steget til 33, og Aar efter Aar er Antallet vokset, saa at der i de sidste Aar har indstillet sig mere end 10 Gange saa mange Elever som det første Eksamensaar; foranstaaende tabellariske Sammenstilling over Antallet af de Elever, som har indstillet sig til Eksamen, er ganske oplysende om Skolesagens Udvikling og Trivsel.

*   *   *

»Foreningen af jydsk Handelsforeninger« har Æren af i Skolesagen at være gaaet i Spidsen. Den har — ved for Jyllands Vedkommende at tage Skolesagen i sin Haand — bragt den ind i *et rationelt Spor*, og den har i det hele paa dette Omraade gjort et banebrydende Arbejde.

Man har i de store Træk naaet det Maal, man fra første Færd stillede sig: Man har opnaaet, at der i snart sagt enhver jysk By findes en Handelsskole, som virker under Foreningens Kontrol. Man har opnaaet en ikke ubetydelig pekuniær Statsstøtte til Skolerne, og at Staten endvidere har ydet sit Bidrag til Uddannelsen af de særlige Lærerkrafter, som udfordres. Man er endelig naaet saa vidt, at Staten ved i 1899 at oprette et Undervisningsinspektorat, der skal føre Tilsyn med Landets statsunderstøttede Handelsskoler, har sat sit Stempel paa disse. Og om man end for Normalskolens Vedkommende har maattet blive staaende ved Aftenundervisningen og maattet lade Dagskolen fare, saa har man til Gengæld set den jyske Handelshøjskole virkeliggjort.

Som berørt var Tanken om et Handelsakademi for Jylland allerede fremme paa det første Bestyrelsesmøde i 1884, hvor Skolesagen rejstes. Mens Opmærksomheden foreløbig samlede sig om Normalskolen, blev Højskolespørgsmaalet imidlertid indtil videre stillet i Bero. Forudsætningerne for Oprettelsen af et saadant Institut savnedes da ogsaa den Gang; de tilvejebragtes først gennem Aftenskolerne, der efterhaanden

aabnede de Unges af at lære det mest indse, at de — hvis — ikke kunde slaa sig til Ro med de Kundskaber, Normalskolen bibragte dem. Lidt efter lidt vaagnede der da en Trang til et Skoleinstitut, som tog *videre Sigte*. Denne Trang aabenbarede sig i, at forskellige Handelsskoler efterhaanden etablerede udvidede Kursus, og at Lærlingene i stigende Tal søgte private Sprogkursus, og det var da ganske naturligt, at Tanken om en samlet planlagt Fællesundervisning af videregaaende Karakter atter meldte sig. Man havde ganske vist den Udvej at sende de unge Kommis'er til København, og Staten havde gennem Oprettelsen af Fripladser gjort sit til at lette deres Adgang til de Brock'ske Handelsskoler. Men dette var og blev trods alt en bekostelig Sag, som laa over de flestes Evne — desuden har Jyderne altid haft en udpræget Forkærlighed for at have *deres eget*.

Allerede gennem en lang Aarrække havde Aarhus Handelsforening beskæftiget sig med Tanken om Oprettelsen af en jysk Handelshøjskole, der i Mænd som Langballe og Mønsted havde varme Fortalere. Det var da ogsaa fra Aarhus, at Initiativet til Sagens Gennemførelse blev taget. Anledningen meldte sig i 1897, da Hans Broge den 6te December fejrede sit 50 Aars Købmandsjubilæum. Fra hele den jyske Halvø beredte man »Jydernes Kong Hans« en storstilet og varmt følt Hyldest, som kulminerede da den aarhusianske Ungdom i den mørke Vinteraften ved Fakkelfluis bragte den gamle Købmand en begejstret Hilsen:

Længe Hans Broge
var du vor Høvding,
stor ved dit Snille,
stærk ved dit Mod.

Vakled de unge
Træer i Skoven,
du som en Eg
i Stormene stod.

Aarhus Handelsforening kaarede Hans Broge til Æresmedlem. Men udover denne Æresbevisning havde de Aarhus Købmænd fattet den Tanke at sætte Hans Broge et Minde, som kunde staa, naar Festens Røgelse og Skæret fra de blussende Fakler forlængst var vejret hen. Man havde da sat en Indsamling i Gang for at tilvejebringe et Fond »som en Begyndelse og en velment Grundsten til en Grossererskole-Bygning« — for at bruge en Vending fra salig Niels Brocks Testament — og dette Fond vilde man da knytte til Hans Broges Navn.

I det udsendte Opraab hed det bl. a.:

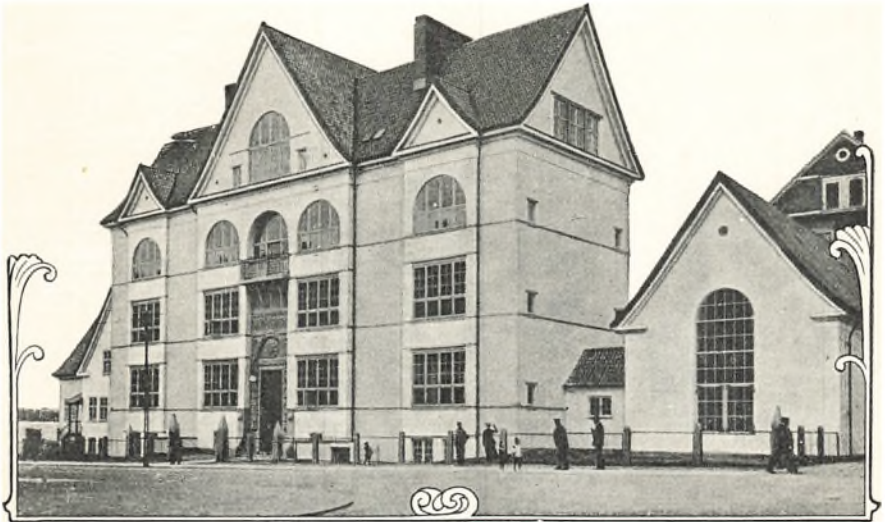
»Den 6te December d. A. fejrer Grosserer *Hans Broge* sit 50 Aars Jubilæum som Købmand i Aarhus.

Faa have udrettet saa meget som han til Handelens Udvikling. Man har derfor ønsket at sætte et varigt Minde om Herr Broges store, betydningsfulde Virksomhed og om den Taknemmelighed, Handelsstanden skylder ham, og da man længe har følt Trang til at gjøre noget alvorligt for at udvide den opvoksende Handelsstands Kundskaber, har man besluttet at søge dannet et Fond til Oprettelsen af en *jydsk Handelshøjskole* i Aarhus, hvor der kan gives en virkelig fyldestgørende Uddannelse.«

Ialt indsamledes til dette »Hans Broges Jubilæumsfond« omtrent 60,000 Kr.; det var Aarhusianerne, der med den Offervillighed, som Broge selv har lært dem, gav Broderparten, men ogsaa forskellige andre Byer ydede deres Skærv; dertil føjede Otto Langballe yderligere et Legat paa 10,000 Kr., som skulde bære den aarhusianske Storkøbmand Rudolph Wulffs Navn.

Tilfældet vilde, at det aarlige Stævne i 1898 netop afholdtes i Aarhus. Den aarhusianske Handelsforenings Formand — tillige den Mand, der havde taget Initiativet i denne Sag —,

Købmand Joh. Baune, stillede ved denne Lejlighed paa Bidragydernes Vegne det nævnte anselige Beløb til Disposition, idet han udviklede Planen og udtalte Haabet om, at saavel Hovedforeningen som samtlige lokale Handelsforeninger vilde være med til at løfte Opgaven. Fra Forsamlingens Side udtaltes en beundrende Anerkendelse af det Grundlag, som Aarhusianerne havde tilvejebragt, og For-

DEN JYDSKE HANDELSHØJSKOLE

handlingerne resulterede i Nedsættelsen af et Nimanndsudvalg — hvortil Aarhus Handelsforening skulde udpege 3 Medlemmer — til Sagens videre Fremme.

Midt under Mødet indtraf forøvrigt et lidet *Intermezzo*, idet Hans Broge — der ingensinde har taget aktiv Del i Fællesforeningens Arbejde — traadte ind i Salen for at bisvaane Forhandlingerne. Formanden, Agent Tachau, benyttede da Lejligheden til at bringe »Aarhus Bys, ja Jyllands Bedstemand« en Hilsen og Hyldest, som ledsagedes af stærke Ovationer fra Forsamlingens Side.

Broges Svar faldt saaledes:

Tak for Hilsenen, mine Herrer! Jeg vilde ikke forsømme

Lejligheden, som byder sig til, til at overvære Deres Forhandlinger, saa meget mere som jeg troede at kunne komme til Stede ubemærket som enhver anden Tilhører. Da dette Haab er blevet beskæmmet, er jeg ikke langt fra at fortryde, at jeg er gaaet her hen. Et maa jeg beklage, at de Aarhus Købmænd ikke har hejst Flaget i Anledning af dette Stævne. Saaledes var det ikke i gamle Dage, da jeg var med. Men vi bliver vel for store nu! Endnu en Gang: Tak!

Paa Handelsmødet det følgende Aar — 1899 — proklameredes den jyske Handelshøjskole som en Kendsgerning,

JENS JUST
Skive

men endnu gik der nogle Aar, inden den stod rejst i Sten. Det Statstilskud, man havde gjort Regning paa, gik nemlig ikke saa hurtigt igennem som ventet. Imidlertid voksede Kapitalen. Hans Broge skænkede 10,000 Kr., og med andre Bidrag og Rentetilskrivning løb Summen sluttelig op til 92,862 Kr. Desuden skænkede Aarhus Byraad en 4000 Kvadratalen stor Grund til Værdi 40,000 Kr., og hertil føjede Staten om-

sider i 1904 som Slutstenen paa det hele 50,000 Kr., efter at der var stillet Garanti for muligt Underskud ved Skolen i 5 Aar.

Den kendte jyske Arkitekt, kgl. Bygningsinspektør Hack Kampmann, der har skænket Jylland saa mange Bygninger af ejendommelig arkitektonisk Skønhed, gav Tegningerne til Højskolen, og i Maj 1905 stod den færdig med sine hvide Mure og det skønne Portalparti til at modtage den jyske Købmandsundgom. Den 9de Maj fandt Indvielsen Sted under stor Højtidelighed i Overværelse af nuværende Kronprins Christian, Indenrigsministeren og flere høje Embedsmænd, de Aarhus Repræsentanter paa Tinge, Byens Borgmester og Raad og navnlig en Mængde fremragende Repræsentanter for vort Lands Handel. Og som Midtpunktet blandt de mange,

der fyldte Skolens Festsal, Jydernes Kong Hans, bred og myndig, den Mand, til hvis Ihukommelse Skolen var rejst.

Udover denne store Forsamling klang de frejdige Strofer i Rolf Harboes Kantate:

Et lidet Folk vort Fædreland
 paa sine Øer huser;
 men Havet sollyst mod dets Strand
 med skumhvid Brænding bruser.
 Og i hvert saltfriskt Bølgeslag
 vi hører stærke Røster:
 Op! Ud! Se i den unge Dag
 mod fjerne, rige Kyster.

»Et lidet, fattigt Land« mod Nord
 med Skove, Marker, Heder!
 En Købmands Verden er dog stor,
 den Kloden rundt sig breder.
 Han ser saa langt, han øver Daad,
 han frit sit Marked vælger,
 han spinder dristigt Traad ved Traad,
 han køber og han sælger.

Plant Skov for Lyng, sæt Plov i Jord,
 men spærr Jer aldrig inde!
 Derude rige Frugter gror,
 som vel er værd at vinde.
 En Købmand ejer Land og Hav,
 for ham ej Grænser stænger.
 For det, som Hjemmet gavmildt gav,
 han skaffer, hvad det trænger.

Og høster vi end mange Fold,
 der godt i Posen vejer,
 vor Gerning bliver tung og gold,
 om ej vi Købmænd ejer,
 som langvejs ser, som udenskærs
 kan styre frem trods Taage
 og i hver fremmed Havn tilvejs
 tør hejse Dannebroke.

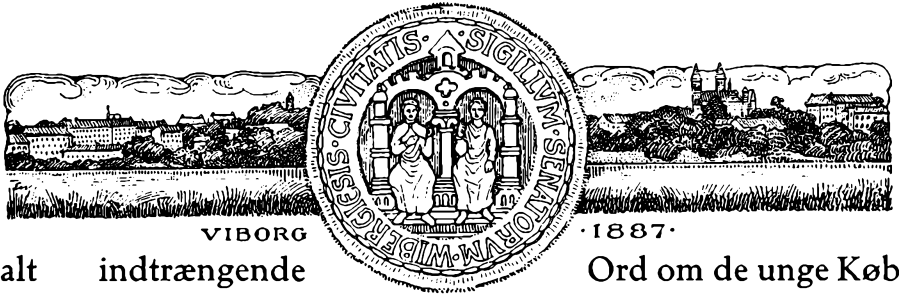
Men troligt Arbejd' skal der til,
 før det kan fremad bære.
 Den, der som Købmand virke vil,
 maa først sin Gerning lære.
 Man drømmer sig til Kundskab ej,
 maa Skolebænken slide;
 man rydder sig kun Fremgangs-Vej
 med Økser, der kan bide.

Saa rejstes dette stolte Hus
 vor Handelsstand til Ære!
 Her skal det staa nær Bølgens Brus
 og Ungdom Kundskab lære.
 Her skal der gives kyndigt Raad
 til hver, som ærligt søger,
 og smedes Vaaben, som i Daad
 vor Plads i Verden øger.

Her skal der vokse op en Slægt
 af unge, stærke, kloge,
 som løfter Arven stolt og kækt
 fra Tietgen og Hans Broge.
 Handl! Virk! Styr ud paa Havets Vand!
 Se til, I Skranker sprænger.
 En modig dygtig Handelsstand
 dertil nu Danmark trænger.

Den jydske Handelshøjskoles Formand, Købmand Joh. Baune, der tillige var Formand for Foreningen af jydske Handelsforeninger, holdt Aabningstalen. Han skildrede Skolens Tilblivelseshistorie, idet han rettede en Tak til alle, der havde støttet det betydningsfulde Foretagende. Til Slut overgav han Skolen til dens Forstander og Lærere, idet han lagde dem paa Sinde ikke blot at meddele Eleverne gode Kundskaber, men ogsaa at opdrage dem til Kærlighed til Fædrelandet og til Respekt for deres Pligter overfor Samfundet.

Efter at Forstander Henningsen med Udgangspunkt fra det bekendte Ord af Tegnér: »Orden er Arbejdets Løftestang« havde udviklet Skolens Program, og Konsul Kaalund havde

talt indtrængende
mænds Uddannelse,

Ord om de unge Køb-
tog Prins Christian

Ordet, og henvendt til Dagens Hædersgæst, Hans Broge, lykønskede han den gamle Købmand til, at han havde oplevet denne Stund, og udtalte Haabet om, at den jyske Handelshøjskole maatte blive til Ære og Gavn for Handelsstanden og derigennem for Fædrelandet.

Om Aftenen gav Aarhus Handelsforening i Klubben Polyhymnia en Banket, hvortil der var udstedt 100 Indbydelser.

Maalet for de mange Aars Bestræbelser — en jysk Skole for Jylland — var saaledes naaet, og Skolen var indviet paa værdigste og festligste Vis. Efter Festens Helg er fulgt de mange Arbejdets Søgnedage, og det har her vist sig, at den jyske Handelshøjskole er kommen i en god Stund. Skolen kaldte, og Ungdommen har fulgt Kaldelsen; den søgtes

1905—06 af 96 Elever:	52	paa Helaarskursus og	44	paa Halvaarskurs.
1906—07 af 95	»	69	—	26
1907—08 af 106	»	77	—	29

Den jyske Handelshøjskole ledes af en Bestyrelse paa 6 Medlemmer, hvoraf Foreningen af jyske Handelsforeningers Repræsentantmøde vælger de 3, Aarhus Handelsforening Resten. Den første Bestyrelse kom til at bestaa af Købmand Joh. Baune, Formand, Købmand L. Hammerich, Bankdirektør Fr. Nørgaard, alle af Aarhus, Konsul Kaalund, Kolding, Købmand S. Wændelin, Viborg, og Købmand Jens Just, Skive, de tre sidste valgte af Fællesforeningen. I 1902 afløstes Wændelin af Konsul Chr. Cloos, Frederikshavn, som atter i 1904 efterfulgtes af Købmand Edv. Hansen, Grenaa.

Hans Broge betænkte paa forskellig Vis den Skole, der staar som et Minde om hans Livsgerning, og inden den gamle Høvdings daadrige Liv afsluttedes, fandt Højskolens Mænd Lejlighed til, da Broge den 6te December 1907 fejrede sit 60 Aars Jubilæum som Købmand i Aarhus, i en Adresse at takke ham for den Støtte, han havde ydet Skolen, og den Interesse, han alle Dage havde vist den unge Handelsstand.

* * *

EDV. HANSEN
Grenaa

Det solide Fundament for hele den jyske Skolebygning er vedblivende Normalskolen. Det Program, som Konsul Kaalund fra første Færd udkastede, har i det hele og store været bestemmende for Udviklingen — kun Dagsskolen har man ikke kunnet realisere, idet Undervisningen vedblivende foregaaer i Aftentimerne mellem 8 og 10. Skoleplanen af 1891 har staaet sin

Prøve, et Vidnesbyrd om, hvor klart og sundt de Mænd, i hvis Hænder Udarbejdelsen i sin Tid blev lagt, har set paa Skolesagen. Den oprindelige Skoleplan er endnu i de store Træk gældende, men i 1901 foreslog man Undervisningstiden udvidet med to Timer Sprogundervisning; den tidligere Lukketid og den stigende Interesse hos Elever som Principaler opfordrede til at foretage denne Udvidelse, dog at Sprogundervisningen ikke gjordes obligatorisk. I 1906 afholdtes den første Eksamen i Sprog.

Det i 1891 nedsatte forberedende Tremands-Udvalg, der bestod af Kaalund, H. M. Hansen og J. L. Kragh, fik ganske naturligt den Opgave som staaende Skoleudvalg at føre Skoleplanen ud i Livet. Af disse tre Mænd var J. L. Kragh den ældste og tillige den, der oprindeligt sad inde med størst Erfaring paa Skoleområdet, og han omfattede Opgaven med saa stor Varme, at han derigennem kom til at virke i høj Grad ansporende paa sine yngre Kolleger.

Kragh trak sig tilbage i 1898, og Aaret efter mistede Skoleudvalget ved H. M. Hansens Død endnu et Medlem af det første Triumvirat, en Mand, der ved sit sunde Omdømme og sin store Interesse for Sagen havde ydet sit vægtige Bidrag til den jyske Skolesags Fremme.

Disse to Medlemmer af Skoleudvalget erstattedes af Bankdirektør Nørgaard og Købmand Wændelin, men allerede i 1902 opløstes Skoleudvalget, samtidig med at Aftenskolerne

S. WÆNDELIN
Viborg

hele Landet over gik ind under »Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg for Skolelæsning«.

Paa et Møde i København den 6te August det foregaaende Aar havde Undervisningsinspektøren Dr. phil. Møller

L. HAMMERICH
Aarhus

stillet Forslag om, at Skolerne fra Jylland, Fyen, Lolland-Falster og Sjælland skulde samles om den for Jylland gældende Arbejdsplan, og at der skulde nedsættes et Femmands-Udvalg, der skulde have til Opgave i Forening med Undervisningsinspektøren at fastsætte Tiden for de aarlige Afgangsprøver, stille de skriftlige Eksamensopgaver og iøvrigt formulere Eksamensfordringerne.

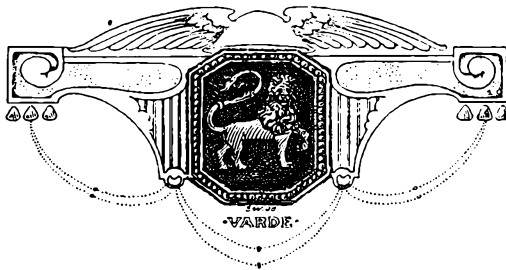
For den jyske Handelsskole og dens Mænd var dette jo en *Triumf*, den størst mulige Anerkendelse af dens Arbejde. Som Repræsentanter for Jylland indvalgte i Fællesudvalget Konsul Kaalund og Overlærer Glud, og den første valgtes til Udvalgets Formand.

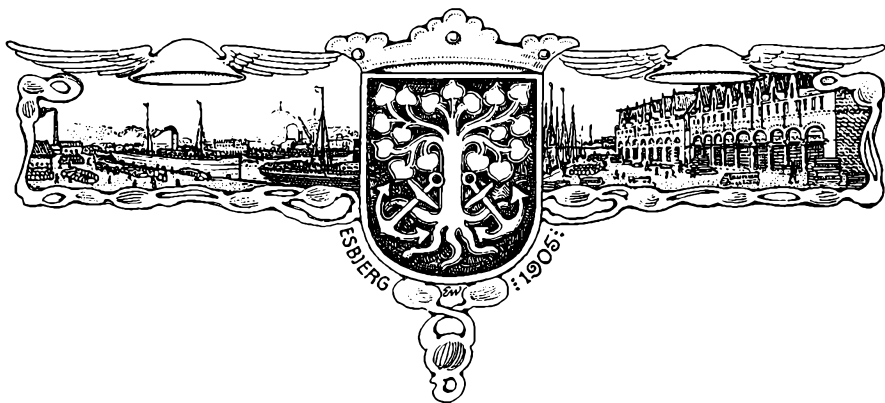
Det i sin Tid nedsatte Eksamensudvalg — Konsul Kaalund, Overlærer Glud og Kantor Philipsen — blev efter et Par Aars Forløb suppleret med Overlærer Michelsen, Hobro. I

1895 afløstes Kantor Philipsen af Overlærer Olsen, Aarhus, som atter er efterfulgt af Overlærer Albeck, Aarhus. De fire jyske Mænd fulgtes ind i Fællesudvalgets Eksamensudvalg og sidder der endnu.

Æren for den jyske Skolesags Fremgang tilkommer i første Række Konsul Kaalund, som har viet den sine bedste Kræfter. Aar efter Aar har han ofret den det trofaste Arbejde, som en saadan Sag kræver, idet han stadig har holdt Fanen højt. Han er ikke bleven træt af at indskærpe sine Standsfæller, hvad det her gjaldt, og han har samtidig forstaaet den Begrænsningens Kunst, som er den inderste Hemmelighed ved den jyske Handelsskoles Udvikling. Ved aldrig at stramme Buen for stærkt har man opnaaet at faa alle med og derigennem at hæve hele Niveaueet.

Konsul Kaalunds Arbejde har gentagne Gange fundet Paa skønnelse. I 1904 tilstod Staten ham saaledes et aarligt Gratiale. Selve Summen var beskeden for en Virksomhed, som i og for sig er ubetalelig, men i Tildelingen laa en fortjent Anerkendelse af det grundlæggende Arbejde, han har udført.

SKOLESAGEN har været den jyske Fællesforenings Mærkesag i de første 25 Aar. Det er en stor Opgave, Foreningen har taget sig paa og ført frem, og en Opgave, som vedblivende vil kræve dens omsorgsfulde Røgt, saavist som man her om nogetsteds befinder sig under Udviklingens og Fremskridtets Lov. Den jyske Handelsskole staar ingenlunde som den endelige og fuldgyldige Løsning af Skolesagen, men man har ved den lagt en solid Grund, hvorpaa Fremtiden trygt kan bygge videre.

Mens de vordende Købmænds Opdragelse og Uddannelse er en blivende Opgave, som vil stille sine Krav til hvert nyt Slægtled, saa er de Opgaver, som iøvrigt byder sig til for en Organisation som Foreningen af jyske Handelsforeninger, vekslende og forskelligartede som Livet selv, ja afspejler ganske naturligt de skiftende Tider. I en Sag som Skolesagen ser man Sammenhængen, man ser hvordan Sten lægges til Sten, og selv om der sættes ny Maal, ser man dog alligevel stadig Arbejdet omsat i Resultatet. Men vender man sig derfra og fæster Opmærksomheden ved det Utaal af Sager, som iøvrigt er passeret Foreningen, saa har man ikke paa samme Maade fortløbende Linier at holde sig til. Billedet bliver broget og kaleidoskopisk. Emner og Opgaver dukker frem og viger atter for ny Sa-

ger, som melder sig; undertiden glider de kun en Stund i Baggrunden for atter at træde frem med Aars Mellemrum, og meget ofte har det sine Vanskeligheder at paapege Resultaterne, uden at man derfor tør betegne Arbejdet som omsonst. Det gælder saaledes om den Sag, der i en Menneskealder har staaet som den danske Handelsstands første Programpunkt, Kravet om Oprettelsen af et Handelsministerium eller et Handelsdirektorat. Adskillige Gange i Aarenes Løb har det set ud til, at det, man attraaede, som en moden Frugt skulde falde i Købmandsstandens Hænder, men hver Gang er man blevet skuffet, og tilsyneladende staar man Maalet lige saa fjernt nu som for 20 eller 30 Aar siden. Alligevel turde det, at man indenfor alle Dele af den danske Handelsstand har holdt Kravet levende, have sin Betydning, og navnlig har det sikkert bevirket, at Kravets Berettigelse nu erkendes i vide Befolkningskreise.

En væsentlig Del af Foreningens Arbejde har taget Sigte paa at værne Medlemmerne mod Indgreb i deres Næringsrettigheder. Den blev jo til i en Brydningsperiode, i de Aar, da den store Forskydning i Landbrugets Produktionsforhold fuldbyrdedes, hvad der paa mange forskellige Maader virkede tilbage paa Byernes Erhvervsliv. Ikke blot maatte Købmændene følge Trop og i Stedet for Korneksport lægge sig efter Eksport af Smør, Flæsk o. s. v. og Import af Foderstoffer og Kunstgødning, men der gik igennem Landbostanden en Bevægelse, hvis tydelige Tendens var at *frigøre sig* for Afhængigheden af Byerne og i enhver Henseende *være sig selv nok*. Andelsbevægelsen gik sin Sejrsgang over Landet, og i Byernes Læbælte skød Forbrugsforeningerne op som Paddehatte, en Skæbnens Ironi, saa vist som dette Læbælte netop, som det ligger i Ordet, var tænkt som et Værn for Byerne. Disse Fænomener var da Aar efter Aar Genstand for Drøftelse paa Handelsmøderne. Et Vidnesbyrd om de jyske Købmænds sunde Sans var det, at de fra første Færd saa Forholdene i

Øje, som de var; man bøjede sig med andre Ord for Kendsgerningerne, idet man koncentrerede sine Bestræbelser om at holde disse kooperative Virksomheder indenfor de Grænser, som Næringsloven i al Almindelighed drog for Erhvervs Udøvelse. Man ønskede blot Kampen ført *paa lige Fod*, iøvrigt stillede man Kravene *til sig selv*, idet man erkendte, at Købmandsstanden i sin egen Dygtighed, Agtpaagivenhed og Snarraadighed havde de Vaaben, der rakte længst. Ganske typisk for denne Betragtning er den Bevægelse, som i de senere Aar har ført til, at snart en, snart en anden By har søgt Læbæltet ophævet for gennem en virksomhedsfuld Købmandskonkurrence at trænge Forbrugsforeningerne tilbage.

De omtalte Forhold maa forøvrigt naturligt ses i Forbindelse med de Spørgsmaal, som rejste sig af selve Næringsloven, saaledes som denne udøvedes i Praksis.

Loven af 29. December 1857, der var blevet til i Manchestertheoriens Aand, havde med ét Slag ophævet Købstædernes ældgamle Prærogativer. At Nærings Udøvelse ikke længer alene skulde være knyttet til Købstæderne, maatte nødvendigvis gaa Byinteresserne nær, Samfærdselsmidlernes hastige Udvikling lod Forandringen føles endnu stærkere, og de nys berørte Forhold — Oprettelsen af Brugsforeninger, Indkøbsforeninger o. lg. — virkede i samme Retning. Yderligere indsneg der sig ved Lovens Udøvelse en Række Misbrug, som man først lidt efter lidt blev opmærksom paa, og som det — da den uheldige Slendrian først var ret indgroet — viste sig vanskeligt at faa Ram paa. Der

AGENT TACHAU
Thisted
Formand 1895—99

rejste sig da hyppigere og hyppigere Klage over, at Lovens Bestemmelser ikke blev overholdte, og i en Række Aar var Næringsloven Genstand for Drøftelse paa de jyske Handelsmøder. Navnlig var det Forhold som Landhøkernes Handelsomraade, Brændevinshandelen, Udskænkning, Omløben med Varer og Løsøreauktionerne, som gav Anledning til Misfornøjelse og Paatale.

Spørgsmaalet om »Købstædernes Stilling overfor Næringsloven« blev første Gang bragt frem paa Handelsmødet i Viborg i 1887. Der var endel Købmænd, som i en Revision af Næringsloven saa en Helsebod for Købstæderne, men Provisorietiden var jo ikke gunstig for et frugtbringende Lovgivningsarbejde, og man kunde endda med Grund tvivle om, at en Revision — hvis det lykkedes at fremkalde den — vilde blive i Købstædernes Favør. Mødet ansaa det da ogsaa for heldigst og hensigtsmæssigst at indskrænke sig til at paalægge de lokale Organisationer at vaage over Lovens Overholdelse og at holde Øvrigheden i Aande overfor Misbrug og Omgaaelser. Samtidig indskærpede man Betydningen af, at Købstæderne og navnlig deres Købmandsstand gjorde deres mest mulige for at trække Landbefolkningen til Byen og i det hele taget for at fremme et godt Forhold mellem Land og By.

Imidlertid blev Sagen ogsaa taget op fra anden Kant. I København nedsattes et »Fællesudvalg for Behandling af Næringsloven«, som gennem Cirkulærer bearbejdede Provinshandelsforeningerne, den sjællandske Centralforening rejste paa et Møde i Korsør Krav om en Revision, og Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk vedtog en Resolution i samme Retning.

I Februar 1888 mødtes Jyder, Fyenboer og Sjællændere til Forhandling i Odense, hvor de sidstnævnte forelagde det i Korsør vedtagne Program. Hensigten var at forsøge at opnaa Enighed om en Henvendelse til Regeringen om Nedsættelse af en Kommission til Revision af Loven. Man naede imid-

lertid ikke til Forstaaelse, idet Jyderne aldeles ikke kunde tiltræde Korsørmødets detaillerede Programpunkter. Ved det paafølgende jyske Handelsmøde i Horsens, hvor baade Fyensboer og Sjællændere var repræsenterede, kom Sagen til fornyet Forhandling. Fra jysk Side betonedes det, at skulde der ske en Henvendelse til Regeringen, maatte den være affattet i al Almindelighed i Forstaaelse med Københavnerne og Industriens Mænd. Forhandlingerne resulterede i en Resolution, der henviste Sagen til dens rette Forum »Handelsmødet«, som opfordredes til »angaaende en snarlig Revision af Næringsloven at søge Samarbejde med Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk«. Dette skete da ogsaa, og det følgende Aar indgik Byernes Erhverv med en Fællesindstilling til Regeringen om Nedsættelse af en Næringslovskommission.

J. M. JØRGENSEN
Fredericia

Næringsloven vedblev ikke desto mindre at beskæftige de jyske Handelsmøder. Paa Mødet i Hjørring 1889 vedtoges endda en Beslutning om, at

»en Revision af Næringsloven vedbliver at staa paa Handelsforeningernes Dagsorden, indtil Sagen har fundet sin Løsning«.

Man blev imidlertid ikke staaende herved. De fleste jyske Købmænd nærede vedblivende inderst inde en, som Tiden viste, vel begrundet Tvivl om, at der vilde komme noget ud af Revisionsbestræbelserne. Man følte rent instinktivt, at det ikke kunde nytte at sætte sin Lid til Regering og Lovgivningsmagt, men at Købmændene maatte stole paa sig selv, og at det først og fremmest gjaldt om at sørge for, at den Lov, man havde, skete Fyldest. Dette fandt Udtryk i tvende paa Mødet vedtagne Beslutninger. Paa Forslag af Etatsraad Levy vedtoges nemlig en Udtalelse, hvorefter

»Bestyrelsen bemyndiges til at anlægge Søgmaal i iøjnefaldende Tilfælde af Overtrædelse af Næringsloven.«

Og hertil føjedes paa Forslag af Købmand J. M. Jørgensen i Fredericia yderligere en Beslutning, der forpligtede Forretningsudvalget til

»naar der er blevet indsendt Klage til det over, at en eller anden Øvrighedsperson ikke gør sin Pligt overfor ulovlig Handel, da at skride ind, om fornødent ved Henvendelse til Justitsministeriet«.

Aaret derpaa blev der omsider nedsat en Regeringskommission, i hvilken de jyske Købmænd blev repræsenterede ved Konsul Kaalund, som dog senere udtraadte og erstattedes af Agent Tachau. Næringslovkommissionens Arbejde resulterede i den bekendte Betænkning af 13. Juli 1893, og paa Grundlag af denne forelagde Regeringen første Gang i Vinteren 1893 et Forslag til Lov om Næringsdrift, som i en Række Aar gik igen i begge Ting uden nogensinde at naa gennem Udvalgenes Skærsild.

I al denne Tid holdt de jyske Købmænd sig trolig Passivrolen fra 1889 efterrettelig; Næringsloven var et staaende Emne paa de aarlige Dagsordener, indtil »Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg« i 1901 dannedes som en Slags Generalnævner for de fire Centralforeninger. Paa Mødet i Nykøbing p. M. samme Aar vedtog man enstemmigt — »for at sikre en ensartet Optræden af Provinsernes Handelsstand overfor Næringslovspørgsmaal, særlig vedrørende Fagprøver, Handelsstandens Ligestillethed med Forbrugsforeninger, Forening af Handel og Haandværk, Udsalg fra Boer, Skipperes Ret til Salg fra Skib, Brændevinshandel o. s. v.« — at bemyndige Fællesudvalget til ved Lovens senere Behandling at optræde og forhandle paa Standens Vegne, og fra dette Øjeblik gav det jyske Handelsmøde Slip paa det mangeaarige staaende Diskussionsemne.

Sandt at sige var det
 udpint i de fjorten
 siden det første Gang toges op. Mange Forhold var i denne
 Mellemtid ganske forandrede, Byerne og deres Erhverv havde
 i Halvfemserne oplevet en stærk Blomstring, og det var meget
 faa, der endnu i en Næringslovrevision saa et Mirakelmiddel
 til Købstædernes Fremhjælp.

Forskellige Næringslovspørgsmaal har imidlertid i Aarenes
 Løb været optagne til Sædrøftelse. I sine Bestræbelser for
 at værne den regulære Handel har Foreningen af jyd-
 ske Handelsforeninger saaledes beskæftiget sig med Auk-
 tionssalg, Borealisationer, Omløben med Var'er
 m. v.; i sidstnævnte Henseende har den — ligesom de
 øvrige Centralforeninger — særlig haft et godt Øje til de
 privilegerede Hammerum Omløbere, uden at det dog hid-
 til er lykkedes at faa Reskriptet af 1741 ophævet, men nok
 at skærpe Jurisdiktionernes Agtpaagivenhed overfor Omlø-
 berne og deres Kram.

Paa samme Maade har man til Stadighed kæmpet mod de
 uretmæssige Næringsbrugs skadelige Virkninger og
 staet *en garde* overfor de Vildskud, som en hidsig Konkurs-
 rence har fremavlet — baade t. Eks. overfor Kupons- og
 Sneboldsystemet og overfor de mangfoldige Tricks —
 mere eller mindre grelle —, som kan samles under Betegnel-
 sen »illoyal Konkurrence«. I saa Henseende har den
 jyske Centralforening arbejdet Haand i Haand med de øvrige
 Erhvervsorganisationer. Bestræbelserne har haft den dob-
 belte Hensigt at beskytte Publikum og værne den hæderlige
 Købmandsstand; med faa Ord sagt har Løsenet været: *Sand-
 hed og Ærlighed i Handel og Vandel.*

At der bør dæmmes op for al den arge Humbug, som har indsneget sig gennem »Tilgifts« og »Rabat«forretninger og for den vildledende og løgnagtige Reklames fri Udfoldelse, derom har der hersket fuld Enighed mellem alle hæderlige Købmænd. At det ikke er tilstrækkeligt, at den hæderlige Købmand selv overfor sligt Uvæsen siger »Dør forbi«, har man ogsaa været paa det rene med, men iøvrigt har der været endel Tvivl om Veje og Midler. Man kunde mene, at Købmandsstanden gennem sine Organisationer t. Eks. ved Oprettelse af Æresdomstole *selv* burde kunne holde Justits overfor uheldige Elementer indenfor Standen og ved et omfattende Oplysningsarbejde retlede Publikum overfor det Humbugs- og Reklameuvæsen, som det alt for villigt lader sig hilde af. I Stedet har man vendt sig mod Lovgivningsmagten, skønt man ikke har været blind for, at Paragrafferne skærer alle uden Undtagelse over én Kam, og at Erhvervslivet er daarligt tjent ved at komme i Spændetrøje. I 1906 vedtoges en Lov om »Handel med samt Ind- og Udførsel af Landbrugsprodukter«, der for denne Art Frembringelser kræver tydelig Oprindelsesangivelse, men denne Lov, der altsaa kun gælder for et begrænset Omraade, og hvortil Initiativet er udgaaet ikke fra Handelsstanden, men fra Landbruget, har tillige et særligt nationaløkonomisk Formaal, idet den skal værne vor Landbrugseksports Renommé. Nogen Lov om uhæderlig Konkurrence i Almindelighed har vi derimod endnu ikke faaet, men gennem Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg — i hvilket den jyske Centralforening er repræsenteret ved 3 af de 6 Medlemmer — indgik man i Efteraaret 1906 til Indenrigsministeriet med et Andragende om, at der maatte blive nedsat en Kommission til Sagens Drøftelse og Udarbejdelse af et Udkast til Lov om »falsk Reklame og uhæderlig Konkurrence«, og det er sandsynligt, at Ministeriet vil imødekomme dette Ønske.

For at skabe ordnede og sunde Forhold tilveje blandt

Handelens Udøvere har Foreningen af jyske Handelsforeninger rejst Krav om Bogføringspligtens Udvidelse til Handlende paa Landet. Loven af 1. Juni 1832, som vedblivende er bestemmende for Bogføringspligten, blev jo til i Lavsæsenets og Købstadprivilegiernes Dage, 25 Aar før Næringsfrihedens Indførelse. I og for sig er det en fortræffelig Lov, klar og koncis, præget af Ørsteds Aand, men den mellemiggende Udvikling har gjort Kravet om dens moderne Tillempning paatrængende. Alt Købmandskab var jo i hine Tider knyttet til Hovedstaden og Købstæderne, og da Næringsloven vedtoges regnede man, at der Landet over udenfor Byerne kun fandtes et halvt Hundrede selvstændige Handlende. Dette Forhold er siden totalt forandret, men ikke desto mindre er Loven af 1. Juni 1832 stadig fortolket saaledes, at den kun gælder Købstædernes Handlende. I en justitsministeriel Skrivelse af 1886 udtaltes det saaledes, at der ikke paahvilede Handlende i Silkeborg Forpligtelse til at føre Handelsbøger i Henhold til Loven af 1832, da Silkeborg »i næringsretlig Henseende er at betragte som Land«. Naturligvis maa denne Begrænsning i Lovens Anvendelse i vore Dage føles som en højst uheldig Lakune, som mindre samvittighedsfulde Handlende kan benytte sig af til at udviske Sporene af Transaktioner, der ikke taaler fuldt Dagslys. Manglende Bogføring og svigtende Hukommelse har mere end én Gang hjulpet en Fallent over en vanskelig Passage. I Aarene 1888-90 var der Udsigt til en ny Lov om Bogføring. Et Lovforslag i saa Henseende gav det jyske Handelsmøde Anledning til at tage Spørgsmaalet op til indgaaende Drøftelse. Paa Mødet i 1890 vedtog man paa Forslag af Apoteker Hoffmeyer, Grenaa, en Resolution, der anbefalede Legalisering af »en enkelt klar og simpel Regel, der kan udtrykkes ved, at enhver Handlende, ogsaa Brugs- og Andelsforeninger samt Sagførere, skal føre Bøger, hvoraf det klart kan ses, hvorledes Forretningen er ført og hvorefter Forretningens Status til enhver Tid kan opgøres«.

Tanken om, at ogsaa Sagførere skulde inddrages under en Lov om pligtmæssig Bogføring, var allerede i Efteraaret 1887 udkastet i Landstinget af den ansete københavnske Købmand, Grosserer Harald Hansen og optoges i den citerede Resolution paa Forslag af Konsul Worm, Aalborg, efter at det jyske Handelsmøde i 1888 i mere almindelige Vendinger havde givet Udtryk for det samme Ønske.

Bogføringsloven led imidlertid — som saa mange andre Lovforslag i hin Periode — Skibbrud, og der hengik endel Aar, hvor der kun i Ny og Næ rørtes ved Sagen, indtil den paa Mødet i Esbjerg 1905 paa Foranledning af »Jysk Kolonial Grossist-Forening« atter toges op til indgaaende Drøftelse. Gennem Kravet om almindelig Bogføringspligt for Handlende, uanset om de driver deres Virksomhed i By eller paa Land, vil man næst at fremme ordnede Forhold indenfor Købmandserhvervet tillige søge at højne Niveauet; man vil med andre Ord dæmme op for den ganske ukontrollerede Tilgang af Elementer, der ikke fyldestgør det Mindstekrav af kommerciel Uddannelse, som Kendskab til Bogholderi maa siges at være. Selv om Sagen ikke senere er naaet videre, saa tør det vistnok siges, at der vil være større Lydhørhed overfor Kravet om dens Gennemførelse nu end nogensinde tidligere; det er en af de Opgaver, som man tør vente Lovgivningsmagten vil stille sig velvillig til, naar de store Reformspørgsmaal først er fra Haanden.

I denne Sammenhæng maa ogsaa omtales de jyske Handelsforeningers Virksomhed for at skaffe større Regelbundenhed i Kreditforholdene.

Allerede i Foreningens første Leveaar rejstes Spørgsmaal om, hvad der kunde gøres for at begrænse *den løse Kredit*. Kreditforholdene havde efterhaanden udviklet sig paa en saadan Maade, at den truede den sunde Handel, og navnlig i Jylland følte man den udstrakte Anvendelse af Kredit som en Uskik, der maatte skrides kraftig ind imod.

Oprindelig var det jo saa, at Krediten kun ydedes mellem Købmænd indbyrdes til deres Nærings Fremme, og endnu omkring 1840 var al anden Kreditgivning meget begrænset. I de følgende Tiaar udvidedes imidlertid Kreditens Rammer. »Først var det Landmændene, der begyndte at nyde Kredit som Forskud paa forventet Høstudbytte, saa Haandværkeren paa paabegyndt Arbejde, Præsten paa Tiende, Bestillingsmænd paa Gage og saa fremdeles«*).

Endnu var Kreditydelsen dog for saa vidt regelbunden, som den gerne afvikledes i de halvaarlige Terminer — men heller ikke denne Regel bevaredes ret længe. I Begyndelsen af 80erne var det kommet dertil, at der var Egne, hvor den løse Kredit trak ud i Aarevis, og den, som ikke kunde tage paa Kredit, regnedes for »en flau Person«.

I de gode gamle Dage havde der mellem Bonden og hans Købmand bestaaet et personligt Tillidsforhold. Naar Bonden kom agende til Købstaden, tog han ind i Købmandsgaarden, han spiste ved Købmandens Bord, solgte ham sin Afgrøde, købte sine Fornødenheder hos ham — og var han i Bekneb for et godt Raad, hentede han det samme Sted.

Alt dette var imidlertid ved at blive anderledes.

Landmandens Produkter gik mere og mere udenom Købmanden, sine daglige Fornødenheder kunde han efterhaanden købe i de opdukkende Landforretninger eller i den nærmeste Brugsforening, og Besøgene i Købmandsgaarden i Købstaden blev sjældnere. Tidligere havde Købmanden i Forholdet til Landmanden væsentlig staaet som Køberen, som den, der

KONSUL B. WORM
Aalborg

*) Konsul Kaalunds Foredrag paa Handelsmødet i 1885.

skaffede ham af med hans Høst og betalte ham den dels med Varer og dels med klingende Mønt. Nu blev Forholdet det omvendte — Købmanden blev overfor Bonden ret og slet Sælger af de Gødningsstoffer og navnlig af de indførte Foderstoffer, han skulde bruge til Bedriften; med den stigende Anvendelse af disse Produkter steg ogsaa Bondens Behov for Kredit, og de Krav, der i saa Henseende stillede, gik snart ud over alle rimelige Grænser.

Samtidig havde den økonomiske Udvikling gjort Forholdene ganske anderledes uigennemskuelige end tidligere. Vekselkrediten havde t. Eks. gennem Bankvæsenets Opkomst faaet en Udstrækning, som man ikke tidligere havde kendt til. De egentlige Købmandsveksler var ved at blive i Mindretal — derimod benyttedes Vekslen som Kreditmiddel af Landmænd, Haandværkere, ja af Folk i alle Stillinger, og den gensidige Hjælpsomhed førte yderligere en Mængde Mennesker ind i Forhold, hvis Udstrækning og Ansvar ikke altid stod dem selv klart. Købmanden kunde da ikke paa samme Maade som tidligere *se sine Folk an*, og vilde han holde Principperne i Ære og afslaa alt Salg undtagen pr. Kontant, havde det kun til Følge, at Kunderne søgte om i en anden Gade til den mindre principfaste Konkurrent. Saaledes voksede Krediten og dermed Købmandens Risiko med den stigende Konkurrence.

Da man fik Øjet fuldt op for Ondet, var det allerede stærkt rodfæstet og vanskeligt at faa rykket op.

Paa den jyske Fællesforenings Møde i Randers 1885 var Sagen fremme til foreløbig Drøftelse, og Konsul Kaalund be myndigedes her til at forelægge den for det tilstundende Handelsmøde i København. Dette skete ogsaa, men noget Resultat naaede man ikke; man kunde ikke enes om Veje og Midler, og Diskussionen gav næsten Udseende af, at man forlangte af de københavnske Grossister, at de skulde øve Pres paa Provinskøbmandene.

Det varede dog ikke længe, før Sagen kom ind i et mere

praktisk Spor, og alle
Handelsmøde i Vi
rede mansine Ønsker

rede paa det jyske
borg 1887 formuler
i tvende Krav til Lov

givningsmagten, om Indførelse af en legal Handelsrente og om kortere Forældelsestid for løse Regningskrav end de i 5te Christians Lovbog hjemlede 20 Aar; samtidig vedtog man at søge »Handelsmødet«s Støtte for disse Kravs Gennemførelse.

Spørgsmaalet om Handelsrente havde tidligere været fremme paa Mødet i København 1884, men Kravet var blevet afvist af Regeringen. Og som for de fleste andre Handelssager, der har skullet gaa Lovgivningsvejen i de sidste 20-30 Aar, var Udsigterne til et Resultat i de to berørte Spørgsmaal saare langvarige. Ganske vist forelagdes der i Slutningen af Halvfemserne Forslag til en Forældelseslov, der gav Anledning til en fornyet Drøftelse paa de jyske Handelsmøder, men videre kom man foreløbig ikke.

I 1902 nedsattes Den skandinaviske Civillovkommission, og paa Mødet i Frederikshavn samme Aar bemyndigede de jyske Købmænd deres Forretningsudvalg til at foretage en Henvendelse til Kommissionen om, at der gives »en lovmæssig Ret til at beregne Renter af Bogfordringer efter den fastsatte Kredittids Udløb og ved kontant Salg fra Varens Overlevering«, samt til at paapege »Hensigtsmæssigheden af en Forkortelse af Præskriptionsfristen for samme Art af Fordringer«. Lov om Køb af 6te April 1906, der var et Resultat af Kommissionens Virksomhed, imødekom det første af disse Ønsker, idet dens § 38 — næst at stadfæste den allerede gældende Pligt for Køberen til i *Handelskøb* at svare 6 % Rente af Købesummen at regne

fra Leveringstiden eller, hvor Kredit er indrømmet, fra Kredittidens Udløb — indstiftede den i dansk Ret *fuldstændig ny* Bestemmelse, at Køberen i *alle andre Køb* skal svare 5 % aarlig Rente af Købesummen »fra den Tid da Betaling skulde være erlagt«.

Det var et saare tilfredsstillende Resultat, men det havde unægtelig ogsaa ladet vente længe paa sig.

Tilbage stod Forældelsesspørgsmaalet. Mens Handelsstandens Interesse i den lovmæssige Rente er ganske aabenbar, er dens Interesse i en kortere Forældelsesfrist ikke paa samme Maade indlysende, og der har da ogsaa været rejst Tvivl om Nyttens deraf. »Vi kan sagtens faa vore Fordringer strøgne, det behøver vi ingen Lov til,« er en Indvending, som har været hørt nu og da. Men man er hurtig bleven klar paa, at Sagen har en anden Side og at Købmandens Interesse i en hurtig Forældelse beror paa hans Interesse i *ordnede Forhold* i det hele taget. En kort Forældelsesfrist opfordrer til hurtig Afvikling, og for Købmanden er det en Betyggelse, at han ikke ved sin Kreditgivning kan risikere at snuble over gamle halvglemte Fordringer. Det er i enhver Købmands Interesse, at Fordringerne ikke dynger sig op, saa at Skyldneren sluttelig ikke magter dem. Handelsstanden som Helhed og specielt den jyske Handelsstand har da ogsaa stadig været Tilhænger af en hurtigere Forældelse af Regningskrav, saaledes som den er indført i forskellige andre Stater som Frankrig og Tyskland, hvor man har indført henholdsvis en étaarig og en toaarig Præskription.

Paa Handelsmødet i Esbjerg i 1905, hvor Sagen senest var fremme, henvistes den til Fællesudvalgets Omsorg, og de Anstrengelser, der har været udfoldede, er for saa vidt kronede med Held, som Sagen i den sidst forløbne Rigsdagssamling har været fremme paa Rigsdagens Bord i Form af et Forslag til »Lov om en kortere Forældelsesfrist for visse Fordringer«. Man tør da vistnok i en nær Fremtid vente et saadant For-

slag gennemført, hvorved Forældelse af Regningskrav rimeligvis vil blive fastsat til 5 Aar.

I Tilslutning til de fornævnte Spørgsmaal kan der endnu være Anledning til at berøre det Forslag til Lov om Inddrivelse af ubestridte Fordringer, som blev fremsat i 1905, men ikke den Gang naaede at blive Lov. Impulsen til dette Forslag kom ganske vist ikke direkte fra Handelsstanden, men fra Landets Underdommere; men dels imødekam det jo et Reformkrav, hvis Gennemførelse man netop i Købmandskredse maatte hilse med Tilfredshed, og dels havde man — hvad der i denne Sammenhæng har sin særlige Interesse — navnlig blandt jyske Købmænd forlængst haft Opmærksomheden rettet paa denne Sag, selv om man ikke havde rejst en Agitation for den. Man har i det sydlige Nørrejylland hyppig Anledning til at anstille Sammenligning mellem dansk Ret og de *sønden Aa* gældende Retsregler. Dette var bl. a. medvirkende til, at Kravet om en kortere Forældelsesfrist i sin Tid rejstes, idet man oftere havde følt Ulemper ved Uoverensstemmelserne mellem dansk og tysk Præskriptionslovgivning; det skete nemlig ikke saa sjældent — og sker vel endnu —, at Folk, der følte sig trykkede af deres Gæld, flyttede over Grænsen og dermed befriede sig for deres Kreditorer, hvis Krav ved Paastævning blev afvist af de tyske Domstole som forældede. Paa samme Vis fik man Opmærksomheden henvendt paa den tyske *Mahnverfahren*, som fordelagtig fremhævede sig paa Baggrund af vor langsommelige Rettergang, og da Konsul Kaalund paa Handelsmødet i København i 1888 efter Bemyndigelse af det foregaaende jyske Handelsmøde bragte Præskriptionsspørgsmaalet frem, pegede han samtidig paa den hurtige tyske Retsforfølgning som et Forbillede, man ogsaa burde tage Lære af.

Først 20 Aar senere er man naaet saa vidt, at der er Udsigt til at se den omplantet i dansk Ret.

Provinshandelsstandens Fællesudvalg havde i 1905 søgt at

øve Indflydelse paa det da indbragte Lovforslag, og paa det paafølgende jyske Handelsmøde i Esbjerg behandlede Fællesforeningens nuværende Formand, Konsul Chr. Cloos, Sagen i et overordentligt instruktivt Foredrag, som mundede ud i en Resolution, der under Forsamlingens enstemmige Tilslutning opfordrede Fællesudvalget til at arbejde videre paa det foreliggende Grundlag.

*   *   *

I Begyndelsen af Firserne nedsatte Kolding Handelsforening et staaende »Administrationsudvalg« eller — som det ogsaa benævntes — en »Akkordkommission«. Tanken hermed var, at Handelsstanden i Akkord- og Konkurstilfælde skulde være *sin egen Skifteret*; uden Tilsidesættelse af de naturlige Hensyn til de nødlidende Debitorer, skulde dette Udvalg sørge for, at Bomassen fuldt ud kom Kreditorerne til Gode, og samtidig paase, at Standsningerne ikke gennem en ufornuftig eller hensynsløs Realisation af Varelagrene greb mere end nødvendigt forstyrrende ind i de lokale Handelsforhold. Det var de ofte ret mislige Privatekkorder med deres Underhaandsaftaler til højre og venstre og i Konkurstilfælde den ikke mindre mislige og forargelige Jagt efter Stemmer til Kuratorvalget, som havde givet Stødet til Dannelsen af dette Administrationsudvalg. Uden helt at kunne sidestilles med de »Kreditorforeninger«, som i de sidste Par Aar er oprettede i Tilknytning til Loven om Tvangsakkord udenfor Konkurs, paatog Administrationsudvalget sig i alt væsentligt de samme Funktioner som disse.

Forretningsgangen var følgende:

Naar en Købmand blev »nødlidende«, henvendte han sig til Udvalgets Formand med sin Status og begærede Assistance. Formanden havde da til Pligt uopholdelig at forelægge Sagen for det samlede Udvalg — 9 Medlemmer i Tallet — som overdrog et Underudvalg paa 3 Medlemmer at optage en ny selv-

stændig Balance. Paa Grundlag af denne Opgørelse afgjordes det saa, om Boet kunde tages under Administrationsudvalgets Bestyrelse eller maatte overgaa til Konkurs, en Afgørelse, som blev truffen under nøje Hensyntagen til Konkurslovens Bestemmelser. For at Udvalget skulde kunne antage sig en Handlendes Forhold udkrævedes der ved Afstemningen $\frac{2}{3}$ Majoritet eller, hvis ikke alle Medlemmer var til Stede, mindst 5 Stemmer.

Udvalgets Arbejde var ulønnet, dog at det kunde tage lønnet Medhjælp i de enkelte Boer. Naar det fungerede som Kurator og Kreditorudvalg, beregnede det sig et billigt Salær, som dog ikke tilfaldt Udvalgets Medlemmer personligt, men efter Udvalgets Bestemmelse skulde anvendes i velgørende Øjemed indenfor den lokale Handelsstand. Udvalgsmedlemmerne optraadte altsaa i videste Forstaaelse som Standens Tillidsmænd, og Forudsætningen for, at de skulde kunne røgte deres Opgave tilfredsstillende, var *netop* først og sidst, at de havde saavel Debitorernes — deres Kollegers — som Kreditorernes fulde Tillid.

BANKDIREKTØR FR. NØRGAARD
Aarhus

Paa det første jyske Repræsentantmøde, der fandt Sted i Randers i April 1885, gjorde Konsul Kaalund Rede for den Virksomhed, Koldingenserne her havde taget op. Fra alle Sider i Forsamlingen sluttede man sig til den Hyldest, som Apoteker Hoffmeyer ydede Kolding Handelsstand for det Initiativ, den her havde vist, og den paafølgende Drøftelse mundede ud i følgende — ligeledes af Hoffmeyer foreslaede Beslutning:

»Repræsentantskabet vedtager at arbejde hen til, at de respektive Handelsforeninger følger det af Kolding Handelsforening givne Eksempel ved Nedsættelse af særlige Ad-

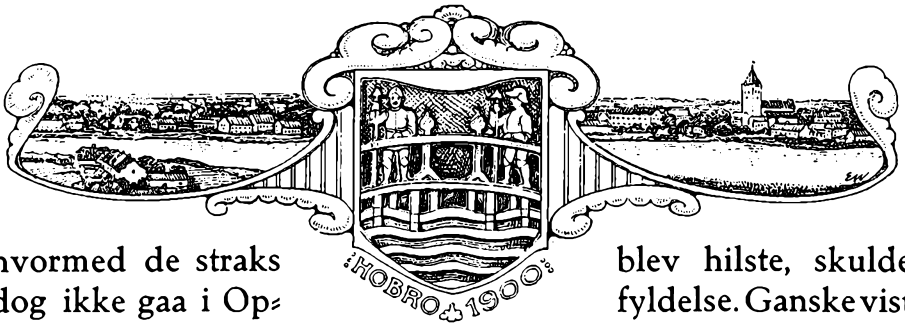
ministrations-Udvalg til Behandling af Akkorder og eventuelle Konkurser.«

»Foreningerne opfordres til at meddele Bestyrelsen Underretning om Oprettelsen af slige Udvalg til Forelæggelse for Handelsmødet.«

Kort Tid efter overdrog Grosserer-Societetets Komité et Tremandsudvalg, bestaaende af d'Herrer Grosserere H. Fritsche, Sigfr. Goldschmidt og L. J. Grøn, at gøre sig bekendt med Vedtægterne for Kolding Handelsforenings Administrations-Udvalg, og den af de tre Herrer afgivne, særdeles anerkennende Betænkning forelagdes for Handelsmødet den 31. August s. A., hvor Sagen paany blev gjort til Genstand for en indgaaende og alsidig Forhandling. I nøje Tilslutning til Randersmødets Vedtagelse udtalte Handelsmødet enstemmigt »det Ønskelige i at der oprettes Administrationsudvalg i Provinserne, der arbejde efter Regler, hvortil det fra Kolding Handelsforening udsendte Forslag og Grosserer-Societetets Komité's Betænkning over samme anses for Hovedgrundlaget«.

Det er sjældent, at en Tanke i den Grad slaar igennem, som Tilfældet blev her: I Løbet af det følgende Aar oprettedes der Administrations-Udvalg ikke blot i de fleste jyske Byer, men tillige paa Fyen og Lolland-Falster. I 1886 anmeldtes for de jyske Administrations-Udvalg 62 nødlidende Boer, hvoraf dog 8 afvistes paa Grund af manglende Bogføring og mindre heldige Transaktioner, mens 14 af andre Aarsager overgik til Skifteretten. Tilbage blev 40 Boer med en Debetmasse paa 1,600,000 Kr. 8 af disse Boer overgik senere til Skifteretten, mens de 32 behandledes til Ende med det Resultat, at Kreditorerne i ét Bo fik fuld Dækning, 17 Boer udbragte en Dividende fra 50 til 80 %, kun 5 gav under 40 % og den mindste Dividende var $33\frac{1}{3}$ %.

Det var da ganske aabenbart, at Administrations-Udvalgene imødekom en virkelig Trang, men de store Forventninger,

hvormed de straks
dog ikke gaa i Op-
gjorde Udvalgene i

Begyndelse stor Nytte og afvejede paa heldig Vis det tredob-
belte Hensyn til Kreditor og Debitor og til den lokale Han-
dels Tarv. Men andre Steder havde man ikke det rette Greb
paa Sagen og misforstod maaske ogsaa Opgaven noget. Der-
til kom, at de københavnske Manufaktur-Grossister oprettede
deres eget »Akkord- og Konkurs-Udvalg« og undslog sig for
at benytte de lokale Administratorer. Ogsaa iøvrigt havde
man at kæmpe imod en vis Modvilje hos Kreditorerne, idet
disse var tilbøjelige til i Udvalgene at se Institutioner, hvis
nærmeste Formaal var at dække Debitorerne; det skete saa-
ledes flere Gange, at københavnske Firmaer paa stødende og
hensynsløs Maade »brød ud«, saa at de paagældende Boer til
Tort og Skade for de øvrige Kreditorer maatte overgives til
Skifteretten.

Paa Aarsmødet i Viborg 1887 drøftede man Muligheden
af at indføre fælles Regler for Udvalgene for derigennem
at tilvejebringe større Enhed i Arbejdet. Man naede
imidlertid kun til at anbefale visse almindelige Grundsæt-
ninger som Rettesnor for Administrations-Udvalgenes Virk-
somhed — noget egentligt Fællesskab kom derimod aldrig
til Eksistens.

Til en Begyndelse fulgte Centralforeningen dog nøje Udval-
genes Arbejde, og endel af Udvalgene gav Indberetning til de
aarlige Delegeretmøder. Lidt efter lidt gled de imidlertid bort
fra Dagsordenen, deres Betydning tabte sig af de alt anførte
Aarsager mere og mere, og navnlig mistede de efterhaanden

blev hilste, skulde
fyldelse. Ganske vist
mange Byer til en

enhver Indflydelse paa Kuratorvalget i Konkurstilfælde. Netop dette Forhold gav Anledning til, at Administrations-Udvalgene atter en Gang kom under Diskussion, nemlig paa Aarsmøderne i 1895-96, hvor der endda fra nogle Sider ytrede Stemning for helt at ophæve dem. Udvalgene vedblev dog at eksistere af Navn, mens Forhandlingen iøvrigt resulterede i, at Ønskerne om en Forandring af Valgmaaden for Kurator og Kreditorudvalg indbragtes for Handelsmødet, af hvilket det atter gennem en Resolution anbefaledes til Regeringens Omsorg.

Administrations-Udvalgene udtrykte en i sig selv sund og god Tanke, og naar de ikke desto mindre kun fik en rent forbigaaende Betydning, beroede det i sidste Instans paa, at de i Lovgivningen savnede det fornødne Holdepunkt. Allerede paa Aarsmøderne i 1886-87 fremhævedes det uheldige i, at en enkelt Kreditor kunde erklære Debitor fallit og gøre Udvalgets Arbejde og Anstrengelser omsonst, og fra anden Side betonedes det, at overfor absolut uvillige Kreditorer var den eneste Udvej, man havde, at tilstræbe Betingelserne for Tvangsakkord (∴ under Konkurs).

Administrations-Udvalgene blev altsaa aldrig andet end et Eksperiment, men femten Aar efter deres Fremkomst blev der fra jysk Side taget Initiativ til en legal Ordning af de Forhold, Udvalgenes Oprettelse havde taget Sigte paa. I Sommeren 1900 tog Jysk Kolonial-Grossistforening nemlig paa Foranledning af Grosserer S. Jacobsen, Aarhus, Spørgsmaalet om en praktisk Ordning af Akkordvæsenet op til ny Drøftelse. Bestræbelserne gik til en Begyndelse ud paa at tilvejebringe et Akkord- og Konkurs-Udvalg i Lighed med Manufakturisternes; men gennem en Samdrøftelse med Kolonial-Grossister fra andre Landsdele og med Grosserer-Societetets Komité naaede man til det Resultat, at en tilfredsstillende Løsning af Spørgsmaalet vilde kræve Lovgivningsmagtens Medvirkning. En Henvendelse til Regeringen resulterede i Nedsættelsen af en Kommission af 28. August 1902,

hvori bl. a. Grosserer Jacobsen fik Sæde, og gennem forskellige Stadier naaede man til »Lov om Tvangsakkord udenfor Konkurs og om Udvidelse af Adgang til Tvangsakkord under Konkurs«, der stadfæstedes 14. April 1905 og traadte i Kraft 1. Oktober 1906. I Tilknytning til denne Lov er derefter dannet — *ikke* lokale Administrations- og Akkord-Udvalg, men Branche-Udvalg eller som de benævnes Kreditorforeninger, der omfatter hele Landet.

Saaledes fuldbyrdes under Medvirkning af jyske Købmænd den Sag, som 20 Aar tidligere var rejst af den jyske Handelsstand.

* * *

Mens vi i Begyndelsen af Firserne i forrige Aarhundrede her i Landet havde et Par Hundrede Aktieselskaber, hvis samlede Kapital løb op til lige saa mange Millioner, er dette Forhold senere ganske forrykket. Selskaberne tælles nu i Tusinder — nøjere kan deres Antal

vel angives til op imod 2500 —, mens den Kapital, de repræsenterer, udgør 7-800 Millioner Kr. Selv om vi ikke har drevet det saa vidt som i England, hvor man har fundet Anledning til at forbyde Aktieselskaber at drive Virksomhed som Læge, Tandlæge eller Jordemoder, saa har Aktieselskabsinstituttet dog ogsaa herhjemme faaet en saare udbredt Anvendelse. Det er jo meget almindeligt, at en Høker eller Skomager laver sig om til Aktieselskab, og den stærke Tilvækst i Selskabernes Antal i de senere Aar skyldes netop de talrige Smaaselskaber paa nogle faa Hundrede eller faa Tusinde Kroner —, gennem hvilke

JOH. BAUNE
Aarhus
Formand 1899—1906

Handlende og Haandværkere fraskriver sig personligt Ansvar.

I Henseende til Kapital vejer disse Selskaber kun lidet til. Man kan regne, at Halvdelen af alle danske Aktieselskaber har en Kapital paa under 50,000 Kr., men taget under ét repræsenterer de næppe mere end en Snes Millioner Kroner.

Fremkomsten af alle disse Smaaselskaber er et Fænomen, som paakræver Lovgivningsmagtens Opmærksomhed. Noget berettiget Formaal fyldestgøres ikke gennem de ganske smaa Selskaber saaledes som gennem de større, hvor Princippet om »at løfte i Flok« — det Princip, som oprindeligt var Aktieselskabets *raison d'être* — har fundet Anvendelse.

Den Omsætningsinteresse, som knytter sig til en Del af disse større Selskaber, har gentagende været drøftet paa de jyske Handelsmøder, hvor man har følt sig brøstholden ved den Maade, hvorpaa det københavnske Noteringsudvalg røgter sin Opgave. Et Blik paa den københavnske Kursliste forklarer tilfulde denne Misfornøjelse; thi ikke blot omfatter Listen kun 93 af de Hundreder af Aktier, som burde komme i Betragtning ved Børsnoteringen, men blandt de 93 noterede Aktier findes kun 6-7 Provinspapirer. Obligationslistens Mangler er ikke mindre iøjnefaldende. Af jyske Selskabers Aktier noteres for Tiden kun tre, nemlig Aalborg Banks, Dampskibsselskabet »Vesterhavet« og Jydsk Telefonselskabs.

Selvfølgelig kan dette ikke være fyldestgørende. Det betyder, at talrige udmærkede Papirer — foruden adskillige Partialobligationslaan, navnlig Bankaktier og Industripapirer — er uden for Omsætning, og Ulemperne ved ikke at kunne konstatere en officiel Pris paa disse Papirer aabenbarer sig ved mangfoldige Lejligheder, ikke mindst ved Bobehandlinger, hvor man staar overfor Nødvendigheden af at skulle realisere; meget ofte vil saadanne unoterede Papirer praktisk taget være usælgelige eller dog være udsat for ganske urimeelige Skambud.

Paa Mødet i Aarhus i 1898 bragte Konsul B. Worm denne Sag, som han omfattede med megen Interesse, under Diskussion, og Resultatet af Forhandlingerne blev, at Repræsentantmødet besluttede »en Henvendelse til Grosserer-Societetets Komité i København med Anmodning om, at Aktier og Obligationer fra Provinserne maa blive optagne til regelmæssig Notering paa Københavns Børs«.

Komiteen stillede sig yderst imødekommende, og Kursnoterings-Udvalget erklærede at ville tage Andragender om Optagelse af Provinspapirer til Notering under velvilligste Overvejelse. Men noget praktisk Resultat naedes der ikke, og de Forestillinger, som man vistnok havde næret om en Masseoptagelse af Papirer, blev fuldkomment skuffede. Det vilde dog være forkert

KONSUL WILH. JENSEN
Randers

udelukkende at tilskrive Noteringsudvalget Skylden. Man kan med Føje bebrejde dette Udvalg den Kortsynethed og Haardnakkethed, hvormed det gennem en lang Række Aar har modsat sig for ikke at sige undertrykt ethvert Forsøg paa at give Fondsbørsen et mere moderne Tilsnit, hvad der vilde være en afgørende Forudsætning for en effektiv Udvidelse af Virksomhedens Rammer. Men naar Forhandlingerne i 1898 blev saa ganske virkningsløse, saa skyldtes det først og fremmest den Modstand, som fremkom fra de interesserede Selskabers Side, idet man, da det kom til Stykket, frygtede, at Interessen i København for de provinsielle Papirer skulde vise sig saa ringe, at Kursen derved blev trykket urimeligt langt ned.

I de nærmest paafølgende Aar hvilede Sagen, men paa Mødet i Kolding 1906 bragtes den paany paa Bane af Konsul Kaalund, som rejste Spørgsmaal om Oprettelse af *Provinsbørser for Provinspapirer*.

Erfaringen fra Udlandet viser, hvor vanskeligt det er at

samle Interesse om Smaabyernes Børser. En Børs lader sig ikke bygge kunstigt op, hvor de naturlige Forudsætninger savnes. Og i et lille Land med en uforholdsmæssig stor Hovedstad, der suger den overvejende Del af Kapitalen til sig, er Vanskelighederne tifold store. De Forsøg, der har været gjorte her hjemme paa at opretholde Børser udenfor København, har da heller ikke reusseret. I Aalborg forsøgte man saaledes for nogle Aar tilbage at etablere en Slags Børs for Køb og Salg af lokale Papirer, men Sagen har maattet opgives paa Grund af manglende Tilslutning. Og i Aarhus opretholder man ganske vist en maanedlig Børsnotering, men dens Betydning er kun ringe, og man har jævnlig maattet optræde baade som Køber og Sælger for overhovedet at faa Kurs paa Papirerne.

Paa Koldingmødet nedsattes et Tremandsudvalg til Overvejelse af hele dette Børsspørgsmaal. Resultatet blev imidlertid nærmest negativt, og man henviste indtil videre til at benytte Aarhus-Børsen. Dette turde da sikkert ogsaa være den nærmest liggende Løsning, idet der dog her er et Grundlag at bygge videre paa, selv om det i og for sig er spinkelt. Grundbetingelsen for, at en Børs skal kunne faa Betydning, er at der skabes *et Milieu* omkring Børsen: Der kræves baade Købere og Sælgere; der skal Børsmæglere til for at formidle Forretningerne; der kræves, at Bankerne vil støtte Omsætningen, og der skal helst nogen Spekulation til at holde Interessen vedlige. Men at vedligeholde Interessen for en *maanedlig* Børsnotering, som tilmed kun omfatter *ganske faa* Papirer, er en Umulighed, og den første Betingelse for at skaffe Aarhus Børs større Betydning vil være at indføre hyppigere Noteringer, t. Eks. 2 Gange ugentlig, og et større Materiale at arbejde med. I Øjeblikket noteres paa Aarhus Børs Aktier i:

Hads-Ning Herreders Jernbaneselskab,
Aarhus Privatbank,
Jydsk Telefonaktieselskab,

Aarhus-Bugtens Dampskibsselskab,
Aktieselskabet »Turisten«,
Østjyske Bryggerier.

Noteringen finder Sted den første Fredag i hver Maaned, den ledes af to Medlemmer af Handelsforeningens Bestyrelse, og kun denne Forenings Medlemmer kan tage Del i den.

Den foran berørte stærke Udvikling paa Aktieselskabsomraadet har ganske naturligt rejst Spørgsmaal om en Aktielov, og de jyske Handelsforeninger har taget deres væsentlige Del i den Agitation, som i de sidste Tiaar har været drevet til Fordel for en saadan Lov.

Paa Mødet i Randers 1899 indledede Aarhus Privatbanks indsigtfulde Direktør, Bankdirektør Nørgaard, som bestandig har følt sig nøje knyttet til Handelsstanden og taget omfattende Del i Købmændenes Organisationsarbejde, en Drøftelse af Spørgsmaalet om Betimeligheden af en Aktielov. Sagen anbefaledes til Handelsmødet, for hvilket Bankdirektør Nørgaard samme Efteraar forelagde den, og Forhandlingerne her resulterede i en Anmodning til Regeringen om Nedsættelse af en Kommission.

Regeringen imødekom dette Ønske ved under 22. Oktober det følgende Aar at nedsætte en indenrigsministeriel Kommission, som under Forsæde af Retsformand Madvig fik den Opgave at udarbejde Forslag til en Aktielov. Blandt de fem Købmænd, som fik Sæde i denne Kommission, var Bankdirektør Nørgaard som Repræsentant for Provinshandelsstanden.

I Løbet af et halvt Aarstid udarbejdede Kommissionen et Lovforslag, som imidlertid siden har hvilet fredeligt i det indenrigsministerielle Arkiv. Naar det ikke er kommet frem, har det vel dels sin Grund i, at andre større Sager har lagt Beslag paa Opmærksomheden, men maaske ogsaa nok deri,

P. G. HOLM
Skive

at Kravene om en Aktielov i de senere Aar ikke har lydt med samme Enstemmighedens Styrke som tidligere. Der er dem, der har ment, at en Sammenligning mellem Forholdene paa Aktievæsenets Omraade her med de tilsvarende Forhold i andre i legal Henseende bedre udrustede Stater ikke absolut vilde falde ud til vor Skade, og selve Kommissions-Udkastet blev ved dets Fremkomst fra visse Sider — særlig fra Skibsfartens — mødt med stærk Kritik.

I Købmandskredse har man dog — skønt de fleste Købmænd paa Forhaand nærer Ulyst overfor alle hæmmende og indsnævrende Lovbestemmelser — vedblivende overvejende været stemt for en Aktielov og igennem Organisationerne søgt at »holde Gryden i Kog«. Kun ønsker man at se Aktieloven i Følge med en Lov om Andels- og Forbrugsforeninger. Allerede Aktielovkommissionen henstillede til Regeringen at lade de to Ting følges ad, og da Provinshandelsforeningerne i Oktober 1904 — paa Initiativ af de jyske Handelsforeninger — gennem Fællesudvalget paany opfordrede Regeringen til at fremme Aktieloven, gættog de samtidig i indtrængende Form denne Henstilling.

Sidste Efteraar tilkendegav Indenrigsminister Berg det som sin Hensigt at ville søge Aktieloven gennemført, og de Begivenheder, som i Foraaret 1908 har grebet saa alvorligt ind i vort økonomiske Liv og navnlig afsløret ganske forfærdende Forhold indenfor den københavnske Bankverden, har skabt Kravet om en Aktielov en Popularitet som ingsinde før.

Samtidig er der dog adskillige besindige Folk, der frygter, at en Aktielov netop paa denne Baggrund skal blive altfor rigoristisk, og hvis Ønsker derfor indtil videre samler sig om en Lov, der giver visse Normer for Stiftelsen af Aktieselskaber. Man ræsonnerer som saa, at »har vi ventet saa længe, kan vi vente Dyrehavstiden med«. En foreløbig Løsning som den antydede vilde i alle Fald byde den Fordel, at man i Ro og Mag kunde afvente dels Resultatet af de omfattende Under-

søgelsesarbejder, som sagerne til Bankkrisen, af denne og andre Misager, der vil kunne give værdifulde Fingerpeg m. H. t. den gældende Lovgivnings Rækkevidde.

skal kaste Lys over Aarhus og dets Udfaldet af de søger udsprungne Rets-

— — —
 I nær Tilknytning til Spørgsmaalet om en Aktielov har den jyske Fællesforening rejst en Sag, som maaske vil vise sig af *ulige større* Betydning, nemlig Spørgsmaalet om Autorisation af faguddannede Revisorer. Det er Bankdirektør Nørgaard, som har Æren af at have bragt dette Spørgsmaal frem her hjemme.

Kravet om Indstiftelsen af et Revisionsinstitut, hvis faguddannede, autoriserede Medlemmer beklædes med en vis offentlig Troværdighed, er af uomtvistelig samfundsmæssig Betydning, idet det jo gaar ud paa ved Tilvejebringelsen af rent praktiske Foranstaltninger at skabe Garantier for Værdiernes rette Ansættelse. Det er altsaa en Sag, der rører ved det fundamentale i alt økonomisk Liv. Den tager ikke blot Sigte paa Aktieselskabsforhold, men gælder alle Erhvervslivets Former og Afskygninger.

Paa Mødet i Aarhus 1898 rejstes Spørgsmaalet for første Gang, idet Bankdirektør Nørgaard i et overordentlig interessant Foredrag udkastede Tanken om at søge det engelske Revisionsinstitut omplantet paa dansk Grund. De engelske *Chartered Accountants* bygger imidlertid paa mere end 100 Aars Traditioner, og et saadant Fundament lader sig ikke erstatte ved et Lovbud. Her hjemme savnede vi i højeste

Grad det fornødne »Materiale«, og Bankdirektør Nørgaard saa da Opgaven saaledes, at det til en Begyndelse gjaldt om at søge uddannet en Stab af virkelig kyndige Revisorer. Idet han kritiserede den Slendrian, der tillader, at Revisorposter fordeles som Smaaben til Bekendte og Bekendtes Bekendte, anbefalede han de faa faguddannede Revisorer at følge Englændernes Eksempel fra det 18de Aarhundrede ved at antage Medhjælpere og drive deres Virksomhed mere forretningsmæssigt.

Sagen fandt Forsamlingens udelte Tilslutning, og man vedtog en Resolution saalydende:

»I Erkendelse af den store Betydning det har at have sagkyndige Revisorer (Fagrevisorer) til at kontrollere de mange Aktieselskaber, Foreninger o. lg., og i Erkendelse af det formaalstjenlige i, at saadanne Fagrevisorer har en eller anden offentlig Autorisation, opfordrer man Forretningsudvalget til at sætte sig i Forbindelse med Landets øvrige Handelsrepræsentationer angaaende denne Sag og til eventuelt at foranledige den forelagt Handelsmødet.«

De øvrige Provinsorganisationer sluttede sig paa deres Aarsmøder til denne Resolution, og paa Handelsmødet i København i Efteraaret 1899, hvor Bankdirektør Nørgaard forelagde Sagen, opfordredes Regeringen til at virke for Indførelsen af en mere betryggende Revision. Samtidig vandt Revisionstanken Fremgang *ad anden Vej*, idet der i Løbet af 1898-99 i Aarhus, Aalborg, Odense og København blev oprettet Revisionskontorer, som — i Overensstemmelse med Bankdirektør Nørgaards Anvisning — satte Revisionsarbejdet forretningsmæssigt i System.

Senere er der oprettet lignende Kontorer i forskellige andre Byer, og Betydningen af en virkelig fagkyndig Revision har vundet almen Anerkendelse indenfor alle Erhverv — ja baade Forbrugsforeningerne og Landhusholdningsselskabet har taget Sagen op til indgaaende Overvejelse. Ogsaa Lovgivnings-

magten har paa et enkelt Omraade taget Stilling til Revisions- spørgsmaalet, idet Tvangsakkordloven i Overensstemmelse med de paa det jyske Handelsmøde i Aalborg i 1903 udtalte Ønsker paalægger den nødlidende Debitor at benytte autoriserede regnskabskyndige Tillidsmænd.

Gennem alt dette er der banet Vej for et lovfæstet Revisions- institut, hvis Medlemmer udstyres med en vis offentlig Troværdighed, og Tiden turde nu være moden til Sagens praktiske Gennemførelse. Allerede det Lands- tingsudvalg, der beskæftigede sig med Akkordloven, anbefalede Sagen til Justits- ministerens Overvejelse. Senere har samt- lige Provinshandelsforeninger paa deres Aarsmøder i 1905 udtalt sig for Sagens Fremme og gennem Fællesudvalget søgt Støtte for deres Bestræbelser hos Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation, der atter har gjort Regeringen bekendt med Købmandsstandens Ønsker.

J. SCHOU
Holstebro

Mens Regeringen hidtil ikke har foretaget sig noget for at imødekomme disse, har der ad privat Vej været indbragt et Lovforslag til Spørgsmaalets Løsning. Et i denne Anledning nedsat Folketingsudvalg anbefalede, efter at have indhentet Erklæringer fra forskellige Sider, at Spørgsmaalet om autoriserede Revisorer gennem en Kommissionsbehandling gøres til Genstand for en alsidig Udredning, inden det fæstnes i Lovform.

*

*

*

Gentagne Gange har Foreningen af jyske Handelsforeninger drøftet Muligheden af at oprette en Brandassuranceforening for jyske Købmænd. Allerede saa langt tilbage som paa Handelsmødet i Hjørring 1889 foreslog Etatsraad Kier af Aalborg, at man skulde søge dannet en »Assuranceforening for Løsøre«, hvorved specielt tænktes

paa Forsikring af Købmændenes Varelagre. De danske Købstæders Manufakturhandlerforening havde i nogle Aar haft en Overenskomst med et Assuranceselskab, hvorved Foreningens Understøttelsesfond fik Del i det af Forsikringerne indvundne Overskud, en Overenskomst, som forøvrigt bestaar endnu. Forslagsstillerens Tanke var da, at man ved en samlet Optræden af de jyske Handelsforeninger maatte kunne forskaffe deres Medlemmer væsentlige Indrømmelser hos Assuranceselskaberne. Der blev da ogsaa indledet Forhandlinger til forskellige Sider, men paa Mødet i Kolding det følgende Aar blev Sagen lagt *ad acta*, idet man, da det kom til Stykket, veg tilbage for at sætte det forholdsviis store Apparat i Scene.

Sagen hvilede derefter endel Aar, men efter at den indbyrdes Konkurrence mellem Selskaberne var bleven neutraliseret ved Dannelsen af en Tarifforening, der efterhaanden paa Brandassurancens Omraade kom til at indtage en betydelig Magtstilling, kom Misfornøjelsen med de bestaaende Forhold hyppig til Orde baade i de lokale Foreninger og paa Aarsmøderne, hvor blandt andre Konsul Wilh. Jensen, Randers, i de senere Aar stadig stillede sig *en garde* overfor Assuranceselskabernes egenmægtige Fastsættelse af Præmierne. Som Købmænd erkendte man ganske vist, at Præmierne burde ansættes saaledes, at Selskabernes Soliditet var fuldt betrygget og yderligere gav en passende Fortjeneste, men man opponerede imod — som det udtryktes — at betale mere, end Forsikringerne var værd. I 1906 rejste Aalborg Handelsforening ved Fabrikant Kragelund paany Spørgsmaal om Dannelsen af en Assuranceforening. Tilfældet vilde, at Mødet ogsaa dette Aar fandt Sted i Kolding, samme By, hvor Sagen 16 Aar tidligere var bleven drøftet og stillet i Bero. Overvejelserne samlede sig væsentlig om Oprettelsen af et selvstændigt Forsikringselskab baseret paa Gensidighedsprincippet, og et nedsat Udvalg foretog da ogsaa med sagkyndig Bistand be-

tydelige Forarbejder. Netop mens dette stod paa skete det at Tarifforeningen blev sprængt ved de to store danske Selskabs — »Det kgl. octr. almindelige Brandassurance Compagni«s og »Danmark«s — Udtræden. Dette blev medvirkende til, at man forlod Tanken om Oprettelsen af et selvstændigt Selskab, og da der var stærk Stemning for at søge Tilknytning til de to danske Selskaber, som havde brudt Ringen, indledtes Forhandlinger, som resulterede i en paa Lemvigmødet i 1907 forelagt Overenskomst. Da denne imidlertid er betinget af en vis Tilslutning, og Foreningerne jo ikke kan forpligte de enkelte Medlemmer, er det tvivlsomt, om man denne Gang naar videre end i 1889-90.

Det er naturligvis ikke her muligt at gaa ind paa alle de mangfoldige Sager og Spørgsmaal, som Foreningen i de forløbne 25 Aar har haft Lejlighed til at beskæftige sig med. En Mængde Emner af vidt forskellig Karakter og Betydning har været drøftede, blandt andet har Foreningen hyppig — som det allerede vil fremgaa af det foregaaende — med større eller mindre Held søgt at øve Indflydelse paa Lovgivningsarbejdet, hvor dette har berørt det økonomiske Livs Forhold og Vilkaar i Almindelighed eller mere specielle Handelsinteresser. I alle de mange Aar har saaledes Kravet om en Toldreform staaet paa Foreningens Program, og under de vekslende Udsigter til dens Gennemførelse har Foreningen bidraget til at holde dette Krav levende. Som Vidnesbyrd om de jyske Købmænds Stilling i Toldsagen foreligger en Række Resolutioner, der udtaler sig for en Reform i frihandelsvenlig Retning under fornuftig Hensyntagen til Bevarelsen af en rolig Udvikling i vore økonomiske Forhold. Toldsagen hørte ganske naturlig til de Spørgsmaal, som ved Fællesudvalgets Dannelse blev over-

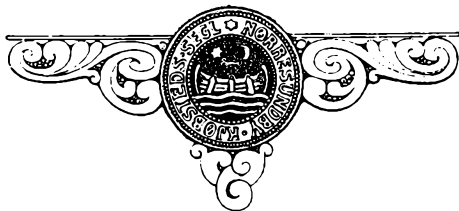

HARALD NIELSEN
Varde

draget til dettes fremtidige Varetagelse, og Udvalget tolkede da ogsaa i 1907 i en Henvendelse til Regering og Rigsdag Provinshandelsstandens Ønsker m. H. t. den nu vedtagne Toldlov.

Af andre Lovgivningssspørgsmaal, som foruden de allerede omtalte har beskæftiget Foreningen af jyske Handelsforeninger, kan i Flæng nævnes Lærlingeloven, Fimaloven, Helligdagsloven og det i Midten af Halvfemserne fremsatte Lovforslag om Gødning, Frø og Foderstoffer, hvis rigoristiske Bestemmelser rejste hele Landets Handelsstand til en energisk og enstemmig Protest; endvidere fra de senere Aar Loven om Køb og Salg, Skattelovene, Akkordloven og Loven om Nationalbankens Oktroi. Hvortil kan føjes, at de jyske Handelsmøder i mange Aar utrættelig gentog Kravet om Metersystemets Indførelse, som navnlig paa Aarsmøderne havde en energisk Talsmand i Købmand Dyhrberg af Hobro.

Af mere specielle Handelsspørgsmaal har forskellige Certeparti- og Slutseddelbestemmelser været tagne op til Behandling. Efter at Provinskøbmændene paa Handelsmødet i København 1888 havde taget Afstand fra de fra københavnsk Side udarbejdede Slutsedler for Smør, forelagde Konsul C. L. Cloos saaledes paa Mødet i Hjørring 1889 en i Forstaaelse med Repræsentanter for Øerne udarbejdet Slutseddel, som vedtoges at skulle gælde for Jylland. Endelig kan der i dette korte Resumé være Anledning til at mindes, at Foreningen af jyske Handelsforeninger gentagende har drøftet de uheldige Former, hvorunder Terminshandelen her til Lands florerer, og raabt Vagt i Gevær mod de Misbrug, der paa dette Omraade gaar i Svang.

HANDEL OG SAMFÆRDSEL er uadskillelige Begreber. Intet har da heller i de forløbne 25 Aar ved Siden af Skolesagen i højere Grad formaaet at samle de jyske Købmænds Interesse end netop Samfærdselspørgsmaalene. Og det er saa meget mere forstaaeligt, som Jylland jo er Danmarks største Provins og tilmed i landfast Forbindelse med det øvrige Europa.

Da der kort efter Foreningens Dannelse blev Tale om at centralisere Statsbanernes Ledelse i København og inddrage den særlige jyske Trafikchefpost, satte Bestyrelsen sig øjeblikkelig i Bevægelse for at søge *status quo* bevaret, og den indledede ved denne Lejlighed det Samarbejde med de jyske Landboforeninger, som siden hen er blevet fortsat, hvor det har drejet sig om vigtigere Trafikforanstaltninger. De forenede Bestræbelser førte vel ikke i dette Tilfælde til det ønskede Resultat, men man opnaaede dog, at der ansattes en Kommitteret for Jylland med Sæde i Aarhus.

Ved kongelig Anordning af 29. September 1886 oprettedes et Jernbaneraad paa 23 Medlemmer, hvoraf de 5 skulde være Repræsentanter for Handelsstanden, valgte af Indenrigsministeren efter Organisationernes Indstilling. Af jyske Købmænd valgtes J. H. Heerfordt og H. M. Hansen til Medlemmer af Raadet med Færch og Ed. T. Andersen som Suppleanter.

Fra nu af var »Henstillinger til Jernbaneraadet« i en Række

Aar et staaende Punkt paa Dagsordenen, og de Delegerede rundt om fra Byerne fik herunder Lejlighed til at lette deres Hjerte for de mangehaande Anker og Ønsker Jernbanetraffiken vedrørende. Ad denne Vej fik de jyske Medlemmer af Jernbaneraadet Føling med Købmandsstanden rundt om i Byerne, og om end Raadet var en rent konsultativ Institution uden Magt og Myndighed til at føre sine Beslutninger ud i Livet, lykkedes det dog fra Tid til anden at skaffe Ørenlyd for jyske Trafikkraft. Saaledes gennemførtes t. Eks. i 1890 enstemmede Takster paa Havnebanerne overalt i Landet i Overensstemmelse med det jyske Handelsmødes gentagne udtalte Ønske. Forøvrigt havde Raadet kun en ret kortvarig Levetid, idet det atter hævedes efter 6-7 Aars Forløb.

Ved Omlægning af Togplanen i 1889 opgav Statsbanerne af Sparsommelighedshensyn den tidligere Natiltogsforbindelse med Hamborg. Da Vamdrup-Ruten jo er hele Jyllands og for den Sags Skyld ogsaa Fyens naturlige Hovedvej til Kontinentet og en fast Tilslutning til de kontinentale Tog af største Vigtighed, var denne Forandring saare uheldig. Posten til Hamborg naaede ikke at blive distribueret inden Børstid og til London forsinkedes den et helt Døgn. Men ikke nok dermed: Ogsaa Gennemgangstrafikken og det i Forbindelse dermed mellem det nordlige Jylland paa den ene og Sverige og Norge paa den anden Side oparbejdede Handelssamkvem truedes. Intet Under da, at denne Inddragelse vakte stærkt Misnøje i jyske Købmandskredse. Frederikshavns Handelsforening rettede en energisk Opfordring til Fællesforeningen om at tage Sagen i sin Haand, og de fleste andre jyske Handelsforeninger sluttede sig hertil. I en Henvendelse af 5. Marts 1889 gjorde Forretningsudvalget da Indenrigsministeriet indtrængende Forestillinger om de Ulemper, den ny Ordning paaførte hele Jylland, og anmodede Ministeriet om at tage Sagen under fornyet Overvejelse. Den 1. Juni traadte den ny Togplan i Kraft, men efter omfattende Forhandlinger med de

danske og tyske Autoriteter lykkedes det fra 1. Juni 1890 at faa den afbrudte Forbindelse genoptaget. Under Forhandlingerne med de tyske Autoriteter fandt man beredvillig og virksom Støtte hos Generalkonsul H. Pontoppidan i Hamborg. Som Medlem af Hamborgs Handelskammer ydede Sønnen Erik Pontoppidan senere ligeledes ved flere Lejligheder de jyske Købmænd værdifuld Bistand under deres Bestræbelser for at fremme Jyllands Jernbaneforbindelse med Udlandet.

Paa Aarsmødet 1890 vedtog Repræsentanterne en Henstilling til Indenrigsministeriet, »at der snarest oprettes en daglig Dampskibsforbindelse mellem Jylland og Sjælland, vel nærmest Aarhus-Kallundborg, med Tilslutning til hurtige Jernbanetog fra Kallundborg til København«. Det var Aarhus Handelsforening, der forelagde denne Sag, der i Sparekassedirektør Koppel havde en meget energisk Fortaler. I første Omgang hentede man sig imidlertid et Afslag, idet Indenrigsministeren afviste Sagen som uigennemførlig af Hensyn til Bekostningen. Men da man paany rejste Spørgsmaalet gennem Jernbaneraadet, havde man den Tilfredsstillelse, at Rigsdagen bevilgede det til Forbindelsens Oprettelse og Vedligeholdelse fornødne Beløb. Endnu stod der dog adskilligt tilbage at ønske; først og fremmest gjaldt det at faa bedre og kraftigere Skibe, og dernæst maatte der, hvis Ruten skulde faa Betydning for det nordlige Jylland, indføres et gennemgaaende Iltog til Frederikshavn. Men ogsaa dette opnaaede man at se gennemført, tilmed ret hurtigt.

KONSUL CHR. CLOOS
Frederikshavn
Foreningens Formand

De strenge Isvintre i Halvfemsernes Begyndelse gav Anledning til, at der paa Aarsmøderne 1893 i Fredericia og 1895 i Thisted rejstes Spørgsmaal om, hvad der kunde udrettes for fremtidig under lignende Forhold at sikre Forbindelsen mellem Jylland og Sjælland og for at holde de jyske Østhavne tilgængelige. Det første Spørgsmaal rejstes af N. F. Hoffmeyer paa Grenaas, det andet af Joh. Baune paa Aarhus Handelsforenings Vegne, og Overvejelserne resulterede i Res-

ED. T. ANDERSEN
Aalborg

solutioner, der dels udtalte Forventning om at Regeringen bl. a. vilde have Opmærksomheden henvendt paa en Forbindelse mellem et Punkt paa Nordsjællands Kyst og Jylland, og dels androg om Stationering af kraftige søgaaende Isbrydere i Kattegat.

Ogsaa Jernbanernes Takster og Regulativer har gentagende været drøftet paa Møderne, og saalænge Foreningen har bestaaet har der været ført Besværinger over Mangel paa Godsvogne, en Klage, der synes at være lige saa gammel som selve Jernbanedriften.

Da man i Midten af Halvfemserne fra norsk Side ønskede at udvide Forbindelsen Christianssand-Frederikshavn til daglig Fart og der samtidig i Vestnorge ytredes Ønsker om en bedre Natiltogstjeneste i Jylland, rettede 14 Handelsforeninger paa Initiativ af Konsul Chr. Cloos en Opfordring til Centralforeningen om at støtte denne Sag, og Mødet i Thisted 1895 sluttede sig hertil ved en Udtalelse om, at »Foreningen skal virke for en Forbedring af Natiltogene paa Ruten Altona-Frederikshavn og vice-versa«. Ogsaa fra flere andre Sider fandt dette Krav Støtte, og da den tyske Poststyrelse ligeledes — bl. a. af Hensyn til Forbindelsen med Norge og Sverige — interesserede sig derfor, lykkedes det at føre Sagen igennem til et Resultat.

Skønt Foreningen af jydsk Handelsforeninger saaledes i Aarenes Løb havde set forskellige af de fremsatte Ønsker med Hensyn til Trafikens Forbedring gennemført, var Trafikvæsenet dog stadig en Kilde til ny Emner, og efterhaanden paabyrdedes der herigennem Forretningsudvalget et saa betydeligt Arbejde, at det næsten var uoverkommeligt at bestride det sammen med de mange andre løbende Sager. Efter Forslag af Købmand Joh. Baune vedtoges det da paa Mødet i Aarhus 1898 at oprette et særligt Trafikudvalg paa 5 Medlemmer, hvoraf det ene tillige skulde have Sæde i Forretningsudvalget. Valget faldt foruden paa Forslagsstilleren paa Købmand H. M. Hansen, Varde, Konsul Chr. Cloos, Frederikshavn, Konsul B. Worm, Aalborg, og Købmand M. Mathiassen, Nykøbing M. Dette Udvalg var altsaa ikke blot et Underudvalg indenfor Bestyrelsen, men supplerede denne som en Slags selvstændig Bestyrelse i alle Trafiksager med udstrakt Myndighed til at handle og forhandle, alt under Ansvar overfor Repræsentantmødet, af hvilket det havde faaet sit Mandat.

M. L. KOPPEL
Aarhus

Fra nu af adresseredes alle Trafikønsker til dette specielle Udvalg, der i Konsul Cloos fandt en meget energisk og nidkær Formand. Trafikvæsenet er jo et stort og indviklet Maskineri med en Mængde forskellige Hjul, som skal passe ind i hinanden med minutøs Nøjagtighed; gaar der Brud paa et enkelt, gaar let hele Maskineriet i Ulave. Selv om det her som altid er saare nemt at besvære sig, er det ingenlunde nogen let Opgave for den Udenforstaaende at overvaage hele dette »Væsen« og optage en Forhandling paa dette Omraade. Skal man staa fuldt rustet dertil, kræver det intet mindre end et Studium. Som Udvalgets Formand viste Cloos, der tidligere havde lagt sin Interesse for Trafiksager for Dagen, imidlertid

en udpræget Evne til at sætte sig ind i de mange Enkeltheder uden at tabe Overblikket, og han sekunderedes fortræffeligt af sine Kolleger i Udvalget. De aarlige Trafikberetninger bar da ogsaa Vidne om megen Agtpaagivenhed og Grundighed i Arbejdet.

Naar man i Jylland med saa megen Interesse og Energi har taget sig af Trafikspørgsmaalene, saa skyldes det blandt andet den Omstændighed, at man — forøvrigt ikke uden Grund — har følt sig forfordelt i Sammenligning med de østlige Provinser, baade hvad angaar Bekvemmeligheder og med Hensyn til en praktisk Ordning af Jernbanetrafikken under fuld Hensyntagen til Jyllands særlige Interesser. Ikke saaledes at forstaa, at man paa nogen Maade har søgt at lægge et Halmstraa i Vejen for Bestræbelserne for de forskellige Trafikplaner hinsides Bælterne; man har tvært imod som t. Eks. i sin Tid ved Gedser-Warnemünde Ruztens Forbedring ydet loyal Støtte; men man har samtidig hævdet Jyllands Ligeberettigelse med Hensyn til at se sine Trafikønsker taget i Betragtning.

Allerede forinden de jyske Handelsforeninger havde nedsat det særlige Trafikudvalg havde de jyske Landboforeninger lagt Varetagelsen af Landbrugets Trafikinteresser i Hænderne paa et lignende Udvalg, og det faldt da ganske naturligt, at der knyttedes et Samarbejde. I en Række forskellige Sager er de tvende Udvalg optraadt i Fællig, og Samarbejdet har bestandig været præget af god Vilje og gensidig Hensyntagen.

Der er vel næppe noget Omraade, hvor Lokalinteresserne stiller større Krav, end netop paa Jernbanetrafikens, intet Omraade, hvor det derfor er lettere at falde i Fristelse til at gaa Særinteressernes Ærinde. Det tør dog sikkert siges, at Trafikudvalget har vidst at holde sig klar af denne Fristelse og bestandig har set det som sin Opgave at varetage det Heles Vel. Noget andet er, at det selvfølgelig altid kan omtvistes, om et af flere Standpunkter er det rette, og Udvalget har da heller ikke kunnet undgaa Kritik af sine Handlinger. Navnlig

fremkaldte dets Anbefaling af en Bro over Lillebælt i Forbindelse med Anlæg af Dobbeltspor paa de vigtigste Banestrækninger og dets ubetingede Afvisning af forskellige Planer om Færgeforbindelse mellem Sjælland og Jylland — saaledes Projektet Refsnæs-Hou — Misfornøjelse paa flere Kanter, men man har bestandig anerkendt Udvalgets energiske og uegenlyttige Arbejde for de jyske Trafikinteresser, dets Kompetence og dets Loyalitet.

Oprindelig talte Trafikudvalget som nævnt 5 Medlemmer; inden et Aar afgik imidlertid H. M. Hansen ved Døden og paa Anbefaling af Kaalund lod man hans Plads i Udvalget ubesat. I 1906 døde Konsul Worm og kort efter udtraadte Baune af Bestyrelsen. Tilbage var da kun Cloos og Mathiassen, og af disse valgtes Cloos i 1906 til Formand for Fællesforeningen.

M. MATHIASSEN
Nyköbing M.

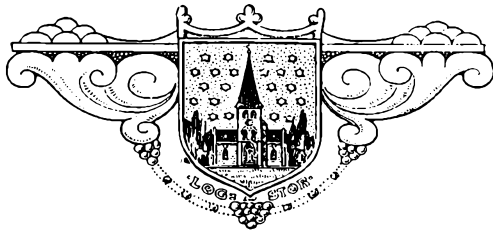
Samtidig med at Trafikudvalget saaledes var svundet ind, var de Forudsætninger, hvorunder Udvalget i sin Tid var blevet oprettet, væsentlig forandrede. Oprettelsen af Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg havde medført, at en stor Del af det Arbejde, der tidligere havde paahvilet Foreningen af jyske Handelsforeningers Forretningsudvalg, var læsset over paa Fællesudvalget, og de specielle Sager, som de jyske Købmænd havde at fremme udenfor Udvalget, var saa godt som alle Trafikanliggender. Der var da i Virkeligheden ikke længer nogen Anledning til at opretholde et særligt Trafikudvalg ved Siden af den egentlige Bestyrelse, og paa Mødet i Lemvig i 1907 anbefalede Konsul Cloos at ophæve Trafikudvalget og paany at henlægge Arbejdet under Foreningens Forretningsudvalg. Dette skete da ogsaa.

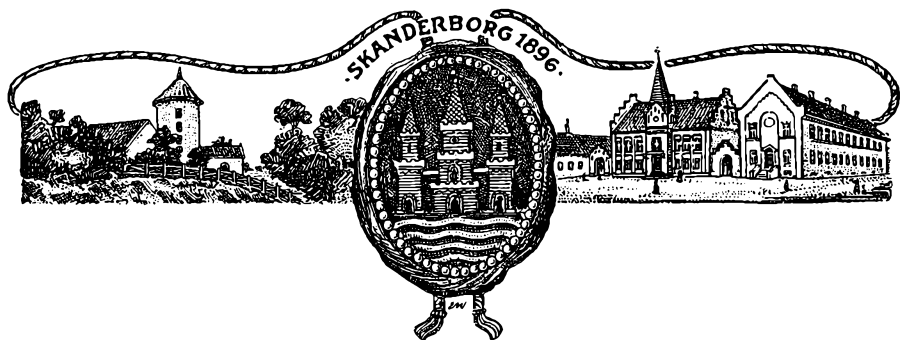
I den halve Snes Aar, hvori Trafikudvalget virkede, lykkedes det efterhaanden Udvalget at komme i nøje Rapport til

Autoriteterne; man værdsatte ogsaa fra denne Side Udvalgets dygtige og saglige Arbejde, ikke mindst fordi man maatte indrømme, at en fornuftig Begrænsning stadig kende- tegnede de Krav, der fremkom fra Udvalgets Side. I Aarenes Løb havde Udvalget da ogsaa den Tilfredsstillelse at se opfyldt adskillige af de Ønsker, som det havde tolket. Man har opnaaet bedre Tilslutninger, hurtigere Kørsel, Indlægning af nye Tog, Indførelse af Sovevogne og Korridorvogne, forbedret Kupébelysning, flere Godsvogne, hensigtsmæssigere Form for Fragtbreve etc.

Andre Spørgsmaal staar endnu uløste.

Da Aarhus-Kallundborg Ruten i sin Tid oprettedes paa Foreningens Initiativ, anerkendte man Fremskridtet; men man har i Aarenes Løb Gang efter Gang paapeget Nødvendigheden af, at netop denne Rute fuldkommengøres i Overensstemmelse med de Krav, som vor Tid stiller om hurtig og sikker Befordring; man har navnlig ogsaa gjort sig til Talsmand for Oprettelsen af en Natforbindelse paa denne Rute. Endnu er dette dog kun et fromt Ønske, som det tilkommer Fremtiden at opfylde. Heller ikke det store Spørgsmaal om Færgetrafikens Afløsning ved Bygning af en Bro over Lillebælt har endnu fundet sin Løsning; men den nylig vedtagne Jernbanelov imødekommer i øvrigt i adskillige Retninger de Trafikønsker, der har været fremsat af den jyske Handelsstand.

DET var i en vanskelig og urolig Tid, at Foreningen af jydsk Handelsforeninger fik sin Indvielse. Der stod Kampgny over hele Landet i hine Aar, og den politiske Ufordragelighed sprængte selv nære Baand.

Berg havde just inaugureret Visnepolitikens Dage, og i de Aar, der fulgte paa, steg Ophidselsen ude i Befolkningen, indtil den i 1885 kulminerede i Holstebromødet og Attentatet paa Estrup. Det var den Estrup'ske Æras mest bevægede Periode. Fra den ene Side kanoniseredes Ministerchefen og hans nærmeste Stab, fra den anden Side spyedes Edder og Forgift over dem, og Gadens Ungdom stemmede i med Smædeviser om »Estrup, Scavenius og Ravn«. Med Gendarmerikorpsets Oprettelse etableredes formelig Krigstilstand i Landet og paa vore ellers saa fredelige Landeveje strejfede de blaa Gendarmer nu Dag og Nat rundt til Hest eller til Fods med de ladte Karabiner i Arm.

Det var onde Tider for et fredeligt, frugtbringende Arbejde. Statsskibet knagede i Fugerne, og Lovgivningsmaskineriet gled tungt og trægt.

Under saadanne ydre Vilkaar gled Foreningens første Tiaar hen. Men netop under disse oprevne Forhold, hvor alle nok saa vel begrundede Reformkrav sledes sønder og sammen i den politiske Malstrøm, havde et maalbevidst Standsarbejde paa saglig Grund sin uimodsigelige Betydning. Og det for-

tjener at fremhæves, at det saglige Arbejdes Rammer ingen-
sinde er bleven brudt indenfor den jyske Centralforening.
Selv i de Aar, da det politiske Kampgny lød højst, fandt det
ingen Genlyd her. Men det kunde naturligvis ikke være
andet end, at Visnepolitikken ogsaa lagde sin klamme Haand
paa Organisationernes Arbejde. I 1886 aflystes saaledes
det planlagte Handelsmøde i København under direkte
Henvisning til de politiske Forholds Udvikling, og hvor
haabløst det var at appellere til Lovgivningsmagten saa
man, da Ministeriet Aar efter Aar paa Købmandsstandens
Initiativ indbragte Forslag om Oprettelsen af et Handels-
direktorat. Gang efter Gang strandede det paa Modstand
fra Folketingets Venstre. Ikke fordi man ikke anerkendte
Kravets Berettigelse! Man indrømmede tvært imod, at Øn-
sket i og for sig fortjente Ørenlyd, men politiske Hensyn
stillede sig i Vejen. Under Finanslovsbehandlingen i 1885
udtalte Grev Holstein saaledes som Udvalgsflertallets
Ordfører: »Der foreligger ikke fra Flertallets Side nogen
principiel Modstand mod Oprettelsen af et Handelsdeparte-
ment under Forhold, hvor man kunde nære den Tro, at
en saadan Institution virkelig kunde være til Nytte.« Og
under Rigsdagsforhandlingernes Gang udviklede Holstein
gentagende dette nærmere med stærk Betoning af, at man
kun nægtede Købmandsstanden Opfyldelsen af dens Ønske,
»fordi det har vist sig, at *denne* Regering ikke har Brug for
noget Handelsdirektorat«. Under en Regering, der var ude
af Stand til at gennemføre tidssvarende økonomiske Refor-
mer og ganske særlig befandt sig »i fuldstændig Modstrid
med den almindelige Mening her i Landet om, hvorledes
en Toldreform bør finde Sted«, vilde et Handelsdirektorat
være en ganske unyttig Ting!

Ledende Venstrepolitikere gav den Gang Handelsstanden
Anvisninger paa en bedre Fremtid. Aarene er gaaede og alle
Hindringer er faldne. Vi har set en Flertals-Regering af Ven-
stres egen Midte tage Styret, en Regering med Magt og Evne

til at føre Reformerne igennem, og vi har efter de mange Aars Kampe set selve Toldreformen virkeliggjort. Alle de Betingelser, man den Gang krævede, er senere kommet til Stede, men Handelsstanden venter stadig paa den Reform i Landets øverste Administration, der vil betegne Indfrielsen af de fordums Løfter.

Under de foran skitserede Forhold udvikledes hos Købmændene den i sig selv saa værdifulde Følelse, at vilde man udrette noget, maatte man først og fremmest stole paa sig selv, en Betragtning, som netop i det første Tiaar i høj Grad prægede Forhandlingerne paa de jyske Handelsmøder. Senere blev Arbejdskaarene gunstigere, og selv om Købmandserhvervet endnu ikke her til Lands har naaet den anerkendte Stilling, det har Krav paa, saa har den jyske Fællesforening dog — samtidig med at den indad har vokset sig stor og stærk — ogsaa udadtil skabt sig Autoritet og vundet officiel Paaskønnelse for sit Arbejde.

»Foreningen af jyske Handelsforeninger« har i de Aar, der er gaaet, haft en jævn Vækst. Allerede ved Stiftelsen sluttede de fleste betydende Handelsforeninger sig til den, og senere er flere komne til, saa at den nu omfatter Lokalforeninger i følgende 29 Byer:

Aalborg	Frederikshavn	Holstebro	Nykøbing
Aarhus	Grenaa	Horsens	Nørresundby
Ebeltoft	Herning	Kolding	Odder
Esbjerg	Hjørring	Lemvig	Randers
Fredericia	Hobro	Løgstør	Ringkøbing

S. SASS
Skanderborg
Første Viceformand

Silkeborg	Skagen	Skanderborg	Skive	Sæby
Thisted	Varde	Vejle	Viborg	

Ialt mønstrer den over 1800 Enkeltmedlemmer, d. v. s. om trent dobbelt saa mange som ved Stiftelsen. Foreningen strækker altsaa sit Septer over de fleste jyske Byer — kun ganske enkelte har unddraget sig dens Herredømme —, og samtidig med at den saaledes staar som et fuldgyldigt Udtryk for den jyske Købmandsstand, har den fundet sin Plads i de større, dels Provinserne, dels hele Landet omfattende Organisationer.

Det er allerede i et tidligere Afsnit omtalt, at der paa det konstituerende Møde i Aarhus den 26. November 1883 forelaa til Behandling et Udkast til »Vedtægter for en Samvirken mellem Repræsentanter for den danske Handelsstand«, og at den jyske Fællesforenings egne Vedtægter i flere Henseender tillempedes netop under Hensyn til dens Indtræden som Led i Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation. Det er ligeledes berørt, at Tilslutningen til denne ingenlunde vedtoges uden Modstand, men man overvandt sine Betænkeligheder, og det har da ogsaa vist sig, at det Modsætningsforhold, man frygtede mellem Provins- og Hovedstadsinteresserne, ingensinde har stillet sig hindrende i Vejen for Samarbejdet. I 1894 udmeldte de sjællandske Repræsentanter sig af Fællesrepræsentationen, og dette i Forbindelse med forskellige andre Forhold — saaledes Spørgsmaalet om de københavnske Detaillisters Adgang til at blive repræsenterede — gav Anledning til, at man paa Mødet i Silkeborg 21.-22. Maj 1894 optog en almindelig Forhandling om »Foreningens Stilling til Handelsmødet«. I samfulde 6 Aar havde Handelsmødet ikke været indkaldt og noget friskt og stærkt Indtryk af dets Arbejde havde man da ikke. »Naar der« — udtalte Apotheker Hoffmeyer — »kan hengaa seks Aar uden at der kommer en Sag frem, som har Betydning for den danske Handelsstand, saa viser det, at der ikke er Trang til »Handels-

mødet«. Og naar »Stores« og »Frejr« kan rejse Landet rundt uden at fremkalde nogen virksom Protest, saa kan man tilføje, at »Mødet« heller ikke gør synderlig Gavn. Det Hoved med den ene Hat er til Prestige for Danmarks Handelsstand — det er det Hele!«

Stores-Bevægelsen, som man havde i frisk Minde, havde i endel Sind saaet Mistillid til Københavnerne, navnlig havde det sat ondt Blod, at tvende Medlemmer af Grosserer-Societetets Komité havde været Medindbydere til Dannelsen af »et cooperativt Selskab for at etablere HusholdningsStores efter engelsk Mønster«. I Virkeligheden savnede en saadan Mistillid al Grund; thi Grosserer-Societetets egne Medlemmer havde med stor Eftertrykkelighed udtalt sig imod »Stores« ved i en Adresse, undertegnet med 964 Navne, at forlange de paagældende Komitémedlemmers Fjernelse.

KONSUL M. MICHAELSEN
Randers

Misfornøjelsen gav sig dog paa forskellig Vis Udtryk paa Silkeborg-Mødet, og navnlig udtalte Konsul Worm en skarp Misbilligelse af, at Tietgen ikke som den danske Handelsstands Primas havde haft et Ord at sige ved denne Lejlighed. »Vi maa have Lov at forundre os over, at da Stores-Bevægelsen var oppe og alle saa sig om efter en Mand til at føre an i Kampen mod denne, da tav den Mand, der staar i Spidsen for den danske Handelsstand, da overlod han til andre at føre Ordet.«

Men »Stores« var nu en Gang stoppet i Opløbet og Uhyret undlivet — hvad der jo unægtelig bevirkede, at Bebrejdelserne tabte noget af deres Brod. Det viste sig da ogsaa, at man ikke fra nogen Side ønskede Samarbejdet med København ophævet. Selv de Byer, der som Thisted i sin Tid havde stemt imod Tilslutningen til Fællesrepræsentationen, var nu afgjort imod at gaa bort fra den, og For-

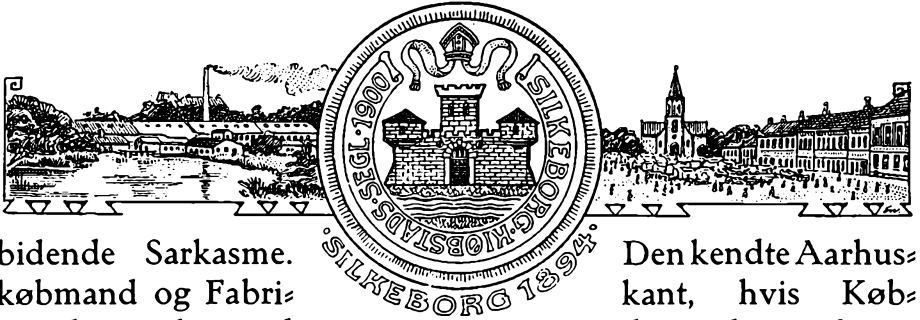

manden kunde som Afslutning paa Diskussionen konstatere, at der var et almindeligt Ønske om at opretholde Fællesrepræsentationen.

Under Forhandlingerne var det lige som i 1883 blevet stærkt understreget, at »Foreningen af jyske Handelsforeninger« ikke maatte afgive noget af sin Selvstændighed. De jyske Købmænd har jo altid holdt paa at ville være Herrer i deres eget Hus, uden at dette dog nogensinde har hindret dem i at erkende, at der er Spørgsmaal, hvor den enkelte maa underordne sig af Hensyn til det fælles Vel. Samtidig med at man anerkendte Betydningen af, at den danske Handelsstand, hvor det gælder dens vitale Interesser, kan optræde som en *Enhed*, aabenbarede der sig imidlertid paa Silkeborgmødet for første Gang en tydelig Tilbøjelighed til at søge tilvejebragt en nøjere Samvirken mellem de forskellige Centralforeninger *udenfor* Hovedstaden. Man vilde som alt fremhævet ikke sprænge Fællesorganisationens Rammer, men man følte og kunde erfaringsmæssig paavise, at der var Tilfælde, hvor Provinsernes Handelsforeninger var naturlige Allierede, og hvor Hovedstaden maatte staa udenfor, *enten* fordi den var uinteresseret i det paagældende Forhold, *eller* fordi dens Interesser ikke faldt i Traad med Provinsernes.

Der hengik dog endel Aar inden Tanken om en saadan Samvirken mellem Provinsorganisationerne fuldbyrdedes. Men den voksede i det stille, og den næredes gennem de Overvejelser, som Ønsket om et fastere Sammenhold mellem de jyske Handelsforeninger indbyrdes nu og da affødte. Allerede paa Mødet i Ringkøbing i 1892 havde dette Ønske ført til en Drøftelse af Oprettelsen af et Foreningsbureau eller en Foreningstidende. Nogen afgørende Stemning for det ene eller det andet var der dog ikke.

»Det siges, at vi skal bringe frem, hvad der rører sig i Foreningerne. Hos os rører der sig slet ingenting, og det samme kan vist siges andre Steder!« udtalte Otto Mønsted med

bidende Sarkasme.
købmand og Fabri-
mandsnavn hører til

Generation har brændt sig fast i den almene Bevidsthed, havde netop efterfulgt Langballe som Formand for Aarhus Handelsforening og deltog i disse Aar som Repræsentant i de jyske Handelsmøder.

Den kendte Aarhus-
kant, hvis Køb-
dem, der i denne

Trods al mulig Skepsis opfordrede Repræsentantmødet Bestyrelsen til at tage Udgivelsen af et Medlemsblad under Overvejelse. Forsøget blev ogsaa gjort, men maatte af Mangel paa Tilslutning atter opgives, og da Bladspørgsmaalet nogle Aar senere paany blev bragt frem — det var paa Mødet i Aarhus 1898 — var Stemningen decideret *imod* et gentaget Forsøg. I Stedet anbefalede Købmand Sass, Skanderborg — hvis Sans for det praktiske ved saa mange Lejligheder har bragt ham til at skære gennem Forhandlingerne og sat Spor i Arbejdet — at man skulde anvende det Beløb, der kunde være Tale om at afse, paa Oprettelsen af et Sekretariat. Det vilde være en for Foreningernes Trivsel saare gavnlig Foranstaltning, saa meget mere som man ikke vedblivende kunde belaste Forretningsudvalgets Medlemmer personlig med det store og fra Aar til Aar voksende Arbejde.

I den sædvanlige Oversigt over, hvad der var passeret i Aarets Løb, havde Formanden, Agent Tachau, netop ved Mødets Begyndelse meddelt, at der fra de fyenske Handelsforeningers Forretningsudvalg var fremkommet et Forslag om, at samtlige Provinshandelsforeninger nu og da skulde træde sammen for i Fællesskab at virke for Standens Interesser, og

at Konsul Kaalund var valgt til at indtræde i et Udvalg til Sagens Overvejelse. Ved Løsningen af denne Sag fandt ogsaa omsider Sekretærspørgsmaalet sin Afgørelse.

Der havde allerede tidligere været *en vis Føling* mellem Provinsernes Handelsorganisationer. Ved de store Handelsmøder, hvor Provinsernes Repræsentanter traf sammen, havde de jævnlig benyttet Lejligheden til indbyrdes Drøftelse af Provinsernes særlige Anliggender, og allerede i 1888 havde man søgt at tilvejebringe livligere Rapport mellem Foreningerne paa Øerne og i Jylland ved at vælge en fælles Hovedkorrespondent, til hvem alle Henvendelser af almen Interesse skulde adresseres, uden at dette dog havde sat sig næneværdige Spor i Foreningernes Arbejde. Men Forbindelsen var stadig bleven bevaret, og navnlig var det blevet Skik, at Foreningerne indbyrdes var repræsenterede ved de forskellige Centralforeningers Aarsmøder.

Hvad der da stod tilbage var at organisere et fast, praktisk Samarbejde. Det var det, som tilsigtedes gennem Fyenboernes Henvendelse, og som det følgende Aar — 1899 — blev sat under Drøftelse paa Mødet i Randers, hvor den lokale Handelsforenings Formand, den kendte og for alle Standens Anliggender stærkt interesserede Konsul Michaelsen, indledte Diskussionen derom. Mens der om selve Sagen var fuld Enighed, var Ønskerne om Veje og Midler noget divergerende. De videst gaaende ønskede de gamle Organisationer ophævede og erstattede med en Fællesorganisation af samtlige Provinshandelsforeninger i Jylland og paa Øerne, men de fleste holdt dog paa, at man — af rent praktiske Hensyn til de særlige Interesser, som de enkelte Landsdele altid kunde have at pleje — burde bevare de gamle Rammer, og nøjes med at knytte de forskellige Organisationer fast sammen.

Dette sidste blev da ogsaa Vejen.

I September 1899 holdtes »Handelsmødet« i København, og dette Stævne benyttede Provinsernes Repræsentanter til at

gennemdrøfte Sagen. Det paafølgende jyske Handelsmøde i Hobro forberedte dens Gennemførelse ved at vedtage den fornødne Kontingentforhøjelse fra 1½ til 3 Kr. pr. Medlem, og da det fuldtfærdige Forslag til Oprettelse af et »Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg« paa Mødet i Nykøbing p. M. den 3.-4. Juni 1901 forelagdes til Godkendelse, var alt parat til, at den saa længe tilstræbte Samvirken i samme Nu kunde træde i Virksomhed. Om de Former, hvorunder denne Samvirken finder Sted, findes alle Oplysninger i følgende

VEDTÆGTER FOR »PROVINSHANDELSFORENINGERNES FÆLLESUDVALG«.

Der etableres et Samarbejde mellem de bestaaende fire Centralforeninger af Handelsforeninger i Jylland, Fyen, Sjælland og Lolland-Falster.

Formaalet for Samarbejdet er: at varetage og fremme de Interesser, der vedrøre den danske Provinshandel og hvad dermed staar i Forbindelse, saa vel som enkelte Handelsforeningers Tarv efter vedkommende Forenings motiverede Opfordring og iøvrigt, som hidtil, i Forening med Repræsentanter for den københavnske Handelsstand, at fremme de ovennævnte Interesser i det Hele.

Samarbejdet iværksættes dels ved Møder, dels ved Cirkulation af de indkomne Sager.

Møderne bestaar af de 6 Medlemmer af Forretningsudvalget for den danske Handelsstands Fællesrepræsentation, som til enhver Tid repræsenterer de fornævnte Provinser; disse danne et Fællesudvalg, i hvilket de ere ligestillede. Da Møderne maa være fuldtallige, vælger de respektive Centralforeningers Bestyrelser Suppleanter, der træde til i de ordinære Medlemmers Forfald.

Møder afholdes ordinært 2 Gange om Aaret: Det første i April Maaned, det andet senere paa Aaret; ekstraordinært naar det forlanges af 3 Medlemmer af Fællesudvalget.

Møderne ledes af de fire Formænd for Centralforeningerne efter Omgang, for 1 Aar ad Gangen i følgende Orden: Først Fyen, dernæst Jylland, Lolland-Falster og Sjælland.

Paa Møderne forhandles alt, hvad der er fremkommen fra Handelsforeningerne og hvad Medlemmerne selv ønske forhandlet og have anmeldt senest 8 Dage forud for Mødet.

Ved Cirkulation ordnes alle løbende Sager, som trænge til hurtig Ekspedition, og alle Sager, som ere behandlede færdig til Underskrift.

Naar der ikke, i bestemte Tilfælde, er givet et enkelt Medlem Ret til at underskrive paa Fællesudvalgets Vegne, maa alle Ekspeditioner bære samtlige Medlemmers Underskrift.

Ordentligvis sættes Sager i Cirkulation den 1. i hver Maaned.

De 6 Medlemmer af Fællesudvalget erholde ikke noget Vederlag for deres Arbejde, hvorimod deres Udlæg godtgøres efter Regning.

Der ansættes en lønnet Sekretær. Han antages af Fællesudvalget, der ogsaa fastsætter hans Vederlag og vedtager en Forretningsgang for ham.

Alle Sager, hvad enten de behandles skriftlig eller mundtlig, maa vedtages med mindst fire Stemmer.

Udgifter ved Møderne, til Sekretæren og til Udgifter, der afholdes efter Fællesudvalgets Beslutning, afholdes efter følgende Regel:

Jylland	betaler	1 ⁴ / ₃₀	Del.
Fyen	—	6 ³ / ₃₀	»
Sjælland	—	7 ³ / ₃₀	»
Lolland-Falster	—	3 ³ / ₃₀	»

Hver Centralforening er ansvarlig for sin Andel.

En Forening kan udtræde til en 1. Juli med 1 Aars Varsel; de øvrige Foreninger tage derefter Bestemmelse om, hvorvidt de ville fortsætte Samarbejdet.

Fællesudvalget træder i Virksomhed, saasnart som disse Vedtægter ere godkendte af de forskellige Centralforeninger.

Paa et Møde i København den 7. August 1901 konstitueredes Fællesudvalget, der kom til at bestaa af følgende 6 Medlemmer: Joh. Baune, Aarhus. Christian Cloos, Frederikshavn. A. A. Hasselbalch, Køge. Soph. A. Jensen, Maribo. R. Kaalund, Kolding. C. H. Schnakenburg, Odense.

Som Sekretær engageredes daværende cand. juris, senere Professor ved Københavns Universitet L. A. Grundtvig, der ved den praktiske Tilrettelægning af Arbejdet fik en væsentlig Andel i, at Fællesudvalget straks fra første Færd kom til at fungere saa sikkert som Tilfældet er. Naturligvis er Udvalgets S sammensætning i de forløbne 7 Aar gentagende forandret og af de oprindelige Medlemmer er nu kun tilbage d'Herrer Chr. Cloos, Soph. A. Jensen og Schnakenburg, mens de øvrige er erstattede med Konsul Frisenberg Monrad, Helsingør, Købmand Sass, Skanderborg, og Konsul Strøyberg, Aalborg.

Man nærede ved Fællesudvalgets Oprettelse nogen Frygt for, at Maskineriet skulde arbejde for tungt, men denne Frygt er ganske bleven gjort til Skamme. Fællesudvalget har i saa Henseende overtruffet alle Forventninger, og det har i det hele taget fyldestgjort alle rimelige Krav. Samarbejdet har været til Glæde for alle Parter, baaret som det har været af gensidig Hensyntagen og alvorlig Interesse for de fælles Opgaver. Et Vidnesbyrd om den Iver, hvormed der er taget fat,

turde man se deri, at man endnu ikke noget Aar har kunnet nøjes med de tvende ordinære Møder; Udvalget er hvert Aar traadt sammen 4-5 Gange, det har haft et rigt Materiale at arbejde med, og dets Arbejde har i adskillige Tilfælde bragt de tilstræbte Resultater.

Ved Oprettelsen af den jyske Fællesforening havde man vel nok tænkt sig Tyngdepunktet hos Repræsentantsmødet, saaledes at Bestyrelsen kom til at fungere som

C. W. JENSEN,
Vejle

en Slags Eksekutivkomité, men man havde ikke regnet med, at Arbejdet skulde blive saa mangfoldigt. Efterhaanden som Indflydelsen voksede og Arbejdet dyngede sig op krævedes stadig større Bevægelig-

HANS BECHGAARD
Lemvig

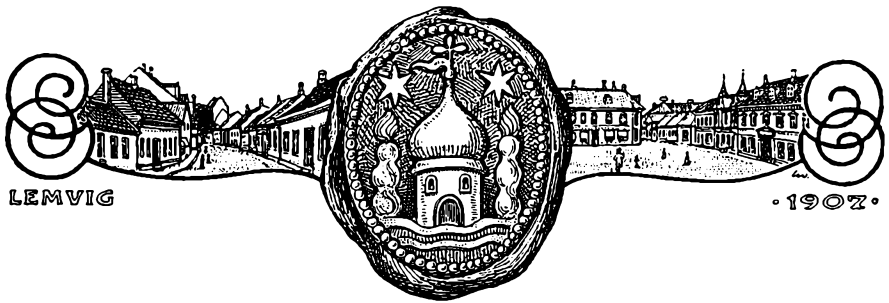
hed, selv en Fjortenmands-Bestyrelse var for tungt et Apparat i det daglige Arbejde, og den praktiske Udvikling gav da meget hurtig Forretningsudvalget en ret selvstændig Stilling forbunden med en udstrakt Myndighed.

Mens alle jyske Særanliggender vedblivende røgtes af Forretningsudvalget, henvises nu til Fællesudvalget alle saadanne Spørgsmaal, som er af almen Betydning for Provinsernes Købmænd. Ikke desto mindre har man bevaret den væsentlige Indflydelse ogsaa paa Afgørelsen af disse Sager. Den jyske Fællesforening besætter jo nemlig Halvdelen af Pladserne i Fællesudvalget, og da enhver Vedtagelse kræver 4 Stemmer, er det utænkeligt, at der kan træffes positive Afgørelser, som gaar imod Jydernes Ønsker. Men selv om det virkelig skulde ske, at man paa et eller andet Punkt maa lempe sig en Kende, saa er det jo ikke andet end, hvad ethvert Samarbejde kræver, og vil mange-

fold opvejes af de Fordele, som Fællesskabet byder. Det har selvfølgelig større Vægt, naar den samlede Provins-handelsstand optræder som en Enhed, end naar de enkelte Centralforeninger hver for sig møder frem med deres Ønsker; man kan bl. a. afværge de smaa Divergenser i Fremstillingen, som er uundgaaelige, naar den samme Sag uden forberedende Samraad forebringes fra flere Sider — Divergenser, som maaske i og for sig er uvæsentlige, men dog altid kan være tilstrækkelig Undskyldning for at lade Sagen hvile. Dertil kommer, at det for Provinsinteresserne er af største Betydning at have en Repræsentation — Sekretariatet — i Hovedstaden, hvor alle Traade løber sammen.

De aarlige Møder er efterhaanden hovedsagelig blevet det Forum, hvor Bestyrelsen gør Rede og Regnskab for, hvad den har foretaget i Aarets Løb. Sit ydre Udtryk har de Forskydninger, der er sket, faaet i den stigende Interesse, der tillægges »Formandens Beretning«. Denne er nu i Modsætning til de første Aar et af Dagsordenens Hovedpunkter, der gerne giver Anledning til en omfattende Meningsudveksling. Ved Fællesudvalgets Dannelse er Formandens Beretning jo for endel bleven identisk med Fællesudvalgets, hvad der selvfølgelig *yderligere* har øget dens Betydning. Naar man nu og da hører Beklagelser over, at Dagsordenen for de jyske Handelsmøder ikke svulmer som i tidligere Aar, saa har det formelt sin Rigtighed, men ogsaa *kun formelt*. Forandringen er ingenlunde Udtryk for mindre Aktivitet, men udelukkende den naturlige Følge af den beskrevne Centralisering af Arbejdet.

PAA MØDET I AARHUS DEN 23. JULI 1883 blev der, som berettet i et tidligere Afsnit, nedsat et Udvalg til Udarbejdelse af Love for Foreningen, og Medlemmerne af dette Udvalg — Otto Langballe, I. H. Heerfordt, R. Kaalund, Ed. T. Andersen og N. F. Hoffmeyer — vandrede, som naturligt og rimeligt var, paa det konstituerende Møde ind i Bestyrelsen; det første Forretningsudvalg dannedes af tre af de fem nævnte Mænd, idet det kom til at bestaa af Heerfordt, Langballe og Kaalund med førstnævnte som Formand.

At Randerskøbmanden I. H. Heerfordt blev Foreningen af jyske Handelsforeningers første Formand, skyldes noget et Tilfælde.

Initiativet til Foreningens Dannelse var jo udgaet fra Aarhus, og som den aarhusianske Handelsforenings Formand var det faldet i Otto Langballes Lod at lede de forberedende Forhandlinger paa Juli- og November-Møderne. Baade af disse og af andre Grunde faldt det naturligt, at Langballe designedes til Formand — men man gjorde her Regning uden Vært, idet Langballe vægrede sig ved at overtage Hvervet. Man søgte da til Randers for at besætte Formandsposten, og her var Ankerstjerne selvskreven. Næst Broge er Anker-

stjerne sikkert den betydeligste og ejendommeligste jyske Købmandsskikkelse fra denne Periode. Sin Købmands- virksomhed begyndte han under meget beskedne Former, men han er maaske den nulevende danske Købmand, der økonomisk har drevet det videst, og allerede dengang nød han stor Anseelse ikke blot indenfor den By, i hvis Trivsel og Fremgang han har haft saa afgørende Del, men over det ganske Land. Ogsaa Ankerstjerne har været med til at bane de danske Landbrugsfrembringelser Vej til Verdensmarkedet, og han var bl. a. i sin Tid sammen med Levy, Cloos o. a. Smagsdommer ved de første Smørudstillinger. Ankerstjerne interesserede sig for Købmændenes Organisationsarbejde, han havde været med at stifte Foreningen af jyske Handelsforeninger, men Formand vilde han ikke være. Allerede paa Stiftelsesmødet havde han anbefalet Heerfordt — der ikke var til Stede — til som hans Stedfortræder at tage Plads i Lovudvalget. Og efter at Heerfordt paa denne Maade havde faaet Del i det forberedende Arbejde, føjede det sig nu ved Langballes og Ankerstjernes Vægning saa, at man valgte ham til som Formand at lede Foreningens første Skridt.

Johannes Henrik Heerfordt havde allerede i 1858 i en meget ung Alder etableret en Kolonialforretning i Randers, hvor hans repræsentative Evner hurtig gav ham en fremtrædende Plads i det offentlige Liv. Siden han i 1862 kun 26 Aar gammel var bleven Formand for Randers Handelsforening — en Post han udfyldte i samfulde 32 Aar — havde han beklædt en Række offentlige Tillidshverv og været en virksom Talsmand for den Stand, hvortil han hørte. Han havde det Ord og Lov at være den mest repræsentative Købmand og den fineste Taler, Jylland besad, og for den der skulde træde frem som den jyske Handelsstands første Tillidsmand var det jo ingen ringe Anbefaling. De nævnte Egenskaber var saa meget mere værdifulde, som den unge Organisation ikke blot skulde træde i Forhandling med andre Erhvervsorganisationer, men

tillige fra den første Dag maatte lægge an paa at vinde Ørenlyd hos Autoriteterne og Regeringen.

Heerfordt var Formand to Gange, først fra 1883-86, senere fra 1891-95, og i Foreningens første 12 Leveaar var han uafbrudt Medlem af Forretningsudvalget. Som Formand optraadte han med megen Anstand, og han var en saare taktfuld Leder af Forhandlingerne paa de aarlige Repræsentantmøder.

Som Viceformand fungerede i de første 8 Aar af Foreningens Historie Otto Langballe. Stilsfærdig af Karakter nærede han en vis Sky for at »træde op«; han har da heller ingensinde været blandt dem, der førte Ordet paa Handelsmøderne, men naar han talte, paahørtes han altid med Opmærksomhed, og der tilførtes gennem ham Forretningsudvalget en gennemdannet og solid Dygtighed, der ofte gjorde sig gældende ved Sagernes Afvejelse.

Den tredie i »det første Triumvirat« var som alt nævnt R. Kaalund. Mens Heerfordt ved sin Personlighed fra første Færd forlenede Foreningen med en vis Prestige, var det forbeholdt Kaalund at give den Arbejdets Indsats, som straks fastslog Foreningens Eksistensberettigelse. Man kan vanskelig tænke sig to Mænd ved deres personlige Egenskaber supplere hinanden bedre. Kaalund besad ikke Heerfordts Repræsentations-evne eller elegante Veltalenhed; til Gengæld var han levende interesseret i alle Spørgsmaal Handelen vedrørende, grundig og uhyre aktiv naar det gjaldt at fremme Foreningens Tarv. I 1886 afløste Kaalund Heerfordt som Formand, for paany efter 5 Aars Forløb at overgive For-

KONSUL N. K. STRØYBERG
Aalborg
Anden Viceformand

mandsskabet i Heerfordts Hænder. Paa Mødet i Vejle 1891 maatte Konsul Kaalund nemlig meddele, at hans Kolleger i Kolding ikke havde fornyet hans Mandat, og han saa sig saaledes nødsaget til ikke blot at opgive Formandsposten, men til helt at udtræde af Bestyrelsen. Skønt dette sikkert gik ham overordentlig nær, har han næppe nogensinde før eller senere modtaget nogen større Anerkendelse af sit Arbejde i Foreningens Tjeneste, idet Bestyrelsen, for ikke at skulle give Afkald paa ham, besluttede at knytte ham til Ledelsen som Kasserer og Sekretær.

Aaret før havde Langballe trukket sig tilbage som Formand for Aarhus Handelsforening og var samtidig udtraadt af Fællesforeningens Forretningsudvalg, hvor han var bleven efterfulgt af Agent Tachau af Thisted. Ved Kaalunds Udtrædelse indtraf nu for anden Gang et Personskifte i Forretningsudvalget, som i sin ny Sammensætning kom til at bestaa af Heerfordt som Formand, Tachau som Næstformand og som den tredie i Laget H. M. Hansen af Varde, en dygtig Købmand og ivrig Talsmand for Handelsstandens Interesser, hvis Arbejde indenfor Fællesforeningen blandt andet er nøje knyttet til Skolesagen.

Efter fire Aars Forløb tvang Sygdom Heerfordt til at opgive Formandsværdigheden, og paa Mødet i Thisted i 1895 valgtes Tachau — der som Næstformand fungerede i den syge Formands Sted — til hans Efterfølger. Samtidig indvalgtes Kaalund, der atter var bleven valgbar, paany i Forretningsudvalget.

Foreningen af jydske Handelsforeninger hyldede og hædrede sin første Formand ved paa Handelsmødet i Skanderborg 1896 at udnævne ham til Æresmedlem af Repræsentantskabet, en Hædersbevisning, som ikke hidtil er bleven nogen anden til Del.

Udnævnelsen ledsagedes af følgende Skrivelse:

Hr. Købmand J. H. Heerfordt

Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Foreningen af jyske Handelsforeningers Repræsentantmøde, der i Dag er forsamlet i Skanderborg, har med megen Beklagelse erfaret, at De trækker Dem tilbage saavel fra Ledelsen af som Deltager i disse Møder, og at De ikke ønsker at modtage Genvalg til Bestyrelsen.

I Erkendelse af den store Interesse og Dygtighed, hvormed De har deltaget i vor Forenings Arbejde, og med det Haab, at Forholdene ville medføre, at De atter kan komme til at tage Del i vore Forhandlinger, har Mødet ønsket at holde Dem en Plads aaben og saa længe Foreningen bestaar at knytte Deres Navn til Repræsentationen.

Dette Ønske finder sit Udtryk derved, at Repræsentantmødet med Enstemmighed har valgt Dem til Æresmedlem af Foreningen af jyske Handelsforeningers Repræsentation — et Valg, som man beder Dem modtage, og som Mødedeltagerne bekræfte med Underskrift.

Nærværende i Skanderborg d. 15. Juni 1896.

R. Kaalund.

Agent Adolph Tachau — Foreningen af jyske Handelsforeningers tredie Formand — var en retsindig og dygtig Købmand. Han var født i Faaborg 1835 og var altsaa nu en Mand paa de 60. I den lille nordjyske By, hvor han i 30 Aar havde drevet en ret omfattende Forretning i Manufaktur og beslægtede Brancher, havde han udfoldet en rig Virksomhed, og han havde paa mange Maader bidraget til Thisted Bys Opkomst; Agenttitlen var saaledes en Paaskønnelse af hans Virksomhed ved Thybanens Anlæg.

Han var i Besiddelse af en naturlig og jævn Veltalenhed, og paa Handelsmøderne tog han flittig Del i Drøftelsen af de vekslende Diskussionsemner. Men han ejede hverken Heerfordts repræsentative Egenskaber eller Kaalunds Virkekraft, og der tilførtes ikke ved ham Forretningsudvalget et friskere Syn eller stærkere Initiativ. Han varetog imidlertid Formandshvervet med stor Samvittighedsfuldhed og med en vis naturlig Takt, og efter at han i 1899 havde nedlagt Marskalstaven var »Agenten«, som han altid kaldtes, vedblivende lige til sin Død for et Par Aar siden en velset og interesseret Deltager i de jyske Handelsmøder.

I hele denne Periode — fra 1883 til 1899 — var det imidlertid Kaalund, der gennem sin utrættelige Virksomhed gav Foreningen dens Præg. I de første Aar saa man hans Navn knyttet til næsten alle Sager af Betydning, og den Arbejdsiver, han i disse Aar udfoldede, aftvinger Beundring. Hvad enten han fungerede som menigt Medlem af Forretningsudvalget, som Formand eller som Sekretær, var det stadig ham, der trak det store Læs, og baade paa de jyske Aarsmøder og paa de store Handelsmøder i København indledede han en Mængde forskellige Spørgsmaal. Men størst Fortjeneste har han, som allerede udviklet i et tidligere Afsnit, indlagt sig af den jyske Skolesag, der staar som denne Periodes Mærkesag.

I 1899 døde H. M. Hansen, Varde, og Tachau frasagde sig samtidig Formandsværdigheden. I deres Sted indvalgte Aarhuskøbmanden Joh. Baune og Konsul Chr. Cloos — »unge Cloos« — i Forretningsudvalget, og førstnævnte valgtes til Formand.

Dermed indledes en ny Epoke i Foreningens Historie. De omtalte Nyvalg bragte yngre og friskere Kræfter til Roret, og paa Repræsentantmøderne og i Bestyrelsen rykkede en ny Generations Mænd frem til Afløsning af dem, der havde baaret Foreningen gennem de første vanskelige Aar, skabt dens Traditioner og fæstnet dens Prestige.

Blandt dem, der — ved Siden af Baune og Cloos — traadte frem i første Række var Aarhus Privatbanks energiske og indsigtsfulde Direktør Fr. Nørgaard, den dygtige Skanderborg-Købmand Simon Sass og den nordjyske Købmand og Reder Konsul N. K. Strøyberg af Aalborg. Og videre kan nævnes i Flæng Konsul Wilh. Jensen, Randers, Kragelund, Aalborg, Hammerich og S. N. Jacobsen, Aarhus, Konsulerne Breinholt, Chr. Olsen og Pagh, Esbjerg, Yde, Herning, Edv. Hansen, Grenaa, Marius Holst, Horsens, Harald Nielsen, Varde, N. P. Stenderup, Kolding, o. fl.

Foreningens ny Formand Joh. Baune var en *selfmade*

Mand. Han var be- og havde ved egne en betydelig Forret- dukter. Baunes personlige Dygtighed, hans medfødte praktiske Sans og alsidige Interesser skaffede ham i en ung Alder i fremtrædende Grad hans Medborgeres Tillid, og han havde, allerede forinden han kaaredes til de jyske Handelsforeningers Formand, beklædt en Mængde betydelige Tillidshverv. Ogsaa Landbruget — Baune har altid vist Interesse for Landbruget og er selv Landejendomsbesidder — har vidst at paaskønne hans Evner og Arbejde, og han er blandt andet Æresmedlem af Høver Landboforening. Indenfor Foreningen af jyske Handelsforeninger har Baune været Initiativets Mand. *Ham* tilkommer i første Række Æren for Foreningens Tilblivelse, idet det var ham, der i 1883 foranledigede at Aarhus Handelsforening tog Spørgsmaalet om Dannelsen af en Centralforening op til praktisk Løsning. Ogsaa Handelshøjskolen skyldes Baunes Initiativ, og forskellige praktiske Foranstaltninger, som t. Eks. i sin Tid Oprettelsen af det særlige Trafikudvalg, er ligeledes sket paa Baunes Forslag.

I sin Egenskab af Formand præsiderede Baune jo paa de aarlige Delegeretmøder, og han besad udmærkede Betingelser for at lede Købmændenes Forhandlinger. Naar Veltalenheden nu og da truede med at svæve for vidt ud, vidste han altid at føre den tilbage i det rette Spor og samtidig gennem sine personlige Bidrag til Diskussionen at samle de spredte Meningstilkendegivelser til et Resultat.

Da Baune i 1906 af Helbredshensyn trak sig tilbage fra Formandsposten, kaaredes Konsul Chr. Cloos til hans Efterfølger, og da Konsul Kaalund samtidig udtalte Ønske om at udtræde af Forretningsudvalget, valgtes Købmand Simon Sass af Skanderborg til første og Konsul N. K. Strøyberg af Aalborg, der samme Dag var indtraadt i Bestyrelsen, til anden Viceformand.

Det er dette Forretningsudvalg, der vil repræsentere Foreningen af jyske Handelsforeninger ved dens 25 Aars Jubilæum.

J. J. UTZON
Fredericia

Foreningens nuværende Formand er Søn af den ansete frederikshavnske Købmand Konsul C. L. Cloos og Delta-ger i det af Faderen i 1854 etablerede landskendte Firma Cloos & Co. I de over halvthundrede

KONSUL CHR. OLSEN
Esbjerg

Aar, hvori dette Vendsyssels betydeligste Købmandshus har bestaaet, har det støttet sig til vort Lands bærende Erhverv, og sammen med Broge, Ankerstjerne, Levy o. fl. har C. L. Cloos taget Del i det banebrydende Arbejde, som tilfaldt de ledende Købmænd. Som berettet i Begyndelsen af nærværende Skrift var C. L. Cloos en af Stifterne af Foreningen af jyske Handelsforeninger og Medlem af den første Bestyrelse; »unge Cloos« staar hidtil i Foreningens Historie som eneste Repræsentant for anden Generation.

Konsul Chr. Cloos, der er født 1863, har trods sine unge Aar som Indehaver af en Række forskellige Tillids- hverv allerede en omfattende Virksomhed bag sig. Kun 30 Aar gammel valgtes han til Formand i Frederikshavns Handelsforening og to Aar senere til Medlem af Bestyrelsen for Foreningen af jyske Handelsforeninger. Til

den fremtrædende Tillidspost, den jyske Handelsstand nu har betroet ham, medbragte han en alsidig solid Købmandsuddannelse, erhvervet dels i det fædrene Firma, dels i England. Gennem talrige Rejser har han desuden tilegnet sig et omfattende Kendskab til fremmede Forhold og en verdensmandsmæssig Smidighed i Omgangen med Mennesker. Med Lethed behandler han en Række fremmede Sprog, og sine repræsentative Evner har han haft Lejlighed til at øve i en udstrakt konsulær Virksomhed.

KONSUL N. NIELSEN
Ebeltoft

Uhyre arbejdsivrig som Cloos er, kan hans ydre Optræden til Tider give Indtryk af en nervøs Hast, som dog ikke bør forlede til at mene, at han gaar »med en Harefod« over Sagerne. Hastig er ikke det karak-

MARIUS HOLST
Horsens

teriserende Ord, men nok hurtig. Hurtig er han i Tanke som i Tale, men i Sagernes Afvejelse altid saare samvittighedsfuld og grundig.

Mens Cloos var Arvtager til et gammelt, anset Firma, har Simon Sass af Skanderborg ved egne Kræfter, flittig og formaalsbevidst, skabt en anelig en gros Forretning i den midtjyske Købstad. Hans Initiativ har sat sig adskillige Spor i Byens Udvikling, og hans Medborgere anerkender, at han har sin væsentlige Andel i dens Fremgang, der kendetegnes ved, at Indbyggerantallet i Løbet af 30 Aar er fordoblet. I Fællesforeningens Arbejde har Sass i mange Aar taget levende Del, først som Repræsentant, senere som Medlem af Bestyrelsen. Som *selfmade* Mand har han en udpræget Respekt for de praktiske Resultater, og ved adskillige Lejligheder har han, naar en Drøftelse

var ved at tabe sig i Omsvøbene og Hensynenes Hænge-
dynd — skønt selv af Karakter hensynsfuld og loyal —
med Fare for at blive misforstaaet grebet resolut ind og
fundet de forløsende Ord, der slog Afgørelsen fast.

Den tredie i Forretningsudvalget Konsul Strøyberg af
Aalborg er tillige den yngste, yngst af Aar og yngst i For-
eningsarbejdet. Siden sin Etablering i 1892 har Strøyberg
oparbejdet sin Forretning til det største Kulimportfirma uden-

C. HALBERG
Viborg

for København og har dertil føjet en omfattende Raakridt-
Eksport og Rederivirksomhed. Strøyberg
er da en af dem, der maa regnes med i
Limfjordsbyens Fremtidsudvikling, og
paa de jyske Handelsmøder er han ved
sin støtte Personlighed og sit sunde Om-
dømme hurtigt kommen til at høre til
Forgrundsfigurerne.

I den Periode, som begynder med
Baunes Regeringstiltrædelse og nu næ-
turligt fortsættes under Cloos' Formands-
skab, har en Række praktiske Spørgsmaal
været ført frem og har delvist fundet deres Løsning. Høj-
skolen er virkeliggjort, og ved Oprettelsen af Provins-
handelsstandens Fællesudvalg er Samarbejdet med
de øvrige Centralforeninger bragt ind under faste Former.
Ved Siden af Skolesagen, der vedblivende omfattes med
usvækket Interesse, har Trafiksagerne taget Hovedparten
af de jyske Handelsmødernes Opmærksomhed, og paa dette
Omraade har navnlig Foreningens nuværende Formand
indlagt sig Fortjeneste. I Lovgivningen har Foreningens
Arbejde bl. a. sat sig Spor i Bestemmelsen om Handels-
rente i Lov om Køb og Salg, og flere af de Spørgsmaal,
som Foreningen har bragt frem og med Ihærdighed har
krævet gennemført — navnlig Revisionssagen — er nu saa
vidt modne, at en legal Ordning næppe vil lade vente
længe paa sig.

I de første 25 Aar af sin Levetid har »Foreningen af jyske Handelsforeninger« da paa værdigste Vis repræsenteret den jyske Købmandsstand. 30 Foreninger og op imod 2000 Medlemmer indesluttet indenfor dens Rammer, og Organisationen har vundet en anerkendt og sikker Position. Mange er de, der har baaret Sten til Bygningen. Mange udmærkede jyske Købmænd har her nedlagt et stort og dygtigt Arbejde. Af de Mænd, der lagde den solide Grund og tog det første vanskelige Arbejde paa sig, er adskillige gaaet ind bag det store Forhæng, som det ikke er givet menneskeligt Øje at trænge igennem. Heerfordt, Etatsraad Levy, Ed. T. Andersen, Etatsraad Kier, Agent Tachau, H. M. Hansen, Kancelliraad Utzon, Borgen, Halberg, Konsul N. Nielsen, Direktør M. R. Koppel, Konsul J. P. Møller, Konsul Worm, alle er det Navne, som mindes med Ære. Endnu har tre af Foreningens Stiftere Sæde i dens Bestyrelse: Konsul Kaalund, Hans Bechgaard og J. M. Jørgensen, til hvem der paa 25 Aarsdagen vil lyde en Tak for mange Aars trofast Virke. I dem og i de mange andre, som hver især har givet *deres* Indsats i Arbejdet og nu paa Afstand følger Foreningens videre Fremgang — Mænd som den jyske Handelsstands Nestor Konsul C. L. Cloos, Otto Langballe, Apoteker Hoffmeyer, Rasmus Færch, Konsul Jørgen H. Nielsen, Konsul Michael sen, Otto Mønsted og Joh. Baune — vil man hylde Skaberne af de solide Arbejdets Traditioner, der har ført »Foreningen af jyske Handelsforeninger« frem til den smukke Stilling, den indtager blandt danske Erhvervsorganisationer.

»FORENINGEN AF JYDSKE HANDELSFORENINGER«

FORENINGENS STIFTERE

(DELTAGERNE I MØDET I AARHUS DEN 23. JULI 1883)

C. AISTRUP
FREDERIKSHAVNED. T. ANDERSEN
AALBORGJ. ANKERSTJERNE
RANDERSJOH. BAUNE
AARHUSHANS BECHGAARD
LEMVIGC. L. CLOOS
FREDERIKSHAVNP. DALGAARD
RINGKØBINGEMIL DYHR
AALBORGCHR. FRIIS
KOLDINGR. FÆRCH
HOLSTEBROC. F. HASSENFELDT
AARHUSN. M. HERMANNSEN
VEJLEF. HOFFMEYER
GRENAAS. M. HOLST
AARHUSM. P. JENSEN
AALBORGP. M. JENSEN
LØGSTØRJ. M. JØRGENSEN
FREDERICIAJ. JØRGENSEN
AARHUSF. KIELGAST
SKIVER. KAALUND
KOLDINGOTTO LANGBALLE
AARHUSJ. P. MØLLER
VEJLEC. NIELSEN
KOLDINGN. NIELSEN
EBELTOFTGEORG PREISLER
VIBORGTH. TH. SABROE
SILKEBORGJ. C. STALLKNECHT
HORSENSL. W. SVENDSEN
AARHUSC. THISTED
VEJLEF. THYKJÆR
GRENAAA. UHRENHOLDT
HOBROJ. J. UTZON
FREDERICIA

BIOGRAFISKE NOTER

BESTYRELSESMEDLEMMER I »FORENINGEN AF JYDSKE HANDELSFORENINGER«

EDUARD THEODOR ANDERSEN, Aalborg. Født 8. November 1827. Etablerede 27. Maj 1857 en en-gros Forretning i Kolonial i Aalborg. 1882-88 For- mand for Aalborg Handelsforening. Medlem af Fællesforeningens Bestyrelse fra Stiftelsen i 1883 til hans Død 16. April 1890.

FREDERIK CARL CHRISTIAN JOHANSEN BAUNE, Aarhus. Født 6. Februar 1848. Etablerede 12. December 1877 en Import- og Eksportforretning med Korn, Foderstoffer og Smør. Firma: Joh. Baune & Co., Aarhus og Køben- havn. Korn- og Foderstofafdelingen overgik 1896 til »Korn- og Foderstof- kompagniet«, Aarhus. 1882 indvalgt i Bestyrelsen for Aarhus Handelsfor- ening; Formand 1894-99. Formand for »Foreningen af jyske Handelsfor- foreningernes Fællesudvalg. Har været Medlem af Ligningskommission og Byraad i Aarhus. Er Medlem af Aarhus Havneudvalg og Formand for Den jyske Handelshøjskole. I Bestyrelsen for Aarhus Amts landøkonomiske Sel- skab. Æresmedlem af Høver Landboforening. Medlem af Smørnoterings-Ud- valget. I Bestyrelsen for en Række Aktieselskaber. Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

HANS BUCH BECHGAARD, Lemvig. Født 27. Juli 1849. Etablerede i 1873 en Forretning i Manufakturbranchen; overtog Aaret efter sin afdøde Broders Kolonialhandel; drev begge Virksomheder til 1883, da en yngre Broder over- tog Kolonialafdelingen. Mangeaarigt Medlem af Havneudvalget og Lignings- kommissionen. 1883 Formand for Lemvig Handelsforening. Medstifter af og siden 1890 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«. Fra 1897 Medlem af Byraadet.

JENS ANDREAS BORGEN, Hjørring. Født 21. Januar 1823. Etablerede først i Thisted en Kolonial- og Produktforretning, drev senere fra 1871 til 1893 en Kolonial- og Delikatessehandel i Hjørring. Blev 1879 Formand i Bestyrelsen for Hjørring Handelsforening, Medstifter af Hjælpekassen for stedlige Køb- mandsenker. Medlem af Ligningskommissionen. 1883-85 Medlem af Fællesfor- eningens Bestyrelse. Død 24. Januar 1893.

- CHRISTIAN LUDVIG CLOOS, Frederikshavn. Født 6. Oktober 1825. Etablerede 14. Juli 1854 under Firma Chr. Ludv. Cloos en Forretning, der væsentlig omfattede Eksport af Korn, Assurance og Havarikommission. Under Kri- sen 1857 gik Forretningen Konkurs, men genrejstes under Firma Cloos & Co. Firmaet driver nu Import af Korn og Foderstoffer, Kunstgødning og Kul, Assuranceagentur og Havarikommission; 1881 oprettedes en Filial i Hjørring. Medstifter af Frederikshavns Handelsforening og første Formand for samme. Medstifter af og 1883-90 Bestyrelsesmedlem i »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Æresmedlem af Frederikshavns Handelsforening, Hjørring Handelsforening og Frederikshavns Haandværkerforening. Er kgl. nederlandsk Konsul. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Flere udenlandske Ordener.
- CHRISTIAN CLOOS, Frederikshavn. Født 27. Juni 1863. Blev 1. Oktober 1889 optaget som Kompagnon i det af Faderen stiftede Firma Cloos & Co. Siden 1893 Formand for Frederikshavns Handelsforening. 1894 Repræsentant, 1895 Bestyrelsesmedlem, 1899 Forretningsudvalgsmedlem, 1906 Formand i »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Bestyrelsesmedlem i »Understøttelsesforeningen af Købmænd i Danmarks Købstæder«. Medlem af Frederikshavns Byraad, Hjørring Amts Skoleråd og Købstadforeningens Repræsentantskab. Formand for »Skibsforsikringsforeningen for Frederikshavns Tolddistrikt« og Fiskeskipperskolen i Frederikshavn. I Bestyrelsen for »Association phonétique internationale«. 1894 udnævnt til belgisk Konsul, 1904 til fransk Konsularagent og 1906 til norsk Vicekonsul. Ridder af Dannebrog. Flere udenlandske Ordener.
- RASMUS FÆRCH, Holstebro. Født 21. Juli 1844. Etablerede sig 1869 som Cigar- og Tobaksfabrikant. Har været kommunal Revisor, Medlem af Søretten og Formand for Udvalget til Byens Forskønnelse. 1884-1898 Formand for Holstebro Handelsforening, bidrog som saadan særlig til Oprettelsen af Handelsskolen. 1883-99 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Lever nu i København.
- CARL CILIUS JACOB RUDOLPH HALBERG, Viborg. Født 4. April 1841. Etablerede 4. April 1866 en Forretning, som foruden Kolonial og Foderstoffer omfattede forskellige Specialer; senere gik Forretningen over til ren Urtekramhandel. Beklædte en Række Tillidsposter; var bl. a. Repræsentant i Ny jydsk Købstadkreditforening, Medlem af Viborg Byraad og Ligningskommissionen, Formand for Viborg Handelsforening. 1891-94 og 1900-07 i Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Død 10. Maj 1907.
- EDVARD HANSEN, Grenaa. Født 29. August 1852. Etablerede sig 27. Februar 1884. Forretningen omfatter Kolonial, Korn, Foderstoffer, Jern, Kul m. m. Indvalgte 1896 i Byraadet. Er Næstformand i Repræsentantskabet for Grenaa Handels- og Landbrugsbank og Kasserer i Grenaa Landboforening. Siden 1895 Formand for den stedlige Handelsforening; siden 1903 tillige Medlem af Centralforeningens Bestyrelse.
- HANS MARIUS HANSEN, Varde. Født 26. Maj 1836. Indtraadte 1862 som Deltager i Svigerfaderens P. Debells en gros Forretning, der var baseret paa Handel med Bønder og i stort Omfang opkøbte deres Produkter som Smør, Flæsk etc. Fortsatte senere Forretningen helt for egen Regning. Medlem af Ligningskommissionen 1866-72, af Byraadet 1873-97. I længere Tid Overligningskommissær. 1885 Formand for Varde Handelsforening. Tillige i Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger« fra dens Stiftelse til sin Død;

i en Række Aar Medlem af Forretningsudvalget. Ridder af Dannebrog. Død 5. Januar 1899.

JOHANNES HENRIK HEERFORDT, Randers. Født 13. Juni 1836. Etablerede 11. August 1858 en Kolonialhandel og Sodafabrik. I en lang Aarrække Formand for Randers Handelsforening; udnævntes 1895 til Æresmedlem. Blev i 1883 valgt til »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«s første Formand; var Formand først fra 1883-86, senere fra 1891-95. Var i hele Tidsrummet 1883-95 Medlem af Forretningsudvalget. Kaaredes i 1896 til Æresmedlem. Medlem af Randers Byraad. Havde Sæde i Kommunallov-Kommissionen af 1870. Medlem af Bestyrelsen for den danske Købstadsforening, samt Medlem af Bestyrelsen for flere Aktieselskaber. Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Død 11. Marts 1898.

NIELS FREDERIK VILHELM ELIN HOFFMEYER, Grenaa. Født 7. Marts 1835. Købte 1. September 1867 Grenaa Apotek. Etablerede et Par Aar efter tillige en Vinforretning. Hele Virksomheden afstodes i 1902. 1876-95 Formand for Grenaa Handelsforening. 1883-95 tillige Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. I endel Aar Medlem af Grenaa Byraad og Overligningskommisær. Formand i Bestyrelsen for »Jydsk Telefon-Aktieselskab«. Var Medlem af Statens Telefonkommission saalænge den eksisterede. Medstifter af og Formand for Grundejerforeningen og Handels- og Kontoristforeningen i Grenaa. Bosatte sig i 1902 i Aarhus. Ridder af Dannebrog.

PETER GILSGAARD HOLM, Skive. Født 14. September 1827. Etablerede 1853 en Mode- og Manufakturhandel. Medstifter af Skive Handelsforening og i 7 Aar dens Formand. Blev ved sit 50 Aars Købmandsjubilæum udnævnt til Æresmedlem. 1886-90 Medlem af Centralforeningens Bestyrelse. Har været Medlem af Byraadet, Kommunalrevisor, Overligningskommisær m. v. Er vedblivende Direktør for Sparekassen. Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

JENS MARIUS HOLST, Horsens. Født 14. August 1855. Etablerede 1881 en Materialhandel, en Fabrikvirksomhed for teknisk kemiske Artikler samt en Mineralvandsfabrik. Har i 18 Aar været Medlem i Bestyrelsen for Horsens Handelsforening. Siden 1898 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Medstifter af og Formand for Foreningen af jydsk Mineralvandsfabrikanter, Medlem af Bestyrelsen for Landbosparekassen i Horsens og af Bestyrelsen for Horsens-Odder Jernbaneselskab. I 12 Aar Byraadsmedlem.

CARL WILHELM JENSEN, Vejle. Født 26. September 1845. Etablerede sig i 1877 i Kolonialbranchen. 1883-1901 Medlem af Vejle Handelsforenings Bestyrelse. 1897-1901 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. 1888-91 Kommunalrevisor, 1891-97 i Vejle Byraad. Har siden 1892 været Medlem af Vejle Banks Repræsentantskab.

WILHELM JENSEN, Randers. Født 6. Juni 1859. Etablerede sig 1888 under Firma N. H. Boies Enkes Eftf. 1897 overgik Forretningen til et Aktieselskab under Navnet »Randers Korn- og Foderstofforretning«, en af de største jyske Forretninger i Branchen. Har været Byraadsmedlem, er vedblivende Medlem af Havneudvalget. Har i begge Egenskaber arbejdet for Fjordens Uddybning. Blev 1905 Formand for Randers Handelsforening, indvalgtes samtidig i Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Nederlandsk Vicekonsul.

- JENS JUST, Skive. Født 20. Marts 1849. Etablerede 1874 en Kolonial- og Produktforretning; Ægræserving og Eksport af Æg, Uld, Huder og Skind. Kreditforeningsrepræsentant. Byrådsmedlem. Mangleaarigt Medlem af Ligningskommissionen. I Bankraadet for Skive Bank. I Bestyrelsen for den stedlige Handelsforening. Har Sæde i Handelshøjskolens Bestyrelse og siden 1905 til lige i Fællesforeningen.
- JØRGEN MARQUARD JØRGENSEN, Fredericia. Født 23. Juni 1841. Etablerede 1870 en Kolonial-, Korn-, Produkt- og Foderstofforretning. Medstifter af og siden 1897 i Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. 1882-94 Medlem af Byraadet i Fredericia. Har i 28 Aar siddet i Handelsforeningens Bestyrelse, siden 1894 dens Formand. Ridder af Dannebrog.
- RASMUS KAALUND, Kolding. Født 24. Marts 1838. Etablerede 1862 en Kolonialhandel en detail, senere en gros Forretning i Forbindelse med Fabrikvirksomhed. Direktør for »Forenede sydjydske Telefonselskaber«. Var i 18 Aar Formand for Kolding Landdistrikts Bestyrelse med Sæde i Byraadet. Medstifter af »Foreningen af jydsk Handelsforeninger« og med en Afbrydelse af 3 Aar (i hvilket Tidsrum han fungerede som Foreningens Forretningsfører) Medlem af dens Forretningsudvalg fra Stiftelsen til 1906. Har endnu Sæde i Bestyrelsen. Formand for Foreningens Skoleudvalg. Siden 1886 svensk Vicekonsul. Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Ridder af Wasaordenen.
- LAURITZ KJELLERUP KIER, Aalborg. Født 9. April 1829. Overtog 1864 efter Faderens Død den af denne grundlagte Forretning (Kornhandel, Sejlskibsrederi), som han drev under Firma: Johannes Kier & Søn. Forretningen ophævedes 1884. Byrådsmedlem. Formand for Bestyrelsen af »Nordjyllands Dampskibsselskab« fra dets Stiftelse til dets Overgang til »Det forenede Dampskibsselskab«. 1872-82 og 1888-94 Formand for Aalborg Handelsforening. I Centralforeningens Bestyrelse 1890-94. Etatsraad, Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Død 30. December 1904.
- MORITZ RUDOLPH KOPPEL, Aarhus. Født i Assens 29. Juni 1828. Etablerede 1855 i Aarhus en Manufakturhandel en gros & en detail. Afhændede senere Detailafdelingen. Medstifter af Aarhus Handelsforening, Aarhus Privatbank, Jydsk-englisk Dampskibsselskab m. v. I Tilsynsraadet for Jydsk Handels- og Landbrugsbank. Direktør for Spare- og Laanekassen i Aarhus fra 1877 til sin Død. Medlem af Byraadet og Ligningskommissionen. I 1864 var K. Medlem af Indkvarteringskomiteen og valgtes til at rejse til Flensborg for at hente tilbage de Varer, Preusserne havde bortført fra Aarhus. 1890-96 i Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Ridder af Dannebrog. Død 25. Januar 1901.
- SIGVARD JOHAN KRAGH, Horsens. Født 18. December 1831. Etablerede 1865 under Firma Kragh & Soele en blandet Forretning med Korn, Kolonial, Jern og Trælast. Trælastafdelingen overgik senere til Aktieselskabet »Horsens Trælasthandel«, i hvilket K. blev Bestyrelsens Formand. Havde endel Aar Sæde i Byraad og Havneudvalg. Ligeledes i en Aarrække Formand for »Horsens Handelsforening« og for »Foreningen af jydsk Trælasthandlere« samt Medlem af Bestyrelsen for »Fællesforeningen af danske Trælasthandlerforeninger«. Har navnlig øvet betydelig Indflydelse indenfor Trælasthandelen og er udnævnt til Æresmedlem af »Foreningen af jydsk Trælasthandlere«. 1890-98 i Bestyrelsen for »Foreningen af jydsk Handelsforeninger«. Ridder af Wasaordenen.

OTTO LANGBALLE, Aarhus. Født 31. August 1843. Indtraadte 1870 i Faderens Forretning, der var grundlagt 1834 og omfattede Fabriksdrift, Saltraffinaderi, Tegl- og Kalkværk samt Skibsrederi. Firma: C. Langballe & Søn. Havde 1876-94 Sæde i Byraadet, i hele Perioden tillige i Havneudvalget. Har været Medlem af forskellige Selskabsbestyrelser, og beklæder endnu (siden 1878) Posten som Medlem af Bestyrelsen for Aarhus Sparekasse. Indvalgt 1871 i Bestyrelsen for Aarhus Handelsforening; 1880-89 Formand. Medstifter af »Foreningen af jyske Handelsforeninger« og Medlem af dens Forretningsudvalg fra 1883-90. Ridder af Dannebrog.

ISAAC Z. LEVY, Horsens. Født 10. December 1827. Efter et syvaarigt Ophold i København, hvor han fik sin Købmandsuddannelse paa et større Handelskontor og gennemgik Grüners Handelsakademi, optoges han i den af Faderen grundlagte anselige Købmandsforretning. Overtog 1878 sammen med en yngre Broder Horsens Baiersk- og Hvidtølsbryggeri, der 1895 overgik til Aktieselskab. Fra 1862 til sin Død Formand for Direktionen i Sparekassen for Horsens og Omegn. Direktør i Banken for Horsens og Omegn, Medlem af forskellige Jernbanebestyrelser etc. Havde Sæde i Byraadet 1868-79 og fra 1882 til sin Død. Formand for Horsens Handelsforenings Bestyrelse og 1883-90 Medlem af Fællesforeningens Bestyrelse. Udnævntes for sit Forhold under Krigen 1864 til Agent, 1888 til Etatsraad. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Død 19. Oktober 1899.

MARIUS MATHIASSEN, Nykøbing paa Mors. Født 8. November 1847. Etablerede 1875 en Kolonial-, Produkt- og Jernforretning. Mangeaarigt Medlem af Ligningskommissionen og kommunal Revisor. Har i 30 Aar været i Bestyrelsen for den lokale Handelsforening, deraf 14 Aar som Formand, og har en væsentlig Andel i dens Fremgang. Har med særlig Varme taget sig af Handels-skolen, for hvis Udvalg han er Formand. Siden 1902 Medlem af »Foreningen af jyske Handelsforeninger«s Bestyrelse. Stærkt sportsinteresseret, Æresmedlem af den lokale Idrætsforening.

MICHAEL MICHAELSEN, Randers. Født 19. Marts 1827. Etablerede 1854 en en-gros Forretning i Kul og Jern, drev i en Aarrække tillige Saltraffinaderier. 1867-91 Byraadsmedlem. 1894-1905 Formand for Randers Handelsforening. Udnævntes i 1905 til Æresmedlem af Handelsforeningen. Medstifter af og i Bestyrelsen for flere lokale Virksomheder. 1896-1905 i Fællesforeningens Bestyrelse. Fhv. nederlandsk Konsul. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd.

JENS PETER MØLLER, Vejle. Født 13. Marts 1826. Indtraadte i Begyndelsen af 50'erne i P. Gluds Forretning, der foruden Butikforretning og Avlsbrug omfattede Tobaksfabrikation, Brændevinsbrænderi, Tømmer- og Jernhandel. Overtog 1859 Forretningen for egen Regning. Var fra 1883-97 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«. Formand for Vejle Handelsforening. I 18 Aar Medlem af Vejle Byraad med Sæde i Havneudvalg og Skolekommissionen. Beklædte desforuden en Række Tillidsposter, var saaledes Repræsentant først i Vejle Bank, senere i Landmandsbankens Vejle-afdeling. Blev 1862 udnævnt til nederlandsk Vicekonsul. Hædredes ved Handelsforeningens 25 Aars Jubilæum i 1886 med Ridderkorset. Død 3. Juli 1897.

HARALD THEODOR FREDERIK ERIK NIELSEN, Varde. Født 19. Marts 1864. Overtog 1893 i Forening med en Svoger Svigerfaderens, Bankdirektør J. W. Paludans Kolonialfirma, en af de ældste Forretninger i Varde; den drives nu

udelukkende som en-gros Forretning. Siden 1901 i Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«, er Medlem af Bestyrelsen for Varde Handelsforening og af Bankraadet i Varde Bank, har Sæde i Byraadet og har en Aarrække været Medlem af Ligningskommissionen.

JØRGEN HØYGAARD NIELSEN, Hjørring. Født 1. December 1833. Overtog 31. Juli 1868 den af Bedstefaderen grundlagte og af Faderen, den højtansete Hjørringkøbmand Konsul Chr. H. Nielsen stærkt udvidede Forretning. Forretningen omfatter væsentlig Kolonial- og Produkthandel samt Assuranceagentur. 1906 fejredes Forretningens 100 Aars Bestaaen bl. a. med Udgivelsen af et Rids over dens Historie. Jørgen H. Nielsen har været mangeaarigt Medlem af Hjørring Byraad og Overligningskommisær, samt beklædt forskellige andre offentlige Tillidsposter. I Bestyrelsen for Hjørring Handelsforening 1870-1902, Formand 1883-1902; var i dette sidste Tidsrum tillige Medlem af Fællesforeningens Bestyrelse. Udnævntes 1902 til Æresmedlem af den lokale Handelsforening. Har forenet Posterne som russisk, nederlandsk og svensk-norsk Vicekonsul samt tysk og belgisk Konsul; det sidstnævnte Konsulat varetager han endnu. Ridder af Dannebrog p. p.

NIELS NIELSEN, Ebeltoft. Født 1837 i Hyllested. Overtog i 1867 en blandet Forretning, væsentlig Kornforretning, i Thirstrup Kro, som i Korneksportens Aar blev Omsætningssted for en stor Del af den velrenommerede vægtige Rug fra Djursland. Flyttede efter Grenaaens Aabning til Ebeltoft og overtog det P. T. Møller'ske Firma, i hvilket han var oplært, og som omfattede Kolonial-, Produkt- og Tømmerforretning samt Brænderi (Ebeltoft Akvavit) og Landbrug. N. tog i 1883 Initiativ til Oprettelsen af Ebeltoft Handelsforening, hvis Formand han var til sin Død. 1890-99 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«. Medlem af Ebeltoft Byraad fra 1879 til sin Død. Beklædte Stillingen som svensk-norsk Vicekonsul. Ridder af Dannebrog. Død 13. Maj 1900.

FREDERIK NØRGAARD, Aarhus. Født 4. August 1861 i København. Siden 1888 Direktør for Aarhus Privatbank. Indvalgtes 1894 i Bestyrelsen for Aarhus Handelsforening, siden 1899 dens Formand. Har siden 1906 tillige Sæde i »Foreningen af jyske Handelsforeninger«s Bestyrelse. Er desuden i Bestyrelsen for Handelshøjskolen, Medlem af Byraadet, af en Række kommunale Udvalg og af Overskatteraadet. Medlem af Bestyrelsen for Aarhus Trælasthandel, i sin Tid ogsaa af Jydske-Engelsk Dampskibsselskab. Ivrig Talsmand for et lovordnet Revisionsinstitut og for en Aktielov; havde i sin Tid Sæde i Aktielovkommissionen. Medlem af Udstillingsraadet for Landsudstillingen i Aarhus 1909. Ridder af Dannebrog.

FREDERIK CARL CHRISTIAN OLSEN, Esbjerg. Født 26. September 1870. Efter at være uddannet først i Helsingør, senere i Udlandet, etablerede O. i 1896 sammen med Grosserer Jessen under Firma Jessen & Olsen en Kulimport- og Kommissionsforretning. Næstformand i Esbjerg Handelsforening, Medlem af Bestyrelsen for Handelsstandens Hjelpekasse (der er oprettet paa hans Initiativ) og for danske Kulimportørers Association. Indvalgtes i 1907 i Fællesforeningens Bestyrelse. Russisk Vicekonsul.

GEORG DANIEL PREISLER, Viborg. Født 19. Maj 1830. Etablerede 1856 en Urtekramforretning, som han fortsatte til 1891, da den hævedes. Var fra 1883-86 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«. Har i 13 Aar haft Sæde i Byraadet og i en Aarrække været Fattigforstander.

- SIMON SASS, Skanderborg. Født 13. December 1854. Etableret 1879. Har foruden sin Forretning bestridt en Række Tillidshverv. Er Byraadsmedlem og Formand for Handelsforeningen; desuden i Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger« og siden 1906 dens 1ste Viceformand. Var i sin Tid Medstifter af og i Direktionen for Banken for Skanderborg og Omegn, som har haft stor Betydning for Byen. I Bestyrelsen for »Jydsk Telefon-Aktieselskab«.
- JEPPE SCHOU, Holstebro. Født 5. Januar 1841. Etablerede sig i 1871 og har siden den Tid drevet en omfattende Forretning i Kolonial, Foderstof og Trælast. 1899-1905 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«. Formand for Holstebro Handelsforening fra 1898-1904. Har tillige været Medlem af Havneudvalget og Søretten i Holstebro.
- NIELS KAJ STRØYBERG, Aalborg. Født den 21. Februar 1868. Etablerede 1892 en Kulimportforretning, der er oparbejdet til at være den største Provinsforretning i Branchen. Driver desuden Raakridteksport og Rederiforretning som Reder for Aalborg Dampskibsselskab. Indvalgtes 1906 i Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger« og fik straks Sæde i Forretningsudvalget som 2den Viceformand. Formand for »Danske Kulimportørers Association« og Medlem af Søretten i Aalborg.
- ADOLPH TACHAU, Thisted. Født 20. Januar 1835. Overtog 1865 Jacobsens og Dessauers Forretning i Thisted. Udtraadte senere af Firmaet og overtog Agent Werners Manufakturforretning. Indvalgtes i Bestyrelsen for den stedlige Handelsforening ved dens Stiftelse i 1866, blev faa Aar efter Formand, hvilken Post han beklædte til 1903. 1883-1903 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«, 1895-99 Foreningens Formand. Stifter af og Formand for Fiskeriforeningen. I sin Tid Medlem af Ekspropriationskommissionen ved Thybanens Anlæg; blev ved denne Lejlighed udnævnt til Agent. Fik senere Sæde i Næringslovkommissionen. Beklædte iøvrigt en Række offentlige Tillidshverv, var bl. a. fra 1876 til sin Død Medlem af Byraadet. Ridder af Dannebrog. Død 21. November 1906.
- JENS JACOB UTZON, Fredericia. Født 16. Juni 1822. Etablerede 1849 i Forretning med sin Svoger P. Kragh en Kolonialforretning, der senere udvidedes til at omfatte Trælast, Jern & Cement. Firma Kragh & Utzon. 1882-94 Formand for Fredericia Handelsforening. 1885-97 Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«. I en lang Aarrække Medlem af Borgerrepræsentation og Byraad samt af Ligningskommissionen. Kancelliraad. Død 18. December 1899.
- BALTHAZAR WORM, Aalborg. Født 15. December 1837. Overtog 1864 sin Faders Kolonialforretning, som han fortsatte til 1891, da han afstod Forretningen. Fra 1894 til sin Død Formand for Aalborg Handelsforening. I samme Tidsrum Medlem af Bestyrelsen for »Foreningen af jyske Handelsforeninger«. Formand for Foreningen »Jylland« (Sammenslutning af jyske Kolonialhandlere); fra 1896 Foreningens Æresmedlem. Direktør for Aalborg Oliemølle og Medlem af Aalborg Discontobanks Bankraad. Var Vicekonsul for Republiken Chile. Udnævntes ved Aalborg Handelsforenings Jubilæum 22. Marts 1900 til Ridder af Dannebrog. Død 3. April 1906.

Som Kilder til nærværende Skrift er væsentlig benyttet V. FALBE-HANSEN og WILL. SCHARLING: Danmarks Statistik, de statistiske Aarbøger og Tabelværker, C. F. TIETGEN: Erindringer og Optegnelser, Foreningen af jydsk Handelsfor- eningers Arkiv og Aarsberetninger samt Handels- mødets Beretninger.

PORTRÆTTER

	Pag.		Pag.
ED. T. ANDERSEN, Aalborg.....	90	Etatsraad L. K. KIER, Aalborg....	26
Etatsr. J. ANKERSTJERNE, Randers	20	M. R. KOPPEL, Aarhus	91
JOH. BAUNE, Aarhus	75	S. J. KRAGH, Horsens.....	43
HANS BECHGAARD, Lemvig....	105	OTTO LANGBALLE, Aarhus	22
J. A. BORGEN, Hjørring	29	Etatsraad ISAAC Z. LEVY, Horsens	23
HANS BROGE, Aarhus.....	9	M. MATHIASSEN, Nykøbing M..	93
Konsul C. L. CLOOS, Frederikshavn	22	Konsul M. MICHAELSEN, Randers	99
Konsul Chr. CLOOS, Frederikshavn	89	Konsul J. P. MØLLER, Vejle	28
R. FÆRCH, Holstebro	32	HARALD NIELSEN, Varde	85
C. C. J. R. HALBERG, Viborg ...	116	Konsul JØRG.H.NIELSEN,Hjørring	28
L. HAMMERICH, Aarhus	53	Konsul N. NIELSEN, Ebeltoft....	115
EDV. HANSEN, Grenaa	52	FR. NØRGAARD, Aarhus.....	71
H. M. HANSEN, Varde.....	39	Konsul CHR. OLSEN, Esbjerg....	114
J. H. HEERFORDT, Randers	16	GEORG PREISLER, Viborg	26
N. F. HOFFMEYER, Grenaa.....	23	SIMON SASS, Skanderborg	97
P. G. HOLM, Skive	79	J. SCHOU, Holstebro	83
MARIUS HOLST, Horsens	115	Konsul N.K.STRØYBERG, Aalborg	109
C. W. JENSEN, Vejle.....	105	Agent AD. TACHAU, Thisted....	57
Konsul WILH. JENSEN, Randers..	77	Kancelliraad J.J. UTZON, Fredericia	114
JENS JUST, Skive	48	Konsul B. WORM, Aalborg	65
J. M. JØRGENSEN, Fredericia....	59	S. WÆNDELIN, Viborg	53
Konsul R. KAALUND, Kolding ..	35		

PROVINSKØBMÆNDENES DEPUTATION til Kongen den 2. Februar 1883.. 21

Byvaaben og Vignetter tegnede af EMIL WINTHER.
Klichéerne udførte i CHARLES HANSENS Reproduktionsanstalt.

DEN JYDSKE
HANDELSSTANDS
CENTRALFORENING
1908–1933

—

AF
OTTO KRAGH

RANDERS

J. M. ELMENHOFF & SØNS BOGTRYKKERI

1933

Naar DEN JYDSKE HANDELSSTANDS CENTRALFORENING den 23. Juli 1933 afholder sit 49. Repræsentantmøde, vil der falde særlig Glans over dette Møde i Skæret fra hin Dag for 50 Aar siden, da fremragende jyske Købmænd samledes i Aarhus og stiftede *Foreningen af jyske Handelsforeninger*.

At Mødet afholdes i Aarhus er en naturlig Fortsættelse af det historiske: Fra denne By udgik Tanken om Oprettelse af en Centralforening, her stiftedes Foreningen, og her fejredes 25 Aars Dagen i 1908.

I taknemlig Erindring herom vil den jyske Handelsstands Repræsentanter samles paa Festdagen og i Enighed hylde den By, der førte denne Sag frem og paa en smuk Maade har indskrevet sit Navn i Centralforeningens Historie.

Men naar dette er sagt, skal det ikke glemmes, at det egentlige Grundlag for Centralforeningens Dannelse var en Tanke, der var fremsat af Grosserer-Societetets Komité og formet i et Ønske om at samle Delegerede fra de større Handelsbyer i Danmark til Drøftelse af de fælles Sager. Dette henvises der da ogsaa udtrykkeligt til i den Skrivelse (se Steins Skrift Side 16), som Bestyrelsen for Aarhus Handelsforening i Maj 1883 tilstillede Handelsforeningerne

i de jyske Købstæder, og Centralforeningens Dannelse blev det første Skridt henimod den nuværende Organisation, hvor de tre Centralforeninger gennem Provinshandelskammeret samarbejder med Grosserer-Societetet i DEN DANSKE HANDELSSTANDS FÆLLESREPRÆSENTATION.

Uden Overdrivelse tør man vistnok paastaa, at dette Samarbejde hidtil har været saaledes, at et Modsætningsforhold mellem København og Provinsen ikke har været mærkbart. Fra begge Sider har man bedre og bedre forstaaet, at de Spørgsmaal, der ikke var skikkede til at samle, maatte man lade ligge. De Interesser, der er af særlig københavnsk Natur, maa varetages af Grosserer-Societetet, medens Provinsens Sager varetages af Provinshandelskammeret.

Anderledes kan Forholdet næppe være, og den samme Forstaaelse har da ogsaa gjort sig gældende indenfor de tre Centralforeninger*), der hver for sig kan have særlige Interesser at varetage, medens det, der er af fælles Betydning, røgtes af Provinshandelskammeret. Noget lignende maa gøre sig gældende indenfor de enkelte Centralforeninger. Disse varetager Landsdelenes Interesser, medens alle Spørgsmaal, der er af ganske lokal Natur, maa overlades den enkelte Forening.

*

*

*

Foreningen af jyske Handelsforeninger var Sammenslutningens oprindelige Navn, men da der ved Loven af 20. Marts 1918 om Bestemmelser mod uretmæssig Konkurrence og Varebetegnelse oprettedes et Foreningsregister, ændredes Navnet til DEN JYDSKE HANDELSSTANDS CENTRALFORENING. Vore Søsterforeninger paa Øerne tog et til-

*) Centralforeningernes Antal var oprindeligt fire, men i 1916 sluttede Foreningerne henholdsvis for Sjælland og for Lolland-Falster sig sammen.

svarende Skridt, og *Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg* tog Navnet **PROVINSHANDELSKAMMERET** og udsendte i Begyndelsen af 1919 en Opfordring til samtlige Handelsforeninger om at antage Navnet Handelsstandsforening og lade dette Navn indregistrere.

Et Samarbejde som det, der har fundet Sted i de mange Aar mellem de tre Centralforeninger, kunde give Anledning til Frygt for en vis Rivaliseren eller Mistro til, at den ene Landsdel søgte at gøre sin Indflydelse gældende paa de andres Bekostning, og at en saadan Frygt ikke har været helt fremmed for dem, der i 1901 oprettede Fællesudvalget (Provinshandelskammeret), fremgaar tydeligt af Vedtægterne. Det bestemtes nemlig, at »Møderne ledes af de fire Formænd for Centralforeningerne efter Omgang for 1 Aar ad Gangen«. Det siger sig selv, at Bestemmelsen om,

M. CHRISTIANSEN
Vejle

at en Organisation skulde skifte Formand hvert Aar, ikke var heldig, og at den vanskeligt lod sig praktisere ses af, at Konsul Cloos fungerede som Formand i Aarene 1910–14 og atter uafbrudt fra 1915. Der gennemførtes da ogsaa i 1917 en Ændring af Vedtægterne, hvorved det bestemtes, at der vælges en Formand og en Næstformand for Arbejdsåret. Efter Vedtægtsændringen var Konsul Cloos uafbrudt Formand til han i 1932 udtraadte af Organisationen.

Dette i Forbindelse med, at de 3 af Kammerets 6 Medlemmer er Jyder, og at det aarlige Repræsentantmøde altid

afholdes først i Jylland, og derved ligesom giver Tonen an for Møderne paa Øerne, har givet Jyderne noget af en Førerstilling indenfor Organisationen. At det har kunnet lade sig gøre, uden at en Mislyd har givet sig til Kende i Arbejdet, skyldes først og fremmest Konsul Cloos, hvis fremragende Førerevner er anerkendt fra alle Sider.

Da Konsul Cloos i 1932 udtraadte af Provinshandelskam-

KONSUL CHR. JENSEN
Horsens

KONSUL HANS JENSEN
Hjørring

meret, og der skulde vælges ny Formand, var det i fuld Forstaaelse af Samarbejdets Betydning, at de tre jyske Medlemmer hævdede, at Formandsposten nu maatte overgaa til Øerne, hvilket Standpunkt faldt Jyderne saa meget lettere, som de i Landstingsmand Axel B. Lange, der i 12 Aar havde været Næstformand, saa en Mand, der var en Borgen for, at den nye Formand betød et Personskifte, men ikke et Systemskifte.

At den jyske Forening ogsaa i Fremtiden vil gaa i Spidsen med Afholdelse af Repræsentantmøderne, er der

næppe Tvivl om. Det er en Ære for Jyderne, men medfører et ikke ringe Ansvar. Adskillige af Dagsordenens Sager gaar jo igen paa Møderne i vore Søsterforeninger, og hermed følger en Forpligtelse til at vaage over, at de Vedtagelser, der finder Sted, maa være modne og vel overvejede, saaledes at de giver Udtryk for en fælles Opfattelse.

For en halv Snes Aar siden var der Planer fremme om f. Eks. hvert andet Aar at holde Fællesmøder for de tre Centralforeninger, men denne Tanke blev opgivet, navnlig under Hensyn til, at en saadan Forsamling vilde blive saa stor, at Møderne kun kunde holdes i ganske enkelte Byer. At Repræsentantmøderne, som nu, ogsaa kan holdes i de mindre Byer, har vistnok sin allerstørste Betydning for det Sammenhold, der maa være en Organisations Alfa og Omega. Et Surrogat for saadanne Fællesmøder er, at de tre Bestyrelser nu hvert Aar holder et samlet Møde for at drøfte de forestaaende Repræsentantmøder og andre af Tidens Spørgsmaal, og dette tør nok siges at styrke Samarbejdet. —

Som allerede nævnt har det Samarbejde, der siden Fællesrepræsentationens Oprettelse i 1884 har bestaaet med Grosserer-Societetet, altid forment sig paa den smukkeste Maade. Uden at komme ind paa Gentagelser bør nævnes, at Grosserer-Societetets Komité siden 1921 har indbudt Provinshandelskammeret til at holde sine Møder paa

KONSUL VIGGO L. RAHR
Aarhus

Københavns Børs. Dette Venskabsbevis maa ikke undervurderes; en smukkere Ramme om Købmænds Sammenkomster end Christian den Fjerdes stolte Børsen kan ikke tænkes. —

Fællesrepræsentationens Plenarmøde, HANDELSMØDET, bestaar af 20 Repræsentanter for Grosserer-Societetet og 30 for Provinsens Centralforeninger (heraf 14 fra Jylland).

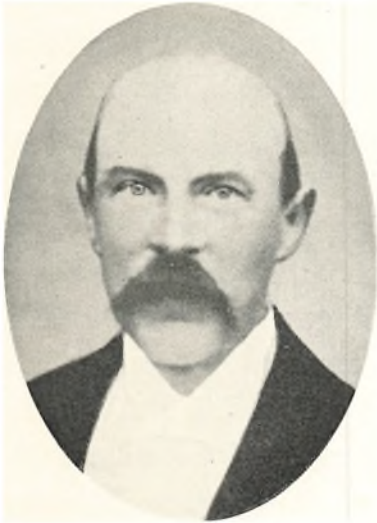
F. C. LEERHØY
Thisted

Handelsmødet afholdes dog kun med Aars Melleumrum, naar særlig vigtige Sager, som har Krav paa den store Offentligheds Opmærksomhed, foreligger. I Melleumrummene mellem Handelsmøderne arbejder Fællesrepræsentationens Forretningsudvalg, der bestaar af Grosserer-Societetets og Centralforeningernes Formænd og Viceformænd, ialt 9 Personer. Grosserer-Societetets Formand er tillige Formand for Forretningsudvalget.

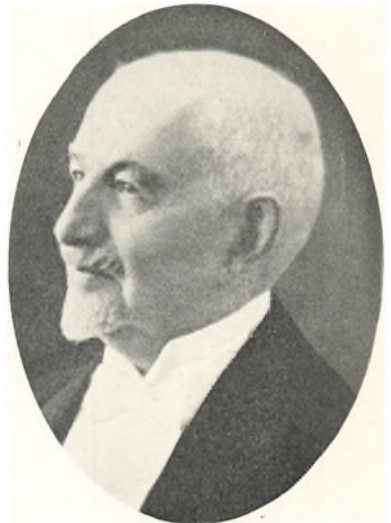
Ved det danske Handelsmøde i 1903 var der — af Hensyn til Behandlingen af det vidtrækkende Spørgsmaal om Ansvarsfriheds-Klausuler i Konnossementer — indbudt Delegerede fra Norge og Sverrig, og der blev da fra norsk Side fremsat Tanken om regelmæssige *skandinaviske Handelsmøder* til Drøftelse af Emner af fælles Interesse for Handelsstanden i de 3 Lande. Efter at Tankens Virkeliggørelse var forhalet ved den svensk-norske Unions Opløsning i 1905, afholdtes det første skandinaviske Handelsmøde i Stockholm 1917. Da det sjette Møde (Oslo 1928)

ogsaa omfattede Deltagere fra Finland, er Navnebetegnelsen nu NORDISKE HANDELSMØDER; det seneste fandt Sted i Helsingfors 1931.

Samarbejdet udadtil er yderligere udvidet ved, at Grosserer-Societetet, Industriraadet og Provinshandelskammeret i 1921 har tiltraadt det efter Verdenskrigen oprettede INTERNATIONALE HANDELSKAMMER, hvortil Norge og

JACOB BIE
Hobro

KONSUL P. RECHNITZER
Aalborg

Sverrig ligeledes har sluttet sig. Det sjette i Rækken af de internationale Kongresmøder afholdtes 1931 i Washington. Provinshandelskammeret var repræsenteret af Borgmester Fink, Aabenraa, der paa Repræsentantmødet i Herning aflagde en interessant Beretning om Kongressen (se Aarsberetningens Side 99).

Foranstaaende giver i grove Træk et Billede af den Organisation, hvortil Centralforeningen saavel gennem sit Arbejde som økonomisk yder sit Bidrag. Naturligvis stiller dette udvidede Arbejde forøgede finansielle Krav til Organi-

sationen, men vil Provinsen hævde sin Position og ikke ønsker, at København skal være ene om udadtil at repræsentere den danske Handelsstand, maa den ogsaa bringe sit Offer.

* * *

Ved Jubilæumsmødet i 1908 viser Regnskabet, at Centralforeningen omfattede 29 Byer med ialt 1863 Medlemmer.

N. P. STENDERUP
Kolding

I de forløbne 25 Aar har med en enkelt Undtagelse (Skagen) alle trofast holdt sammen om Foreningen, hvortil senere Mariager, Struer og Vejen har sluttet sig. Men den største og glædeligste Tilvækst kom, da efter Genforeningen de 4 sønderjydske Byer (Aabenraa, Haderslev, Sønderborg og Tønder) sluttede sig til Kollegerne i Nordjylland. At dette, trods alle Vanskeligheder, skete saa loyalt og hurtigt, skyldes i første Række det store Ar-

bejde, der udførtes af Konsul Cloos og Borgmester Fink. Borgmesteren, der siden 1922 har været Viceformand i Centralforeningen, holdt paa Aarsmødet i 1921 et Foredrag: »Den sønderjydske Handelsstands Organisationsforhold efter 1864«, og som et Bevis for de Følelser, hvormed vore sønderjydske Kolleger mødte og modtoges, skal her citeres Slutningen af Borgmesterens Foredrag:

»Jeg vil ogsaa bringe en Tak for det Velkommen, der er bragt os her; det modtager vi som Repræsentanter for den sønderjydske Handelsstand. Og jeg tør forsikre Dem, at det, vi glæder os til,

er at være med i et Arbejde for den danske Handelsstands – altså for vor Handelsstands – Vel; det Arbejde, Standen udfører, er i sidste Instans et Arbejde for vort Samfunds Vel, for vort Fædrelands Vel, det Fædreland, vi allesammen elsker saa højt.«

At disse Ord modtoges med stormende Bifald siger sig selv, og at den nye Tilvækst kaldte en national Stemning frem, som det daglige Arbejde ikke giver megen Anledning til, er let forstaaeligt.

OSCAR BRUUN
Skanderborg

KONSUL C. BREINHOLT
Esbjerg

Tilslutningen fra Sønderjylland tilførte Organisationen ca. halvtredie Hundrede nye Medlemmer. Stillingen fremgaar af følgende Tal:

1883.....	18	Foreninger,	ca. 1000	Medlemmer
1908.....	29	—	—	1800 —
1933.....	35	—	—	2700 —

Udviklingen kan yderligere belyses ved Medlemsantallet i de Foreninger, der er tilsluttet Centralforeningen, og fremgaar af følgende Oversigt:

	Foreningen		Medlemsantal	
	stiftet		1908	1933
Aabenraa	2/2	1847	—	58
Aalborg	27/10	1863	160	186
Aarhus	2/10	1862	162	284
Ebeltoft	21/9	1883	18	12
Esbjerg	13/9	1886	60	154
Fredericia		1866	60	95
Frederikshavn . .	11/5	1883	44	73
Grenaa	11/1	1876	51	28
Haderslev	14/1	1844	—	88
Herning	30/12	1887	50	87
Hjørring	3/3	1870	66	74
Hobro	7/3	1877	37	56
Holstebro	29/3	1883	51	85
Horsens	14/10	1862	91	106
Kolding	12/12	1871	153	175
Lemvig	10/4	1857	28	30
Løgstør	19/11	1883	20	28
Mariager	30/1	1920	—	20
Nykøbing	1/12	1852	52	69
Nørresundby . . .	22/1	1896	39	50
Odder	5/8	1881	31	27
Randers	27/11	1840	160	238
Ringkøbing	3/2	1874	30	34
Silkeborg	13/11	1883	53	64
Skanderborg	11/9	1883	42	28
Skive	12/4	1883	78	70
Struer	29/3	1917	—	30
Sæby	18/9	1906	20	24
Sønderborg	21/2	1879	—	76
Thisted	11/11	1866	66	69
Tønder	17/5	1906	—	24
Varde	20/10	1857	40	39
Vejen	18/2	1913	—	29
Vejle	1/10	1861	70	128
Viborg	28/11	1845	56	80

DEN JYDSKE HANDELSSTANDS
CENTRALFORENINGS
FORRETNINGSUDVALG
1908—1933

Formænd:

Konsul Christian Cloos, Frederikshavn	1906—1932
Grosserer Otto Kragh, Randers	1932—

1. Viceformænd:

Konsul Wilh. Jensen, Randers	1908—1920
Købmand Oscar Bruun, Skanderborg	1920—1931
Borgmester Holger Fink, Aabenraa	1931—

2. Viceformænd:

Konsul Chr. Olsen, Esbjerg	1908—1915
Købmand Edv. Hansen, Grenaa	1916—1919
Købmand Oscar Bruun, Skanderborg	1919—1920
Grosserer Michael Nielsen, Skive	1920—1922
Borgmester Holger Fink, Aabenraa	1922—1931
Grosserer Otto Kragh, Randers	1931—1932
Konsul J. Villemoes, Esbjerg	1932—

JUBILÆUMSAARET 1908 var et Ulykkens Aar for vort Land. Hidtil ukendte Forhold her i Landet var en Katastrofe, der indledes med de to Bankers (Detailhandlerbanken og Grundejerbanken) Sammenbrud og sluttede den Dag, da Landets Justitsminister meldte sig selv til Politiet for Bedragerier i stor Stil.

Hvad vi siden har maattet opleve af samme eller lignende Art, stiller vel nok disse Begivenheder noget i Skygge, men at det i 1908 følte som et tungt Slag for Befolkningen, er sikkert. Man er efterhaanden blevet tilbøjelig til at rynke paa Næsen af det Begreb, der kan sammenfattes i Ordet: Tillid. Gang paa Gang er det slaet fast, at man ikke har Lov til at bygge noget paa Tillid til Mennesker. Og saa er dog Sandheden den, at kan man ikke stole paa andre, kan man ikke have Tillid til en Mand, i hvis Hænder andres — maaske manges — Velfærd hviler, vilde Livet i Virkeligheden være uendelig trist.

Og saaledes følte det netop i 1908. De sørgelige Begivenheder, Aaret var saa rigt paa, gav Tillidsbegrebet et Grundskud, som Aarene siden ikke har kunnet raade Bod paa. Tværtimod.

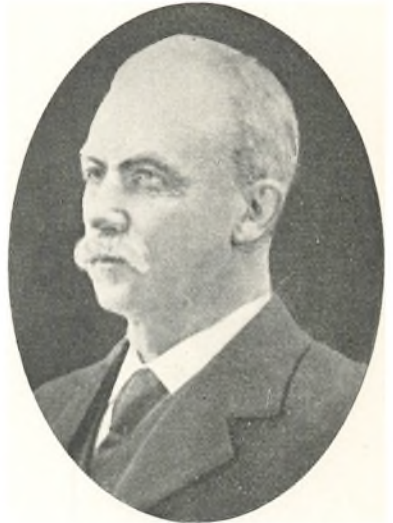
De Aar, der fulgte efter, kan man nærmest karakterisere, som Grosserer-Societetets Beretning siger det om Aaret 1910, at det »sled sig jævnt hen i en vis graa Ensformighed«.

Men »Ensformigheden« hørte op, da Verdenskrigen brød ud i 1914.

Det vilde blive en uoverkommelig Opgave blot i store Træk at skildre den Udvikling af det økonomiske Liv, som

J. A. ALSTRUP
Aarhus

JULIUS LANGE
Varde

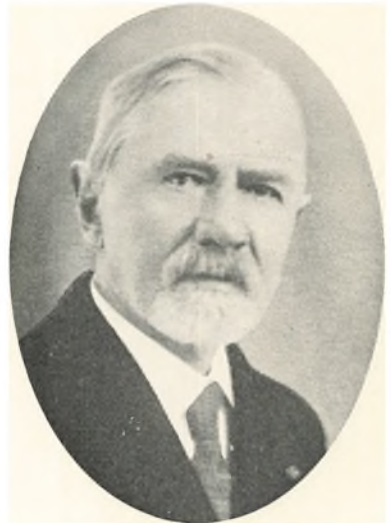
fandt Sted fra de bevægede Dage i August 1914, da den overvejende Følelse i vort Folk var Ængstelsen for, at ogsaa vort Land skulde blive inddraget i den Heksedans, der syntes at skulle faa hele den civiliserede Verden til Deltagere. Selv om dette lykkeligvis ikke skete, slap vort Land naturligvis ikke for den store Verdensbrands Virkninger, og ikke mindst Handelsstanden blev i den Tid, der fulgte, stillet paa en haard Prøve.

Hvorledes Standen bestod denne Prøve, er det ikke en Købmands Opgave at dømme om; men saa meget tør vel

siges, at Handelsstanden har Ret til at afvise meget, som den Gang blev den tillagt. De abnorme Forhold, Krigen skabte, medførte, at der voksede en helt ny Stab af saakaldte Købmænd op, som kom frem for Dagens Lys netop med den Opgave at benytte sig af Situationen uden at være kræsen med Midlerne. Disse Folk kom fra Bunden og endte — som sig hør og bør — atter i Muddergroften.

LEONOR PEDERSEN
Sæby

KONSUL M. KRAGELUND
Aalborg

Handelsstandens Organisation fik den Opgave under Importens Fordeling ved de saakaldte Troværdighedsattester at være Moralens Vogter, og selv om dette Arbejde ikke altid kunde være lige behageligt, tør man paastaa, at det blev udført under fuldt Ansvar og med fast Haand.

Under Indtryk af de ekstraordinære Forhold vedtog Centralforeningens Bestyrelse paa et Møde i April 1915 at aflyse Aarets Repræsentantmøde, og dette Skridt blev fulgt af Søsterforeningerne paa Øerne. Frygten for, at Danmark skulde blive inddraget i Krigen, svævede stadig i det uvisse,

og Forholdene medførte tillige, at Arbejdsstoffet blev mindre. Dette viste sig ogsaa tydeligt af Dagsordenen paa Mødet i 1916, der satte Rekord i Retning af faa Emner, selv om hele Situationen paa den anden Side nok kunde give Stof til en livlig Diskussion.

Med Vanens Magt forsonede Handelsstanden sig efterhaanden med Forholdene og bøjede sig for en Begrænsning i Handelens Frihed som noget, der ikke kunde være anderledes. Taknemligheden for at være holdt udenfor Krigens blodige Begivenheder kunde jo ogsaa nok bære over med en Del.

Og Krigen fik saa Ende i 1918. Men den Tro, der vistnok var den almindelige, at der efter Krigens Afslutning vilde komme gode Tider, blev i høj Grad skuffet. Denne Tro var vel nok baseret paa det, man kunde huske navnlig fra Krigen i 1870-71;

men man glemte, at denne havde været en Børneleg mod det, der var foregaaet i de 4 Aar.

Krigstidens Restriktioner afvikledes efterhaanden, og Handelen kom atter ind under friere Former. De tomme Lagre fyldtes, og det er værd at notere netop nu, hvor der kæmpes bravt for at holde en positiv Handelsbalance, at Danmarks Indførsel i de to Aar 1919-20 oversteg vor Udførsel med 3000 Millioner Kroner. Selv om de saakaldte »usynlige« Indtægter vel ogsaa var større end sædvanligt — bl. a. havde Skibsfarten haft store Indtægter — vil man forstaa,

BANKDIREKTØR C. YDE
Herning

at en Vareindførsel i 1919 paa 2519 Millioner og i 1920 paa 3142 Millioner i Modsætning til en Indførsel i 1913 paa 855 Millioner var af det onde. Og da Prisfaldet satte ind i Slutningen af 1920 og fortsattes gennem det følgende Aar, led Handelsstanden naturligvis mægtige Tab paa de store Lagre. De følgende Aars økonomiske Sammenbrud ramte ikke mindst adskillige Banker; og med Landmands- bankens Fald var man inde i den store Skandale, der siden fik adskillige Efterfølgere.

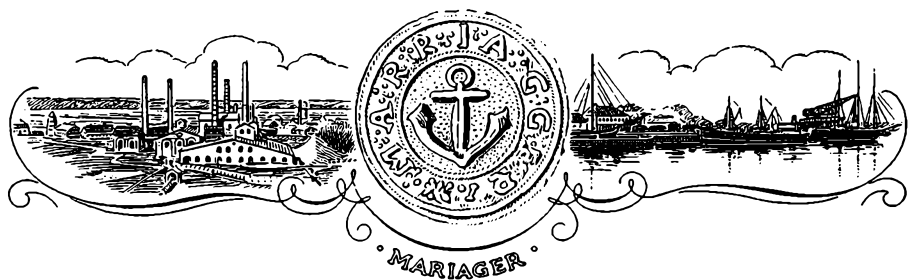

KONST'L CHR. G. HANSEN
Aarhus

I alle de Aar, der er gaet siden Krigen, har Handelsstanden, som de øvrige Erhverv, haft meget at kæmpe med, og under helt lyse Forhold fejrer Den jyske Handelsstands Centralforening ikke Dagen for sin Tilværelse gennem et halvt Aarhundrede. Men bag ude ligger et Arbejde, der vel er værd at mindes. Et Arbejde, der har bidraget til at løfte Pro-

vinsens Handelsstand op i et højere Plan og opbygge den Stilling i Landets Erhvervsliv, som de Mænd, der i 1883 samledes i Aarhus, drømte om.

Og saa har man vel ogsaa i 1933 Ret til at haabe, at den jyske Handelsstand som hidtil vil staa trofast sammen om den Organisation, hvis Opgave er at tjene ikke blot de snævre Standsinteresser, men helt og fuldt det Samfund, hvis Tjenere vi alle bør være.

»SKOLESAGEN har været den jydsk Fællesforenings Mærkesag i de første 25 Aar«, skriver Redaktør Stein. Og de samme Ord kan med fuld Ret siges nu, da atter 25 Aar er forløbet.

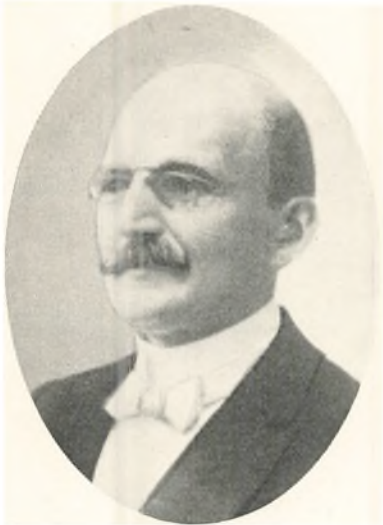
Hvert Aar, naar jydsk Købmænd modtager Beretningen om Aarets Møde, vil de finde, at Skolesagen dækker over adskillige Sider, og at ingen Sag som denne Aar efter Aar kalder Diskussionen frem.

Selv om de forskellige Opfattelser om Maal og Midler ikke altid gaar ad samme Veje, vidner alle Udtalelser om, at Skolen, som det en Gang er sagt, er Centralforeningens Hjertebarn.

Det store Principspørgsmaal gennem Aarene har været Aftenskole kontra Dagskole, og den Mand — Konsul Kaalund — der mere end nogen anden har Æren for den Udvikling, Tiden har givet Aftenskolen, saa ogsaa i Dagskolen det ideelle. Det ligger i Sagens Natur, at en Skoleundervisning, der udelukkende foregaar i Dagtimer, vilde give bedre Resultat end en Aftenskole, hvor Eleverne efter en Dags Arbejde ikke kan møde med helt friske Kræfter. Men Konsul Kaalund, og efter ham de Mænd,

der viede Skolesagen deres Arbejde, har ogsaa haft fuld Forstaaelse af, at det praktiske Liv stiller sig hindrende i Vejen for at naa Idealet.

Man kan ordne meget ad Lovgivningens Vej; man kan paabyde, at Lærlingens teoretiske Kundskaber skal erhverves ved Dagundervisning, men man kunde derved opnaa at lægge Sten i Vejen for, at Handelens Folk vilde paa-

CARL SØRENSEN
Silkeborg

FEDER P. HEDEGAARD
Nørresundby

tage sig Lærlingeuddannelsen. Og hertil kommer, at det vilde blive vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at finde Lærerkræfter i de mindre Byer, uden at Undervisningen vilde blive altfor kostbar.

Paa Jubilæumsmødet i 1908 var disse Tanker fremme, og flere Talere hævdede, at Dagskolen var Idealet og Maalet, man burde arbejde hen til. Men nu, da atter 25 Aar er forløbet, viser disse Tanker sig stadig som en Drøm i det fjerne.

I mange Aar klagedes der paa Møderne over, at en Undervisning, der foregik fra Kl. 8 til 10 Aften, var meget

uheldig, og Forsøg paa at rykke Undervisningen frem til et tidligere Tidspunkt strandede ofte paa Modstand fra Principalerne, der ikke ønskede at undvære Lærlingen før Lukketid. I nogen Grad er der jo nu raadet Bod paa disse Forhold ved Lukkelovgivningen, ligesom det ved Lærlingeloven er paalagt Principalerne som en Pligt at holde deres Lærlinge i Skolen. Dette har naturligvis medført en Udvikling i den rigtige Retning og en Udvikling af Handelsaftensskolen, som fremgaar af følgende Tal: I 1908 var Antallet af Elever, der tog Eksamen ved jyske Skoler, 272; i 1931 var Antallet over 1100.

Hvad der ofte har givet Anledning til Klager paa de jyske Møder er dette, at de Lærlinge, der antages lige fra Børneskolen, var daarlige i Dansk og Skrivning, og mange Talere har holdt stærkt paa, at Principalerne burde

MICHAEL NIELSEN
Skive

være mere kritiske ved Antagelse af Lærlinge. I og for sig maa det siges at være en skarp Kritik af Børneskolen; det burde vel være dennes vigtigste Opgave først og fremmest at lære Børnene de Fag, der er af den største Betydning for *alle*. At Repræsentantmødernes Kritik af disse Forhold har gjort deres Nytte, er der ingen Tvivl om.

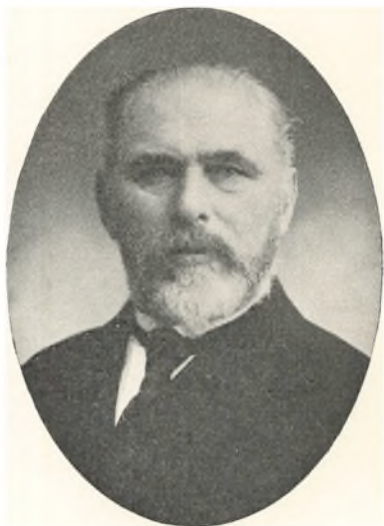
Et Spørgsmaal, der i de senere Aar har været stærkt fremme fra forskellig Side, er Ønsket om, at der indenfor Aftenskolen skulde være en særlig Afdeling for Butikslærlinge. Man hævder — og vel med nogen Ret — at de

Elever, der kommer fra Kontorer, har bedre Betingelser for at klare sig end de unge Mennesker, der arbejder i en Butik. Fra anden Side kan man med samme Ret pege paa de Vanskeligheder, en saadan Ordning vil møde i langt de fleste Byer. Klasserne vil blive for smaa; Lokaleforhold og Mangel paa Lærerkrafter vil ogsaa være en Anstødssten. Samtidig stilles der Krav om en udvidet Sprogundervis-

CHR. HOLMEN
Hjørring

J. GJEDING THISTED
Herning

ning, om Kursus i Varekundskab, Salgslære, Stenografi o. m. a., og enkelte Steder har man ogsaa indført disse Fag, i Reglen dog som Særkursus. Alt dette vidner om, at der er Alvor i Ønskerne om at skaffe Standens Rekrutter forøgede teoretiske Kundskaber, og det bliver saa Fremtidens Opgave at løse de Spørgsmaal, der endnu ikke har fundet sin Løsning.

De Mænd, der har haft særlig Indflydelse paa Handelskolens Udvikling, har med en prisværdig Energi altid forfægtet det Standpunkt, at ligesom man aldrig vil kunne

gaa med til at sænke det Niveau, der er naaet, maa man være lydhør overfor Tidens Krav om det nye, men samtidig kende Begrænsningens Kunst. Og at Arbejdet har baaret Frugt, skyldes i første Række Konsul Kaalund, som lige fra den Dag i 1891, da der paa Repræsentantsmødet i Vejle nedsattes et Udvalg til at udarbejde et Forslag om en fælles Plan for alle Handelsskoler, og til han døde i 1913, viede Handelsskolen sine bedste Kræfter. At Kaalund ogsaa derved havde udført et Arbejde til Gavn for hele Provinsens Handelsstand, fandt sit smukke Udtryk deri, at Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg (Provinshandelskammeret) rejste et Monument paa hans Grav paa Kolding Kirkegaard. Monumentet blev afsløret d. 6. Juni 1915, hvor Fællesudvalgets Formand, Etatsraad Schnakenburg, holdt Mindetalen.

JENS H. JENSEN
Randers

Konsul Kaalunds Afløser som Skoleudvalgets Formand blev Nationalbankkasserer Oluf Bech i Kolding, og et bedre Valg kunde næppe tænkes.

Ved Siden af sin store private Gerning (Hr. Bech blev senere Borgmester i Kolding, og i 1923 forflyttedes han til Aarhus som Direktør for Nationalbankens derværende Filial) har Hr. Bech udført et meget stort Arbejde i Skolesagens Tjeneste, og af alle Kaalunds gode Tanker i de mange Aar var det ikke den ringeste, at han netop udspegede Hr. Bech til sin Efterfølger.

I 1920 kom Loven om Handelsskoler, og den Ledelse, som hidtil udelukkende var i Handelsstandens Hænder, blev nu overdraget en under Handelsministeriet sorterende Direktør. Desuden oprettedes et Skoleraad bestaaende af Direktøren som Formand og 9 Medlemmer, hvoraf 2 vælges af Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation. Selv om denne Ordning i nogen Grad har aflastet Konsul Bech, udfører han dog vedblivende et stort Arbejde, der fra Handelsstandens Side i høj Grad maa paaskønnes, og den Beretning, Hr. Bech aflægger paa de aarlige Repræsentantmøder, vidner om hans store Kærlighed til denne Gerning.

* * *

Centralforeningens Forbindelse med DEN JYDSKE HANDELSHØJSKOLE er en Frugt af de Ønsker, som Aar efter Aar var fremme om at skabe en Skole, der kunde være en Fortsættelse af Aftenskolen. Denne Tanke danner Grundlaget for det Kompagniskab, som ved Skolens Stiftelse blev indgaaet mellem Aarhus Handelsforening og Centralforeningen.

Initiativet til Skolens Oprettelse blev taget af Aarhus Handelsforening, og Centralforeningens Tilslutning var i Virkeligheden mere beregnet paa at give Skolen et moralsk Rygstød, navnlig under Hensyn til at fremskaffe et Tilskud fra Staten, end paa at være økonomisk Deltager i Foretagendet. Centralforeningen har dog i mange Aar ydet Skolen et beskedent Tilskud paa 450 Kr., indtil dette fra 1926 blev forhøjet til 1500 Kr. Samtidig med at denne Forhøjelse vedtoges (med tilbagevirkende Kraft fra 1920) oprettedes en Fundats, der bl. a. udformede Centralforeningens Stilling til Skolen.

Naar man ser hen til Handelshøjskolen som en Virkelig-
gørelse af det store Maal: Dagskolen, maa det vel ind-
rømmes, at Skolen kun er et lille Skridt henad Vejen. De
økonomiske Forhold lægger sig naturligvis hindrende i
Vejen for, at den store Del af Aftenskolens Elever kan
afse Tid og Penge til et Aars Ophold paa Skolen i Aar-
hus, men paa den anden Side skal det erkendes, at mange

KONSUL OLUF BECH
Aarhus

C. PETERSEN
Horsens

unge Mennesker i Aarenes Løb her har haft Lejlighed til
at udvide de Kundskaber, de hentede i Aftenskolen.

Handelshøjskolens Tilblivelse og Forhold er iøvrigt skil-
dret saa udførligt i Redaktør Steins Festskrift (Side 45—54),
at der kun er Anledning til at pege paa den Udvikling,
der har fundet Sted siden 1908, og denne, som det frem-
gaar af Elevantallet, viser, at Skolen

1907-08 havde 77 Elever paa Helaars- og 29 paa Halvaarskursus
1932-33 — 157 — — — — 42 — —

Naar man sammenligner disse Tal med den mægtige Frem-

gang, Aftenskolen har vist i de 25 Aar, føler man sig atter stillet overfor det økonomiske Moment, som man vel maa have Lov at mene, er den væsentlige Grund til, at en altfor ringe Del af Aftenskolens Elever er i Stand til at hente forøgede Kundskaber paa den fortræffelige Skole, som Handelshøjskolen maa siges at være.

Det er Skolens etaarige Kursus, der er Grundlaget for Centralforeningens Tilslutning, men udover dette har Skolen i mange Aar opretholdt det halvaarlige Kursus, som til at begynde med nærmest søgtes af unge Piger, der ad denne Vej mente at skaffe sig en Uddannelse, der førte ind i Forretningslivets forjættede Land. Senere blev dette Kursus i væsentlig Grad søgt af unge Mennesker, som havde lært Handelen i Forretninger paa Landet, hvor der ikke havde været Adgang til en Aftenskole, og ved dette Kursus

KONSUL M. P. DRESCHER
Aarhus

naaede de en Uddannelse, der stod nogenlunde lige med de 3 Aars Undervisning i en Aftenskole.

Af ganske ny Oprindelse er det nu oprettede toaarige Handelsgymnasium, der forbereder til samme Eksamen som Niels Brocks Handelsskole i København.

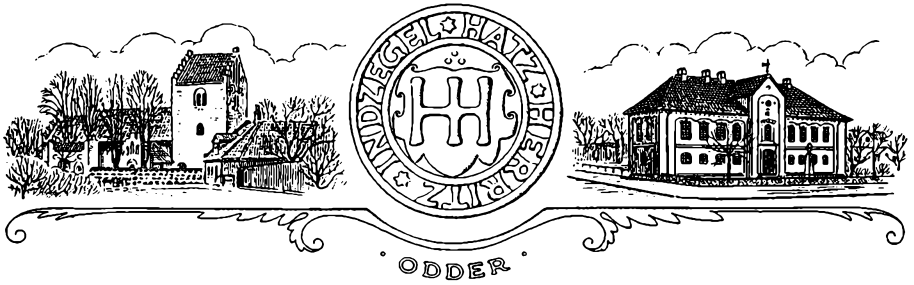
I 1932 har Skolen oprettet en Særklasse for Elever med Eksamen fra Handelsaftenskolen, saaledes at disse, uden nogen Indskrænkning i det for det etaarige Kursus normerede Timetal, arbejder videre paa det Grundlag, Handelsmedhjælpereksamen giver.

Naar den jydsk Handelshøjskoles med Rette anerkendte Forstander, Hr. Immanuel Henningsen, aflægger Beretning om Skolen paa de jydsk Handelsmøder, føler man uvilkaarlig, at der bag Ordene staar en Mand, som besidder en overordentlig Kærlighed til den Gerning, der blev hans Manddoms Liv, en Gerning, som ogsaa Centralforeningen vil ønske stadig maa ske i Fremgangens Tegn til Gavn for Ungdommen og den Stand, Skolen i dybeste Forstand skal tjene.

*

*

*

LOVGIVNINGSSARBEJDET har sin særlige Plads paa Dagsordenen for Centralforeningens Møder. Provins- handelskammerets Sekretær holder hvert Aar et oplysende Foredrag om forelagte og vedtagne Love, der særlig har Bud til Erhvervenes Liv.

Og uomtvisteligt er det, at Handelens Organisationer har en meget stor Opgave i, ved en paa een Gang saglig og samfundsforstaaende Forhandlingsevne, at gøre sin Indflydelse gældende paa Lovgivningen indenfor sit særlige Omraade. Kan være der findes dem, som med en vis Skepsis ser paa de Resultater, der naas ad denne Vej, men man tør dog vistnok med nogenlunde Sikkerhed paastaa, at uden denne Indflydelse vilde mange af de Love, der er Grundlaget for Handelens Liv, have haft et Udseende, der ikke vilde have tiltalt disse skeptiske Medborgere.

Der kan gaa Aar — undertiden mange Aar — inden de Krav eller Ønsker, som fremsættes, giver Resultat, men adskillige Eksempler er der dog paa, at de Krav, hvori der var Mening, omsider vandt frem til Sejr.

I mere end en Menneskealder stod Kravet om Oprettelse af et særligt *Ministerium* — man tilføjede gerne beskedent:

»eller et særligt Departement« — for Handelen paa Dagsordenen, og i Festskriftet 1908 skriver Redaktør Stein, at »tilsyneladende staar man Maalet lige saa fjernt nu som for 20 eller 30 Aar siden«. Men 3 Maaneder efter — i Oktober 1908 — fik Handelsstanden (som en lidt forsinket Jubilæumsgave til Centralforeningen) sit Ønske opfyldt.

At det nye Ministerium blev modtaget med Glæde af Handelsverdenen, siger sig selv; og mange store, betydningsfulde Sager har Handelsministeriet i Aarenes Løb beskæftiget sig med. Den Organisation, hvori ogsaa Centralforeningen er et Led, har kunnet glæde sig ved et godt og frugtbringende Samarbejde saavel med de skiftende Ministre som med den Stab af velsindede og forstaaende Embedsmænd, som jo dog til syvende og sidst er den faste Bestanddel i et Ministerium. Ved Mødet i 1908 var Indenrigsministeriet repræsenteret, og siden 1911 har Handelsministeriet hvert Aar vist Mødet den Ære at lade sig repræsentere.

OTTO KRAGH
Randers
Foreningens Formand

Der kunde vel være Anledning til at give en Oversigt over samtlige Love, der siden Handelsministeriets Oprettelse har set Dagens Lys med eller uden Handelsstandens Ønske, men Arbejdet vilde blive uoverkommeligt. Her skal derfor kun omtales nogle af de Love, der i særlig Grad har været fremme som Mærkesager for Centralforeningens og dermed for hele Organisationens Arbejde.

Redaktør Stein omtaler Haabet om, at Ministeriet vilde nedsætte en Kommission til Udarbejdelse af et Udkast til *Lov om falsk Reklame og uhæderlig Konkurrence*. Haabet gik i Opfyldelse, og i 1912 fik vi Loven »om Straf for urigtig Varebetegnelse m. m.«. Ved Lovens Revision i 1918 ændredes Navnet til »Lov om Bestemmelser mod uretmæssig Konkurrence og Varebetegnelse«. Adskillige Gange har Loven været Genstand for Ændringer, hvad der vel nok kunde tyde paa visse Besværligheder ved at lovgive paa dette Omraade. Selv om Handelsstanden altid maa nære Betænkeligheder ved Indskrænkninger i sin Frihed, saa har Loven dog sikkert været en Støtte for den hæderlige Handel og en Beskyttelse mod megen Humbug, som i en Tid, hvor Kampen for Tilværelsen skærpes, altid har sine Betingelser for at snylte paa Samfundslivet.

Et andet af Handelsstandens Krav, en Lov om Udvidelse af den *Bogføringspligt*, som havde Hjemmel i en Forordning fra 1832, var i 1908 heller ikke naaet længere end til endnu at være et uopfyldt Ønske. En saadan Lov traadte i Kraft 1. Juli 1912, og hermed kom en god Del Meningsløshed ud af Verden.

Efter den gamle Lov paahvilede Bogføringspligten kun Købmænd, der havde Næring i en Købstad, og med den Udvikling, der havde fundet Sted paa Landet, var dette naturligvis en ganske urimelig Ting. Paa Mødet i 1890 vedtoges en Resolution, hvori der stilledes Krav om at *enhver* Handlende, ogsaa Brugs- og Andelsforeninger, samt Sagførere skulde være forpligtet til at føre Bøger. Dette blev med denne Lov opfyldt, men det er mindre forstaaeligt, at det kunde tage næsten $\frac{1}{4}$ Aarhundrede, inden de nævnte Urimeligheder kom ud af Verden.

En *Aktielov* stod paa Dagsordenen for Centralforeningens Møder gennem mange Aar. Formanden for Aarhus Handelsforening, Bankdirektør (senere Etatsraad) Nørgaard (se Steins Skrift Side 79) holdt paa Randersmødet i 1899 et fortræffeligt Foredrag over dette Emne; en Kommission blev nedsat i Oktober 1900, og et halvt Aar efter fremsatte Kommissionen et Udkast til Lovforslag. Det er jo ikke altid, Kommissioner faar saa hurtigt Ende paa et Arbejde, men med selve Loven gik det ikke saa glat.

I 1911 fremsattes der et Lovforslag i Rigsdagen, og paa Mødet i Herning samme Aar holdt Professor Grundtvig et Foredrag, hvori han pegede paa, at Danmark var det eneste Land, der nød den tvivlsomme Ære at være fuldstændig blottet for Aktielovgivning.

Under Diskussionen efter Professorens Foredrag lød der dog ogsaa Røster, som ikke var begejstrede for en Aktielov og i Særdeleshed ikke for det fremsatte Forslag. En Adresse *mod* Forslaget havde kort Tid i Forvejen samlet 1000 Underskrifter; Professor Grundtvig stemplede Adressen som ansvarsløs.

En Aktielov var Handelsstandens eget Krav, og selv om man forstaar Modstanden mod al Lovgivning, der tilsigter at bremse det økonomiske Livs Udvikling og Frihed, var en saadan Lov efterhaanden blevet en Nødvendighed for at dæmme op mod de Misbrug, de foregaaende Aar havde

HOLGER FINK
Aabenraa
1. Viceformand

givet adskillige Eksempler paa. Detailhandlerbankens og Grundejerbankens Sammenbrud var et Par talende Eksempler; men ved Siden heraf var det set, hvorledes der dukkede adskillige smaa Aktieselskaber frem, hvis tydelige Formaal var ikke blot at begrænse, men undertiden helt at løbe fra Ansvaret. Samvittighedsløse Personer dannede Selskaber, hvis Hensigt var ved Reklame og Humbug at drive Aktiekurserne i Vejret for saa at afsætte Aktierne og lade andre sidde tilbage med Smerten.

KONSUL J. VILLEMØES
Esbjerg
2. Viceformand

I 1917 kom den første Aktieselskabslov, i 1923 fremsattes der Forslag til en Revision, og Tiden gik saa til 1930, da Loven fik sin nuværende Skikkelse.

Handelsstandens saa ofte fremsatte Ønske om, at en Aktielov burde forenes med en Lov om Andelselskaber, maa desværre siges ikke at være opfyldt.

Mange betydningsfulde Lovforslag og Ændringer af bestaaende Love har i Aarenes Løb været Genstand for Debat paa Repræsentantmøderne, men det vilde føre for vidt at komme ind paa en Gennemgang af alt dette.

Næringsloven, som jo er det Fundament, hvorpaa hele Erhvervslevet hviler, bør dog finde sin Plads i disse Optegnelser.

Redaktør Stein har i sit Festskrift indgaaende beskæftiget sig med de Forhold, *Næringsloven* af 1857 skabte for Købstæderne, og han viser, hvorledes denne Sag beskæftigede

de jyske Handelsmøder i Tiden fra 1887 til i 1901, da man paa Mødet i Nykøbing lod denne Sag udgaa af de aarlige Diskussioner.

Det tør vistnok ogsaa siges, at den Debat, der førtes om denne Sag, i Grunden drejede sig om Smaating. Selve Loven syntes man at have gjort sig fortrolig med; det, der fremgik af de forskellige Taleres Hjertesuk, var Utilfredshed

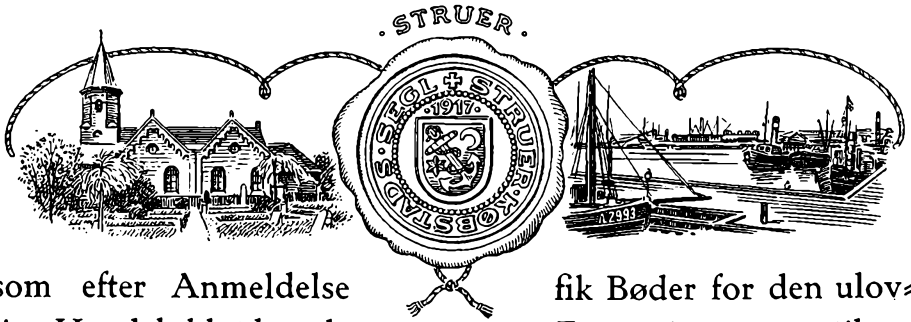

KONSUL CHR. EFF
Kolding

KONSUL HARALD JØRGENSEN
Horsens

med, at Loven ikke overholdtes paa Landet. *Læbæltet*, som jo i sin Oprindelse var tænkt som et Værn for Købstæderne, blev efterhaanden nærmest det modsatte. Forholdet var jo dette, at der indenfor 1 Mils Afstand fra en Købstad ikke maatte drives selvstændig Handel. 1 Mil fra Købstaden kunde der faas Høkerborgerskab, og først 1½ Mil borte kunde der handles med andre Varer end de Smaatterier, der var hjemlet Ret til for Høkere. Klagerne lød derefter paa dette, at Høkeren handlede ulovligt med alt andet, end hvad han havde Ret til, og der paavistes, at Høkere,

som efter Anmeldelse
lige Handel, blot lavede

fik Bøder for den ulov-
Forretningen om til en

Brugsforening. Det vil naturligvis være vanskeligt at be-
vise, at Læbæltet har sin store Andel i, at Brugsforeninger
efterhaanden fandtes i hvert eneste Sogn indenfor 1½ Mils
Grænsen. Det er muligt, at disse Forhold var kommet
uden Læbæltet, men dette gav Brugsforeningstanken et
meget forstaaeligt Grundlag. Man kan i vore Dage undre
sig over, at en Forbruger boende 1 à 1½ Mil fra en Køb-
stad skulde tvinges til at hente selv den allernødvendigste
Husholdningsartikel i Byen.

Spørgsmaalet om Læbæltets Ophævelse kom derfor ogsaa
snart frem paa hvert eneste Møde, men Enighed om
dette Punkt var ikke til at opnaa. Fra den ene Side hæv-
dede man, at Læbæltet var en Ret, der var givet Købstæ-
derne, og som man ikke godvilligt skulde give Afkald paa.
Tilhængerne af Ophævelsen mente derimod, at denne »Ret«
var blevet til Byernes Skade. Modstanden mod Læbæltets
Ophævelse kom vel nærmest fra de større Byer, i hvis
umiddelbare Nærhed der efterhaanden voksede hele Byer
op; man mente vel at se en Fordel for selve Byens Næ-
ringsdrivende i at holde disse Skattely fri for Konkur-
renter.

I 1911 fik Fællesudvalget (Provinshandelskammeret) Lej-
lighed til at tage Standpunkt til Sagen. Etatsraad Mathissen,
Roskilde, m. fl. havde indsendt et Andragende til Minister

riet om Læbæltets Ophævelse, og Fællesudvalget udtalte, »at man, da Anskuelserne angaaende Afstandsbestemmelsernes Ophævelse indenfor Provinshandelsstanden er delte, og da der stadig fremkommer et betydeligt Antal Menings- tilkendegivelser til Gunst for Læbæltets Bevarelse, ikke mener, at Tidspunktet er inde for en almindelig Ophævelse ved Lov, saa meget mindre som den bestaaende

KONSUL JOHAN KORCH
Fredericia

GEORG NIELSEN
Odder

Ordning jo giver enhver Købstad, der maatte ønske saadant, Adgang til for sit eget Vedkommende at opnaa Ophævelse af Afstandsbestemmelserne«.

Den sidste Bemærkning hentyder til, at adskillige Byer havde søgt og faaet Tilladelse til for deres eget Vedkommende at hæve Læbæltet, og da denne Bevægelse fortsattes, blev Tilstanden efterhaanden ganske uholdbar. I 1920 blev Læbæltet ophævet ved Lov.

Naar man følger de Bestræbelser for en Ændring af den Næringslov, der kom til Verden i 1857, og erindrer sig

de Krav om Revision, der fra 1884 til 1901 var fremme paa Centralforeningens Møder, og endelig Nedsættelsen af en Kommission i 1890, saa fristes man uvilkaarlig til at sige om den Næringslov, der traadte i Kraft 1. April 1932, at Bjerget fødte en lille Mus. Og sammenligner man de to Love, givet med et Mellemrum af 75 Aar, bliver der Plads for Beundring for en Lov, der efter saa mange Aars

Forløb i det store og væsentlige viste sin Livskraft.

KONSUL NIELS BARNOW
Aarhus

Fra Kommissionens Nedsættelse i 1921 til Lovens Vedtagelse i 1931 var det med en vis Ængstelse, Handelsstanden saa hen til det Resultat, der skulde komme. Man var forberedt paa en anderledes radikal Oprydning i Næringslovens Bestemmelser, end Tilfældet blev. Tiden kræver jo Frihed paa alle Omraader, Frihed for enhver Pris, og man kunde vente, at stærke Kræfter vilde have skabt

en Lov, der kunde betyde en hel Omvæltning i Næringslivets Forhold. Uden at komme nærmere ind paa Enkeltheder skal det siges, at Loven ingenlunde betyder en saadan Revolution. Naturligvis skimter man hist og her Tidens demokratiske Tankegang, men paa den anden Side indeholder Loven ogsaa Forbedringer, som Handelsstanden kun kan hilse med Tilfredshed. At dette er blevet Tilfældet, skylder man ikke mindst Provinshandelsstandens to dygtige Repræsentanter i Landstinget, d'Herrer Axel B. Lange og J. Villemoes, Tak for.

Viser det foregaaende saaledes, at Arbejdet har bragt mange Resultater, er der dog *et* Spørgsmaal, der med hensimod 2 Menneskealdre bag sig endnu ikke har fundet sin Løsning: *Andels- og Brugsforeningers Beskatning.*

Gang paa Gang har dette Spørgsmaal været fremme paa Centralforeningens Møder, og atter og atter har Fællesrepræsentationen banket paa Lovgivningsmagtens Dør uden at faa dette rimelige Ønske opfyldt.

Naar Forholdene har udviklet sig saaledes, at der snart sagt i hver eneste Landsby findes en Brugsforening Dør om Dør med en Købmand, og hvor de to Virksomheder drives ganske paa samme Maade, kan det kun føles som en uforstaaelig Uretfærdighed, at den ene af de to Parter skal være med til at tage sin Andel af Statens og Kommunens Udgifter, medens den anden Part gaar fri.

MARTIN PEDERSEN
Silkeborg

Saa sent som paa Mødet i Haderslev 1932 var denne Sag til Forhandling. Borgmester Fink, som holdt det indledende Foredrag, nævnte nogle Tal for en Del af Andelssekskabernes Omsætning, der beløb sig til rundt 600 Millioner Kroner; og man kunde gøre et interessant Regnestykke ved at udfinde, hvilket Skattebeløb en saadan Omsætning i det frie Erhverv vilde bringe de offentlige Kasser.

I Maj 1910 nedsattes en Kommission til at forberede en Lov om kommunal Beskatning, og i sin Betænkning stillede Kommissionen Forslag om, at Selskabsbeskatningen

skulde udvides saaledes, at Brugsforeninger blev skattepligtige, selv om de kun fordelte Varer til egne Medlemmer, ligesom ogsaa Andelsforeninger skulde beskattes med Hensyn til den Del af deres Virksomhed, som bestod i Detail-Udsalg fra Butik. Kommissionens Forslag vakte Tilfredshed i de Næringsdrivendes Kreds; man forstod blot ikke, hvorfor Andelsforeningernes Skattepligt kun skulde gælde for den Del af Virksomheden, som bestod i Butikssalg.

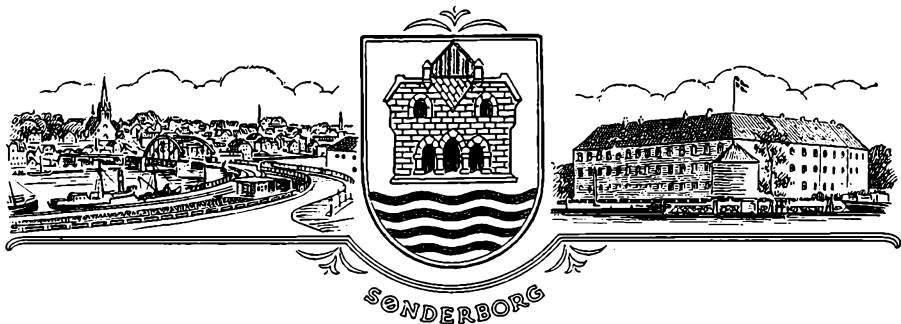
Forslaget gik imidlertid ud af Loven, men man har vel Grund til at mene, at Kommissionens Forslag var en klar Erkendelse af Kravets principielle Berettigelse; og dette Krav vil ikke blive opgivet. Der er ingen, der mener, at en saadan Beskatning betyder noget i Retning af at komme Andels- og Brugsforeningerne til Livs, men den vil bringe en Ulighed for Loven, som kun kan sætte ondt Blod, ud af Verden.

Og at det en Gang vil lykkes, kan man ikke tvivle om.

*

*

*

MEDENS Forhandlingerne om de fleste af Repræsen-
tantmødernes Sager i og for sig ligesaa godt kunde
have været ført paa Øerne som i Jylland, saa har Jyderne
alligevel noget for sig selv: TRAFIKVÆSEN.

Naturligvis taler man ogsaa Trafik i vore Søsterforeninger,
men her er alligevel et Punkt, hvor Jyderne i særlig Grad
kan faa Lov til at folde sig ud. Der er jo et godt Stykke Vej
fra Skagen til Grænsen, hvorfor der gives rig Lejlighed til
at fremsætte baade Ønsker og Kritik over Toggang og Taks-
ter og meget andet, kort sagt til at faa Luft for den Utilf-
fredshed, der har samlet sig i Aarets Løb. Og en vis
Utilfredshed har D. S. B. altid kunnet glæde sig ved.

Men den væsentligste Grund til, at Trafikforhold ind-
tager en saa fornem Plads paa de jyske Møder og dér
har kunnet opnaa en baade grundig og saglig Drøftelse,
er dog den, at Centralforeningen har — har haft maa det
desværre hedde — en Formand, hvis Indsigt og Viden paa
dette Omraade trodser enhver Beskrivelse. Konsul Cloos
har desuden altid haft en lykkelig Evne til at kunne skille
Klinten fra Hveden, til at feje det bort, som var mindre
væsentligt, for at gribe ind, hvor der var en virkelig for-
nuftig Tanke bagved.

Paa næppe noget andet Omraade vil de rent lokale Ønsker trænge sig saa stærkt frem som i Banespørgsmaal, men Konsul Cloos forstod altid at sætte sin Finger dér, hvor *det* laa, som var af fælles Betydning, og derfor har han ogsaa opnaaet Forbedringer, som ingen anden vilde have faaet gennemført.

Aar efter Aar drejede Diskussionen sig om Togtider, Takster, Mangel paa Jernbanevogne og alle de tusinde Ting, som hørte til Hverdagens smaa Bekymringer; men store Spørgsmaal som Lillebæltsbro, Storstrømsbro, Dobbeltspor gennem Jylland og forbedret Toggang med Udlandet, var alligevel det, der kunde fange Interessen hos alle. Og om Løsningen af disse Spørgsmaal vel skyldes, at det var Spørgsmaal, der *maatte* løses, saa bør Betydningen af den Behandling, de fik paa Centralforeningens Møder, ikke underkendes.

Og medens man drøftede Krav om flere Isbrydere, Forbindelsen mellem Sjælland og Jylland, med Norge og Sverrig, saa glemte man naturligvis heller ikke andre Væsenner som Post-, Telegraf-, Telefon- og Toldsager; men Baner var og blev dog det altoverskyggende Emne, vel nok fordi dette Væsen er det, man ligesom har nærmest inde paa Livet i den daglige Virksomhed.

I sit Foredrag paa Mødet i 1908 pegede Konsul Cloos paa den store *Jernbanelov*, der kort forinden var vedtaget, og paa den Bemyndigelse, Trafikministeren fik ifølge denne Lov, til at give Koncession paa ikke mindre end 51 Privatbaner, der, som Foredragsholderen udtrykte sig, »næppe alle var af lige indlysende Formaalstjenlighed«.

Adskillige af disse Baner kom heldigvis ikke længere end paa Papiret, men at *for* mange blev til Virkelighed,

vil der ikke være Tvivl om i 1933. Den Udvikling, der har fundet Sted paa det trafikale Omraade i den sidste halve Snes Aar eller mere, har nærmest Karakter af en Revolution.

Allerede paa Mødet i 1921 omtalte Formanden den Konkurrence, Automobiltrafikken paaførte Banerne, men tilføjede dog, at det endnu var et aabent Spørgsmaal, hvad

KONSUL A. ABEL
Aalborg

KONSUL P. M. WARRER
Vejle

denne Konkurrence vilde betyde. Nu er det vistnok synligt for alle, at det betyder saa meget, at adskillige af vore Privatbaner er overflødige. Mange Steder i Landet kæmpes der haardt for at holde en Bane oppe. Kommunerne er jo interesseret med store Kapitaler i Privatbanerne, og hidtil har man de fleste Steder — vel i Haab om bedre Tider — dækket Banens Underskud. Kommer Udviklingen ikke af en eller anden Grund til at gaa den modsatte Vej, og herfor er der ikke meget, der taler, vil den kommende Tid sikkert aflive adskillige af disse Baner, der saa maa trøste

sig med, at de vel en Gang har opfyldt en samfundsnyttig Mission.

For Statsbanerne er Konkurrencen vel nærmest mærkbar i Nærtrafiken. En stor Del af Godstrafiken fra By til By besørjes nu ad Landevejene, og et Utal af Personvogne og store Rutebiler bemægtiger sig en betydelig Part af Passagererne. Det er derfor intet Under, at Statsbanerne kun opretholdes med store Krav til Statskassen.

JOHAN JENSEN
Viborg

Der var en Gang, da det var en staaende Regel, at Formanden paa Møderne kunde meddele, hvor stort Statsbanernes *Overskud* havde været det foregaaende Aar, idet der dog gerne fulgte en Beklagelse af, at det ikke havde været saa stort, at den i Banerne anbragte Kapital havde faaet en passende Rente.

Saaledes siges det om Regnskabet for 1908—09, at *Overskudet* »kun er 3 Millioner eller ca. $1\frac{1}{4}$ pCt. af Anlægskapitalen«, og paa dette Faktum peges der Aaret efter med en Henviſning til, at for 5—6 Aar siden havde *Overskudet* været ca. 4 pCt. Paa Mødet i 1914 kunde Formanden paany berette, at *Overskudet* svarer til 4 pCt. af den bogførte Værdi paa 280 Millioner.

I Krigsaarene var der kun Tale om *Underskud*, og siden har Konkurrencen med Bilerne ikke skabt lysere Tider. At denne Konkurrence paa andre Omraader har virket, som al Konkurrence nu en Gang virker, bør dog ogsaa nævnes.

Den har tvunget Statsbanernes Ledelse til en mere forretningsmæssig Drift, og den har bevirket bedre Toggang og bedre Materiel.

Et Led i denne forretningsmæssige Virksomhed har været det Rabatsystem, der er indført for nogle Aar siden, og som bevirker, at der den Dag i Dag kan »handles« om Fragten. Denne Bestemmelse har man fra Handelsstandens Side ikke modtaget med udelt Tilfredshed. Der har paa Møderne været hævdet, at det er et uretfærdigt Princip, at Taksterne ikke er ens for alle Godsmottagere. Der vedtoges da ogsaa paa Mødet i Randers 1926 enstemmigt en Resolution, der udtalte, at Statsbanerne bør drives saaledes, »at alle Statens Borgere stilles overfor ensartede Vilkaar«. Systemet, som opretholdes den Dag i Dag, maa man vel nok sige, er en højst udemokratisk Foranstaltning, der begunstiger de »store« og vanskeliggør Tilværelsen for alle andre.

FR. KASTEN
Vejen

Det er allerede nævnt, at der paa Centralforeningens Møder Gang paa Gang har været fremsat Ønsker om de to store Arbejder, Lillebælts- og Storstrømsbroen, der nu bliver Virkelighed.

At Jydernes Arbejde for Storstrømsbroen afgiver Bevis for, at man ikke ensidigt har fæstnet sig ved Sager, der kun havde speciel jydsk Interesse, tør man jo nok have Lov at mene; og denne Opfattelse understreger da ogsaa Konsul Cloos ved paa Mødet i 1928 at udtale:

»At Stedet ligger udenfor vor egen Landsdel, forhindrer ikke os Jyder i at være med til at støtte en saa velbegrundet Sag, der er nyttig for det fælles Fædreland. Vore Brødres Forstaaelse og Interesse for vore Anliggender kan jo ogsaa kun forventes, naar vi udviser Forstaaelse og Interesse for deres; thi Gengældelsens Lov danner Modvægt mod Snæversyn.«

At Trafikforhold ogsaa i Fremtiden vil faa en betydningsfuld Plads i Centralforeningens Arbejde, er der ingen Tvivl om, men en Mand til at løfte denne Opgave efter Konsul Cloos, vil det være meget vanskeligt at finde.

*

*

*

» **S**AGEN gaar forud for Personerne«, siger et gammelt Ord, der som teoretisk Princip er al Anerkendelse værd. Men det praktiske Forhold er dog saaledes, at Sagerne forvaltes af Personer, og at disse Personers Karakter, Evner og øvrige Egenskaber er i høj Grad bestemmende for Sagernes Skæbne.

Disse Ord, hvis Rigtighed ingen vil bestride, blev ved et Handelsmøde udtalt af den Mand, som i 26 Aar var Centralforeningens Formand. Og naar man vel tør mene, at den jyske Handelsstands Organisation gennem de svundne 50 Aar har udrettet mangt og meget til Gavn for den Stand, hvis Tjener den er, saa er Resultaterne vel nok naaet i Kraft af den Magt, der ligger i at staa sammen, og i at en Kreds af Enere er bleven en Sammenslutning og en Magt.

Men dette vilde dog til syvende og sidst ikke være nok, hvis de Personer, der stod bagved Sagerne, ikke stod der i Kraft af en berettiget Anseelse og Standsfællers Agtelse og ikke var i Besiddelse af Vilje og Evne til at løfte Sagen saaledes op, at det blev forstaaet, at den ikke blot skal

tjene enkelt Mand eller enkelt Stand, men det store fælles Samfund.

Det tør man paa Festdagen hævde, at den jydsk Handelsstands Centralforening ikke hidtil har savnet slige Mænd i sin Ledelse. —

Det var stoute Mænd, der i 1883 stiftede Centralforeningen, Mænd af en Købmandstype, som vort »moderne« Samfund

N. JENSEN
Struer

ikke tog Skade af at se hen til og op til. Meget har ændret sig siden. Et Købmandsskab, som adskillige af disse Mænd grundede for nu snart 100 Aar siden, en Virksomhed, der ligesom kunde favne alt mellem Himmel og Jord, er afløst af Specialforretninger, medens den egentlige Storhandel ofte finder sin Form i Aktieselskabet.

Allerede i 1908 var man godt paa Vej i denne Udvikling, der i Dag vil kunne skimtes som

en snart fuldbyrdet Kendsgerning.

Naar man i 80erne paa en Torvedag gik op gennem Købstadens Hovedgader og kiggede ind i en af de store, gammeldags Købmandsgaarde, vilde man se Gaarden fuld af Landboernes Køretøjer. Inde i Stuen bag Butikken sad Kunderne — Mand og Kone — med deres medbragte Smørrebrød, og medens Købmanden skænkede en Dram til Fatter, fik Mutter sin Kaffetaar serveret af Husets Frue eller af en til denne Virksomhed særlig engageret tjenende Aand. Naar Piben saa var stoppet, gik Handelen, og

henimod Aften rullede man hjem med Dagens beskedne Indkøb.

Og tænker man saa videre paa det Forhold, der den Gang var mellem Købmanden og hans Kunder, vil man se, hvad der i vore Dage hører til Sjældenhederne. Dette Forhold var grundet paa Tillid og udviklede sig efterhaanden til Venskab; Glæder og Sorger kunde man dele med hinanden, og Bonden hentede ikke blot »Kaffetøj« hos sin Købmand, han hentede de gode Raad, han havde Brug for, og han fik ogsaa den Støtte, han i et givet Øjeblik kunde trænge til.

Vil man i 1933 gaa op gennem en saadan By med dens Utal af Butikker, saa fristes den, der selv har kendt hin Tidsalder, til med et Suk at mindes »de gode gamle Dage«. —

Ved Jubilæumsmødet i 1908 levede endnu 19 af de 32 Mænd, som i 1883 havde været med til at stifte Foreningen. Nu — 25 Aar efter — er der kun een tilbage, nemlig Grosserer Joh. Baune, som var Centralforeningens Formand fra 1899 til 1906.

Hr. Baune, der nu er fyldt 85 Aar, omtales i Hr. Steins Festskrift som »den unge, initiativrige Joh. Baune«, og hans Initiativ skyldes det da ogsaa tildels, at Centralforeningen kom til Verden, ligesom Handelshøjskolen skyldes ham. For denne har Baune bevaret sin Interesse usvækket, og det er kun et Par Aar siden, han fratraadte som Formand for Skolens Bestyrelse.

Naar Centralforeningens Bestyrelse, efter at have sluttet et Bestyrelsesmøde i Aarhus, samledes til en tvangfri Sammenkomst, var Baune, med Undtagelse af det sidste Par

Aar, hvor Helbredet ikke slog til, altid en kær Gæst, og Gang paa Gang fik den nye Tids Mænd Lejlighed til at hilse og hylde den sidste af det Slægtled, hvis Værk blev *Den jydsk Handelsstands Centralforening*.

*   *   *

Lembcke siger i sin herlige Sang om Modersmaalet, at »*Aarene rulle og skiftes om paa Jord, og vore Navne glemmes som Sne, der faldt i Fjor*«. Og det gælder vel for de fleste, at den Gerning, Livet gav dem, ikke sætter Spor, som ikke snart udslettes, selv om det ikke gaar saa rask, som det gik med den smeltede Sne.

Gennemgaar man i Redaktør Steins Skrift Navnene paa de Mænd, som fra 1883 til 1908 bar den jydsk Handelsstands Organisation frem, vil man jo allerede nu finde, at mange Navne er udslettet i den store Offentligheds Bevidsthed. Men fælles for dem alle er deres Andel i Arbejdet for den Stand, de tilhørte, og dette turde være nok til, at man paa Festdagen ærbødigt vil bøje sig og i taknemlig Erindring mindes de Mænd, som øvede den Gerning, Nutiden bygger paa, og som man tør haabe, en Fremtid vil føre videre i samme trofaste, tjenende Aand.

Ser man paa Listen over de Repræsentanter, der deltog i Jubilæumsmødet 1908, vil man ogsaa der finde Navne paa en Række Mænd, som forlængst er gaaet bort, og af den halve Snes, der endnu lever, var ved Aarsmødet 1932 kun 2 tilbage i aktiv Tjeneste, nemlig Konsul Cloos og Grosserer Martin Pedersen.

Det vilde være formaalsløst at nævne Navne paa enkelte af de Mænd, der i de forløbne 25 Aar kom og gik. Ser man Aarsberetningerne igennem, vil man finde Navnene

paa en Række Mænd, som har sat dybe Spor i Foreningens Arbejde, og med vemodige Følelser vil de Personer, der nu atter stævner til Jubilæumsmøde i Aarhus, mindes mangan god og brav Standsfælle, som vil savnes paa Festdagen. Og som »erfaren Mand er god at gæste«, vil Nutidens og Fremtidens Mænd i Erindring om den Slægt, der var, kunne finde den Vejledning, som det gode Eksempel altid giver.

*

*

*

PROFESSOR,
DR. JUR. L. A. GRUNDTVIG

PROFESSOR,
DR. JUR. FR. VINDING KRUSE

OVERPRÆSIDENT,
KAMMERHERRE J. BØLOW

PROFESSOR,
DR. JUR. POUL ANDERSEN

PROVINSHANDELSKAMMERETS SEKRETÆRER 1901—1933

DEN overvejende Del af det Arbejde, der udføres af Organisationen, paahviler *Provinshandelskammeret*^{*)}, og i Formandens aarlige Beretning har man et tydeligt Vidnesbyrd herom; de Sager, der er af særlig jydsk Natur, fylder ikke meget i Beretningen. Man tør vel mene, at Organisationens Styrke netop i særlig Grad ligger i, at dens Hovedarbejde er fælles for Provinsens samlede Handelsstand. Og det tør uden Overdrivelse siges, at det Held, hvormed man altid har forstaaet at finde de rette Mænd til den vigtige Post som Provinshandelskammerets Sekretær, har haft en væsentlig Indflydelse paa den Position, Provinsens Handelsstand efterhaanden har skabt sig.

*   *   *

Siden Fællesudvalget (Provinshandelskammeret) oprettedes i 1901, har det været en Regel, at den Mand, der bestred Kammerets Sekretariat, var Gæst ved Centralforeningens Aarsmøder. Paa Repræsentantmødet i Frederikshavn 1902 mødte for første Gang Professor, Dr. jur. L. A. Grundtvig. Denne højt begavede, kundskabsrige Mand fik en overordentlig Betydning for Provinshandelskammeret og deris

---

^{*)} Hvor omfattende Provinshandelskammerets Arbejde er, fremgaar tydeligt af det alfabetiske Register over alle de Sager, som er nævnt i samtlige Aarsberetninger siden P. H. K.'s Oprettelse. Dette Register, som udgives hvert femte Aar, fandtes sidst i P. H. K.'s 30. Aarsberetning.

gennem for hele Provinsens Handelsstand. Og da Konsul Cloos paa Mødet i 1913 med bevæget Sind maatte udtale Mindeord over denne Mand, forstod alle, at Professor Grundtvig ikke alene i Kraft af sin overlegne Begavelse, men ogsaa — og ikke mindst — i Kraft af sine sjældne menneskelige Egenskaber havde sat sig et Minde blandt Handelens Mænd, et Minde, som hos dem, der havde haft den Lykke at samarbejde med ham, fik dybe Strengte til at vibrere.

Den 17. September 1917 afsløredes et Monument for Professor Grundtvig paa Frederiksberg Kirkegaard. At citere Slutningen af den Tale, Konsul Cloos holdt ved denne Højtidelighed, kan give et stærkt Billede af de Følelser, hvormed Professor Grundtvigs Minde omfattedes i den Kreds, der havde samarbejdet med ham i omtrent 12 lykkelige Aar. Konsul Cloos udtalte:

»I Ærbødighed for Professor Grundtvigs Minde nedlægger vi ved hans nysafslørede Monument denne Krans, hvis Baand bærer Inskription fra den Institution, som skylder Grundtvig saa uendelig meget, og som han omfattede med saa megen Kærlighed. De Blomster, hvormed vi saaledes i Dag smykker hans Grav, vil ifølge Naturens Orden hurtigt visne; men de Følelser af Taknemlighed og Hengivenhed, hvormed vi mindes hans Gerning og hans Person, vil vedblive at leve i vore Hjerter.«

Docent ved Universitetet, Fr. Vinding Kruse, blev Professor Grundtvigs Afløser. I 1913 blev Hr. Vinding Kruse Dr. jur., og i 1914 Professor ved Universitetet.

Denne betydelige Videnskabsmand medbragte store Betingelser til sin Gerning i Provinshandelskammeret, og adskillige Foredrag, som han holdt paa Aarsmøderne, vidner om en skarp Forstaaelse af det praktiske Liv, ligesom flere Værker fra Professorens Haand («Arbejdets og Kapitalens Organisationer, retslig bedømt» og «Aktieselskaber og Andelsforeninger, nogle Hovedpunkter af deres Stilling i dansk Ret» m. fl.) bærer Vidnesbyrd om, at den rette Mand var fundet.

Imidlertid meddelte Professor Vinding Kruse allerede i Efteraaret 1917, »at han for at kunne koncentrere sig endnu mere om sit Universitetsarbejde ønskede at fratræde«, og paa Mødet i 1918 bragte Konsul Cloos Professoren en Tak »for den Interesse og Nidkærhed, hvormed han arbejdede for os«.

Fuldmægtig i Indenrigsministeriet Johan Bülow blev den tredje i Rækken, og i 10 Aar havde Provinshandelskammeret den Lykke at se sit Arbejde lagt i denne Mands Haand.

Hr. Bülows Karriere har haft et næsten eventyrligt Forløb: Fuldmægtig i 1918, Ekspeditionssekretær 1919, Kontorchef 1921, Departementschef 1925 og Overpræsident i København 1928.

Allerede i 1925, da Hr. Bülow blev Departementschef, frygtede man, at den Tid var nær, da man atter stod overfor en vakant Sekretærpost, men Departementschefen fort-

satte, til han i 1928 overtog sit nuværende høje Embede. Paa Repræsentantmødet i 1928 udtalte Konsul Cloos bl. a.:

»Hr. Bülow's Virksomhed hos os kan karakteriseres ved de faa, men meget sigende Ord: At han aldeles ideelt har bygget videre paa det Fundament, Professor Grundtvig har lagt. Samarbejdet med ham var os til idel Fryd; og til den Taknemlighed, som vi vedblivende vil skyldes ham for alt det gode, han har udrettet for os, føler vi en dyb personlig Hengivenhed.«

Ord, der var som talt ud af alles Hjerter.

Provinshandelskammerets nuværende Sekretær er Professor, Dr. jur. Poul Andersen. Tiden er ikke inde — det maa haabes, den er meget fjern — til at udtale nogen Dom over Professor Andersens Arbejde, men saa meget tør siges, at han blev en værdig Arvtager af sine Forgængeres store Arbejde for den danske Provinshandelsstand.

Og, hvad der ikke siger mindre, Professoren har siden den Dag i 1928, man hilste ham Velkommen paa Mødet i Kolding, forstaaet at vinde alles Hjerter og skabe en Tilid til sin Person, som lover godt for de forhaabentlig mange Aar, Provinshandelskammerets Sekretariat faar Lov til at bestrides af Professor Andersen.

*

*

*

FORLIGSKOMMISSÆR TH. THUESEN
Kolding

PAA Aarsmødet i Ringkøbing 1892 mødte for første Gang som Referent Redaktionssekretær Th. Thuesen, og paa Møderne i 1917 og 1932 var samme Mand Genstand for Forsamlingens Hyldest for henholdsvis 25 Aars og 40 Aars »tro Tjeneste«.

Stille og beskeden har Hr. Thuesen røgtet *sin* Del i Arbejdet; han saa de gamle Mænd gaa og de nye Mænd komme; gamle Venner, han mistede, nye Venner, han fandt.

Den store Stab af jyske Købmænd, der i lange 41 Aar har deltaget i de jyske Møder, var alle uden Undtagelse Thuesens Venner, og den Dag, han ikke ses i Kredsen, vil alle føle, at en Plads er bleven tom. Thuesen fortæller selv, at han har lovet Konsul Cloos at blive 2 Aar efter Konsulens Afgang, og noget er der vist i det Rygte, der beretter, at den nye Formand har afkrævet Thuesen Løfte om, at han ogsaa maa føle sig forpligtet til at holde ud med ham.

Navnet *Th. Thuesen* vil leve i Den jyske Handelsstands Centralforenings Historie.

KONSUL CHRISTIAN CLOOS
Frederikshavn
Formand 1906—32

DET kan lyde som et Paradoks, at, naar disse Optegnelser skal afsluttes med nogle Ord om Konsul Cloos, er det paa een Gang Skribentens letteste og vanskeligste Opgave.

Men der er alligevel noget om det.

Den er *let*, fordi de Mænd, der er fortrolige med den Gerning, Konsul Cloos har udført for Centralforeningen i

de mange Aar, ikke vil finde selv de varmeste Ord overdrevne; og den er *vanskelig*, fordi Konsul Cloos selv ikke er nogen Ven af at blive hyldet i stærke Ord. —

Det tør siges, at da Konsul Cloos paa Mødet i Haderslev 1932 meddelte, at han nu vilde forlade Kommandobroen, kom det som en smertelig Overraskelse for Mødets Repræsentanter. Vel vidste man, at den Tid nærmede sig, da det store Arbejde, der hvilede paa Formandens Skuldre, maatte aflastes, men man havde vel nærmest tænkt sig, at den Sekretær, der ved saa mange Lejligheder havde været paa Tale, skulde være Manden, som endnu i en Aarrække kunde holde Konsul Cloos fast.

Det skulde imidlertid ikke være saaledes.

At det var med let Hjerte, Konsul Cloos traf sin Beslutning, er der ingen, der tror. I 26 Aar stod denne Mand i Spidsen for den jydsk Handelsstand, i henimod en Snes Aar var han Formand for Provinshandelskammeret; og at denne Gerning blev hans Tilværelse og gav hans Liv et stort og rigt Indhold, forstaar vel alle. Konsul Cloos gik i det Øjeblik, han af alle stod anerkendt som den store Fører, han blev for sin Stand; han gik, medens alle uden Undtagelse haabede at kunne beholde ham.

Hvor mange gør ham det efter? Er det ikke saaledes, at de fleste venter for længe, venter til *andre* synes, at Tiden er inde? —

I 1894 mødte Konsul Cloos første Gang som Repræsentant, allerede Aaret efter kom han i Bestyrelsen, i 1906 blev han Formand og beklædte som nævnt Formandspladsen til 1932. En mere udførlig Omtale af Konsulens Be-

tydning paa denne Post er overflødig; Aarsberetningerne fra den lange Tid taler deres tydelige Sprog.

Paa Mødet i Herning 1931 blev Konsul Cloos for et Øjeblik stødt fra Tronen. 1. Viceformand, Borgmester Fink, overtog Ledelsen, og den nuværende Formand oplæste følgende Adresse underskrevet af samtlige Formænd for de under Centralforeningen hørende Foreninger:

»Undertegnede Formænd for jyske Handelsstandsforeninger føler Trang til paa egne og Mandanters Vegne at bringe Dem en Hilsen og Tak i Anledning af, at De i Aar kan fejre et saa enestaaende Jubilæum som Formand for »Den jyske Handelsstands Centralforening« gennem 25 Aar.

Det store Arbejde, der i disse mange Aar har hvilet paa Deres Skuldre, et Arbejde, som De utrættelig og uegennyttigt har paa- taget Dem for Deres Stand og Deres Standsfæller, vil vi næppe være i Stand til at vurdere efter Fortjeneste. De Følelser, der fylder os alle, den Taknemlighed, vi gerne vilde give Udtryk for, vil vore Ord kun daarligt kunne tolke. Men vi beder Dem være overbevist om, at vi med den største Ærbødighed og Højagtelse ser op til Dem som den jyske Handelsstands første Mand, at vi paaskønner og beundrer Dem for den Energi, De med Deres rige Evner gennem 25 Aar har udfoldet for at højne og løfte den Stand, hvis udmærkede Fører De blev.

Kære Konsul Cloos!

Vi ved alle, at Smiger er Dem imod, og at De aldrig har ønsket at blive hyldet i højstemte Toner; men vi har den Tro, at De vil tage mod denne Hilsen som Ord, der kommer fra Hjertet, og Ord, der vil gaa til Hjertet. De kan ikke være uvidende om, at Hjerterne banker Dem i Møde, hvor vi samles til Arbejde eller Fest, og at vi alle nærer det inderligste Ønske om, at vi endnu i mange Aar maa se Dem paa den Post, hvor Standsfællers Tillid satte Dem.

Idet vi da bringer Dem en hjertelig og varm Tak for de svundne Aar, er det vort Haab, at De endnu længe maa bevare

Kræfter til at staa som den jydsk Købmands utrættelige Talsmand, og at De altid maa se Deres Gerning bære Frugt til Gavn for vor Stand, til  re og Glæde for Dem selv.

*A. Abel, Andr. Andersen, Niels Barnow, Chr. Bigum,
Jørgen Colding, P. Dicksen, Chr. Eff, Holger Fink,
O. Glistrup, Christian Hansen, N. K. Hansen,
Peder P. Hedegaard, Otto Heerfordt, Gert Hornbech,
Johan Jensen, N. Jensen, Frederik Johansen, H. Jørgensen,
Fr. Kasten, J. H. Koch, Joh. Korch, Otto Kragh,
O. Mortensen, Georg Nielsen, Harald Nielsen,
Martin Pedersen, P. Pedersen  rom, Jes P. Petersen,
Frederik Schmidt, Chr. Secher, Kai Simonsen, Steffensen,
Oluf Thielst, P. M. Warrer.*«

Derefter overrakte Martin Pedersen, Silkeborg, Konsul Cloos et Album indeholdende Billeder af samtlige Bestyrelsesmedlemmer i Centralforeningen fra 1906 til 1931, hvorpaa Borgmester Fink tog Ordet og udtalte:

»Inden jeg atter overdrager Mødets Ledelse til Formanden, maa det være mig forundt, Konsul Cloos, ogsaa at bringe Dem en særlig Hilsen fra Sønderjylland.

Gennem 10 Aar har vi dernede fra de 4 sønderjydske Byer kunnet sende Repræsentanter her til den jydsk Handelsstands Centralforenings Møder. Hidtil har der ikke været Lejlighed for mig til at udtale mig om dette Forhold; men jeg vil gerne her have Lov til at sige, at Deres Navn har Guldv rdi i Sønderjylland. De tog Sagen praktisk. De gav Dem ikke til per Distance at dirigere Forholdene nede hos os; men straks efter Genforeningen besøgte De de 4 sønderjydske Byer paa en god og lykkelig Maade. I første Linie takket være Dem, Konsul Cloos, fik vi vor Organisation i Orden, og paa vore Medlemmers Vegne beder jeg Dem tro, at uanset den nationale Skillelinie, vi endnu maa drages med dernede, banker Hjerterne Dem imøde med Hengivenhed. En Afgørelse truffet af Konsul Cloos staar fast. Derfor vil jeg gerne i Dag ogsaa bringe Dem en Hilsen fra Sønderjylland.

Den lille Jubilæumshøjtidelighed sluttedes med følgende Tale af Konsul Cloos:

»Naar jeg siger, at jeg føler mig overvældet, vil alle, der kender mig — og det er jo i denne Forsamling ikke faa — vide, at denne Udtalelse er oprigtigt ment. Jeg egner mig ikke til at være Jubilar, jeg egner mig ikke til, at der gøres Stads af mig. Havde man forud bragt dette her til min Kundskab, tror jeg, at jeg havde sagt: »Lad hellere være«. Men det vilde jo have været Synd, ikke blot mod alle de velvillige Kolleger, men ogsaa mod mig selv, for dette Øjeblik er et af de rigeste og højtideligste i mit Liv.

Jeg har ikke kunnet forberede nogen Takketales, men jeg tror, at det, som vil passe bedst, er en Henvisning til den oplæste Adresses Ord om, at hvad der kommer fra Hjertet, gaar til Hjertet. Dette vil sikkert ogsaa ske, naar jeg nu ud fra Hjertets Endfold siger det lille, men uhyre rige Ord: Tak og atter Tak.

De har bragt mig en Tak for de 25 Aar, jeg har arbejdet i Foreningens Tjeneste. Dette Arbejde betyder ikke nær saa meget, som De roser mig for. Jeg har mine Mangler, og dem kender ingen bedre end jeg selv. Men det, jeg særlig vil takke for, er den Velsindethed og Overbærenhed med mine Mangler, De viser mig, og den Tillid, hvormed De Gang paa Gang har fornyet mit Mandat og derved tilkendegivet, at De ønskede, jeg skulde fortsætte. Den Støtte, De har givet mig, er bl. a. fremtraadt særlig smukt, naar det har paahvilet mig at være Ordfører i kildne Sager, som f. Eks. Personvalg, hvor det ved den efterfølgende hemmelige Afstemning altid har vist sig, at De, som efter en Snor, loyalt har sluttet Dem til mine Forslag. Den Slags Tilkendegivelser kommer fra Hjertet og gaar til Hjertet, og derfor er den Taknemlighedsgæld, jeg staar i til Dem, yderligere styrket.

Det Udslag af Venlighed, De ved denne Lejlighed viser mig, er langt, langt større end jeg fortjener, og bydes mig i en altfor ærefuld Form. Men naar jeg alligevel tager imod det som en kostelig Gave — og det gør jeg — er det, fordi jeg føler det Hjertelag, der staar bagved. For dette ejer jeg ikke Ord til at takke tilstrækkeligt.«

Alt dette kan læses i Aarsberetningen for 1931, men det er værd at gentage, fordi der i denne lille Festlighed aaben-

bares det Forhold, hvori Konsul Cloos altid stod til de Mænd, der arbejdede sammen med ham og under ham. Det var ikke tomme Fraser født af Trangen til at feste; Ordene var talt ud af alles Hjerter.

Og viser den lille Takketale af Konsul Cloos ikke tydeligt, hvorledes denne Mand, som paa saa mange Omraader blev, hvad vi forstaar ved en stor Mand, har haft Skuldre til at bære baade Virak og Udmærkelser uden at sætte Mennesket til, og hvorledes han i Værdsættelsen af eget Arbejde har bevaret en Beskedenhed, som ikke er helt almindelig?

Aftenen før Mødet i Haderslev samledes Bestyrelsen og vedtog at udnævne Konsul Cloos til Æresmedlem, og forinden Repræsentantmødet sluttede, tog Borgmester Fink Ordet for at meddele Bestyrelsens Vedtagelse og anmode om Repræsentanternes Tilslutning. Af Borgmester Finks varmtføjte Tale skal her citeres:

» — — — Gennem de mange Aar har vi lært at respektere Deres altid velovervejede Beslutninger, saa vi vil ogsaa respektere denne — for os uventede og for vor Organisation dybt indgribende — Beslutning.

Men, Konsul Cloos, vi kan ikke tilbageholde at udtale vor dybe Beklagelse over det Skridt, De her har taget; vi beklager, at De nu har sluppet Roret og forlader Skuden paa et Tidspunkt, hvor vort Erhverv er inde i Krise saa omfattende og vanskelig som sjælden, maaske aldrig tilforn.

Men dette skal sandelig ikke være vort sidste Ord til Dem, Foreningens mangeaarige, højtfortjente Formand, paa dette sidste af de mange Møder, De har dirigeret indenfor vor Forening. Nej, vort sidste Ord til Dem, kære Konsul Cloos, det skal være et af vort Modersmaals korteste, men mest indholdsrige Ord, det skal være Tak! Tak for det store Arbejde, som De utrætteligt og uegennyttigt gennem Aarene har udført til Gavn for Deres Stand og Deres Kaldsfæller.

Tak, fordi De med den største Energi udfoldede Deres rige Evner i Den jyske Handelsstands Centralforenings Tjeneste!

Tak, Konsul Cloos, Tak!

Vor Hengivenhed vil følge Dem, Konsul Cloos, ud i den Fremtid, det endnu maa være beskaaret Dem at leve i, og jeg vil udtale Deres Kaldsfællers bedste Ønsker for Dem om en god og lys Livsaften.

Dog, Bestyrelsen kan ikke tænke sig, at Baandet mellem Dem og os skal rives helt over. Derfor har Bestyrelsen paa et Møde Søndag Aften enstemmigt besluttet at udnævne Dem til Æresmedlem af »Den jyske Handelsstands Centralforening«s Bestyrelse. Jeg spørger herved Delegeretmødet: Billiger De denne Beslutning?

(Meget kraftigt Bifald!)

Paa Den jyske Handelsstands Centralforenings Vegne udnævner jeg Dem til Æresmedlem af vor Bestyrelse.

Det synlige Tegn paa Deres Æresmedlemsskab vil Bestyrelsen nu lade udarbejde. Det er et Diplom, som vil blive Dem tilstillet.

Tak, Hr. Konsul Cloos!«

I Sommeren 1932 tog Forretningsudvalget til Frederikshavn og overrakte Konsul Cloos det omtalte Diplom indheftet i en smuk Mappe og af følgende Indhold:

»Undertegnede Bestyrelse har herved den Ære og Glæde at tilkendegive, at Repræsentantmødet i Haderslev d. 31. Maj 1932 har vedtaget at udnævne Dem til

ÆRESMEDLEM

af

Den jyske Handelsstands Centralforenings Bestyrelse.

Vi beder Dem, kære Konsul Cloos, modtage denne Udmærkelse som et Vidnesbyrd om den Højagtelse og Hengivenhed, jyske Købmænd nærer overfor Dem og som et Udtryk for den Sorg, vi alle følte, da De ikke mente at kunne beklæde Formandspladsen længere.

Det er Bestyrelsens Haab, at denne Vedtagelse maa blive et Baand, der knytter Dem fast til Den jyske Handelsstands Centralforening, i hvis Historie De uforglemmeligt har indskrevet Deres Navn.«

At »den ærefulde Udnævnelse«, som Konsul Cloos selv kaldte den, aldrig har været og aldrig bør blive en Hver-

dagsbegivenhed, siger sig selv. Men en Sammenligning mellem det, Konsul Cloos har været for sin Stand og sine Standsfæller, og den Tak, der ligger i Udnævnelsen til Æresmedlem, vil falde saaledes ud, at Tak, hvor rige Følelser det Ord end kan rumme, dog alligevel kun er et Ord, og et fattigt Ord. Men bag Beslutningen ligger Ønsket om, at det Baand, der er knyttet mellem Konsul Cloos og Centralforeningen, aldrig skal kunne bryde.

Men selv uden dette: — Saalænge Den jydsk Handelsstands Centralforening bestaar, vil dens Historie være uløseligt knyttet til Navnet *Christian Cloos*.

*

*

*

BIOGRAFISKE NOTER

BESTYRELSESMEDLEMMER 1908–33.

ALBERT ABEL, Aalborg. Født 25. Juli 1878. Indtraadte 1900 i Faderens Forretning, Eneindehaver 1909. Formand for Aalborg Handelsstandsforening fra 1930. Czeko-slovakisk Vicekonsul fra 1929. Ridder af Dannebrog. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1930.

J. A. ALSTRUP, Aarhus. Født 16. Maj 1864. Købmand i Aarhus fra 1890. Formand for Aarhus Handelsforening 1915-20 og for Foreningen af Lagergrossister i Aarhus fra 1918. Ridder af Dannebrog. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1916-22. Død 1923.

NIELS BARNOW, Aarhus. Født 7. Oktober 1876. Medindehaver af Aarhus Tømmershandel fra 1914, Eneindehaver fra 1925. Formand for Aarhus Handelsforening fra 1926 og for Den jydsk Handelshøjskole fra 1930. Medlem af Aarhus Byraad 1921-25 og af Aarhus Havnebestyrelse fra 1921. Konsul for Sverrig fra 1932 (Vicekonsul 1918). Ridder af Dannebrog, p. p. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1928.

OLUF BECH, Aarhus. Født 8. Oktober 1865. Direktør for Nationalbankens Filial i Aarhus. Medlem af Kolding Byraad 1900-23. Borgmester i Kolding 1916-23. Formand for Provinshandelsstandens Skoleudvalg fra 1913. Formand for Sæmmenslutningen af danske Havne 1921-24. Finsk Vicekonsul fra 1923. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1921-23.

JACOB BIE, Hobro. Født 31. Oktober 1851. Købmand. Formand for Hobro Handelsforening 1904-16. Medlem af Byraadet 1903-09. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1913-16. Død 1916.

- C. BREINHOLT, Esbjerg. Født 8. April 1863. Formand for Esbjerg Handelsstandsforening 1902-20. Svensk-norsk Vicekonsul 1885-1905; derefter svensk Vicekonsul. Tysk Konsul 1893-1915. Ridder af Dannebrog, p. p.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1916-20. Død 1925.
- OSCAR BRUUN, Skanderborg. Født 20. September 1858. Købmand 1884. Formand for Skanderborg Handelsstandsforening fra 1909. Formand for og Stifter af Jydsk Kolonial Grossistforenings Hjælpefond. Medlem af Byraadet 1909-13. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1914-31, 2. Viceformand 1919, 1. Viceformand 1920. Død 1931.
- M. CHRISTIANSEN, Vejle. Født 18. Maj 1841. Købmand. Formand for Vejle Handelsstandsforening 1896-1912. Medlem af Ligningskommissionen 1887-99. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1908-14. Død 1918.
- M. P. DRESCHER, Aarhus. Født 24. Februar 1869. Indehaver af Firmaet Mammen & Drescher. Formand for Aarhus Handelsforening 1920-26, for Købmændenes Hjælpeforening i Aarhus fra 1919 og for Foreningen af Arbejdsgivere i Aarhus Havn og Foreningen af Arbejdsgivere i Aarhus fra 1919. Russisk Vicekonsul 1908-22. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1922-28.
- CHR. EFF, Kolding. Født 2. August 1868. Indehaver af Firmaet Chr. Faber & Co. siden 1892. Formand for Kolding Handelsforening fra 1921. Medlem af Byraad og Havneudvalg 1921-30. Engelsk Vicekonsul fra 1907. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd, p. p.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1923.
- HOLGER FINK, Aabenraa. Født 16. Juli 1879. Købmand. Formand for Aabenraa Handelsstandsforening fra 1931. Borgmester fra 1920. Landstingsmand 1926-30. Medlem af Nationalbankens Repræsentantskab fra 1923. Ridder af Dannebrog.
2. Viceformand i Foreningen 1922, 1. Viceformand 1931. Medlem af Provinshandelskammeret.
- CHR. G. HANSEN, København. Født 16. December 1863. Direktør for Korn- og Foderstofkompagniet i Aarhus fra 1896, i København fra 1915. Norsk Vicekonsul i Aarhus 1906-15. Præsident for The New Orleans Export Company. Medlem af Grosserer-Societetets Repræsentantskab. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1911-15.
- PEDER P. HEDEGAARD, Nørresundby. Født 2. September 1861. Direktør for A/S Peder P. Hedegaard. Formand for Nørresundby Handelsstandsforening fra 1897. Medlem af Ligningskommissionen 1888-94 og af Byraadet 1894-1905. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1913-22.
- CHR. HOLMEN, Hjørring. Født 11. Marts 1860. Købmand fra 1885. Formand for Hjørring Handelsstandsforening 1914-30. Medlem af Byraadet i to Perioder. Formand for A/S Hjørring Diskontobank fra 1927. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1920-30.

CHR. JENSEN, Horsens. Født 23. Juni 1853. Direktør for Horsens Dampmølle fra 1885. Formand for Horsens Handelsforening 1898-1920, Æresmedlem 1920. Svensk Vicekonsul fra 1908. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1908-20. Død 1922.

HANS JENSEN, Hjørring. Født 6. Januar 1850. Købmand fra 1882. Formand for Hjørring Handelsstandsforening 1902-11. Direktør for Sparekassen for Hjørring By og Omegn 1902-26. Russisk Vicekonsul 1903-18. Medlem af Ligningskommissionen 1890-1902. Tildelt russiske Romanofske 300 Aars Erindringsmedaille.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1908-12. Død 1926.

JENS H. JENSEN, Randers. Født 2. September 1861. Manufakturhandler. Medlem af Bestyrelsen for Randers Handelsstandsforening 1911-29. Formand for Manufakturhandlerforeningen i Randers 1914-21. Medlem af Ligningskommissionen 1899-1901 og af Byraadet 1901-10.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1920-21.

JOHAN JENSEN, Viborg. Født 16. September 1867. Købmand. Formand for Viborg Handelsstandsforening 1916-33. Medlem af Ligningskommissionen 1910-18 og af Skatteraadet fra 1918.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1931.

N. JENSEN, Struer. Født 28. Januar 1870. Købmand 1903. Formand for Struer Handelsstandsforening fra Stiftelsen 1917. I Bestyrelsen for Holstebro-Struer Havn 1914-29. Formand for Købmændenes Arbejdsgiverforening 1918-24.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1932.

HARALD JØRGENSEN, Horsens. Født 18. Januar 1874. Direktør for A/S Horsens Trælasthandel fra 1900. Formand for Horsens Handelsstandsforening fra 1924. Formand for Fællestforeningen af danske Trælasthandlere fra 1920. Norsk Vicekonsul fra 1906. Ridder af Dannebrog, p. p.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1924.

FR. KASTEN, Vejen. Født 31. December 1881. Isenkræmmer 1906. Formand for Vejen Handelsstandsforening fra Stiftelsen 1913, for Jysk-Fynsk Isenkræmmerforening fra 1927 og for Danmarks Isenkræmmer-, Glas- og Porcelænshandlerforening fra 1930.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1931.

JOHAN KORCH, Fredericia. Født 30. August 1870. Direktør for A/S I. P. Schmidt jun.s Tobaksfabrik. Formand for Fredericia Handelsstandsforening fra 1913. Medlem af Byraadet 1917-21. Overligningskommisær. Norsk Vicekonsul fra 1918. Ridder af Dannebrog, p. p.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1926.

MICHAEL KRAGELUND, Aalborg. Født 6. Marts 1859. Cand. pharm. 1880, Fabrikant 1885. Indehaver af Aalborg Saltraffinaderi, M. Kragelunds kemiske Fabrikker og Aalborg Sodafabrik. Formand for Aalborg Handelsstandsforening 1919-30, Æresmedlem 1930. Medlem af Ligningskommissionen 1899-1902 og af By-

- raadet 1909-13. Polsk Konsul fra 1926 (Vicekonsul 1920). Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd, p. p.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1920-30. Død 1930.
- OTTO KRAGH, Randers. Født 26. Februar 1867. Indehaver af Firmaet Just Abildgaards Eftf. fra 1914. Formand for Randers Handelsstandsforening fra 1920. Medlem af Byraadet 1917-33. Borgmester 1921-29. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1921, 2. Viceformand 1931, Formand 1932. Næstformand i Provinshandelskammeret.
- JULIUS LANGE, Varde. Født 28. Februar 1855. Manufakturhandler fra 1894. Medlem af Handelsstandsforeningens Bestyrelse fra 1899. Medlem af Ligningskommissionen. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1916-26. Død 1928.
- F. C. LEERHØY, Thisted. Født 5. September 1849. Manufakturhandler, Sparekasse-direktør. Formand for Thisted Handelsstandsforening 1904-13 og for Thisted Købmænds Hjelpekasse 1904-25.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1911-16. Død 1927.
- GEORG NIELSEN, Odder. Født 3. Februar 1861. Købmand 1888. Formand for Odder Handelsstandsforening 1908-33, Æresmedlem 1933. Formand for Odder Trælasterhandel fra 1908 samt for A/S Odder Jern- og Støbegodsforretning og for Odder Frøkontor fra 1929.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1916.
- MICHAEL NIELSEN, Skive. Født 13. Februar 1870. En gros Forretning i Kolonial fra 1899. Formand for Skive Handelsstandsforening 1913-28. Medlem af Byraadet 1907-27. Borgmester 1921-27.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1916-29. 2. Viceformand 1920-22.
- LEONOR PEDERSEN, Sæby. Født 7. Juni 1863. Købmand. Formand for Sæby Handelsstandsforening 1908-22. Medlem af Byraadet 1896-97.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1919-26. Død 1928.
- MARTIN PEDERSEN, Silkeborg. Født 16. September 1869. En gros Forretning i Kolonial fra 1903. Formand for Silkeborg Handelsstandsforening fra 1921 og for Jydsk Kolonial Grossistforening fra 1931. Medlem af Byraadet fra 1913. Borgmester 1920-21. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1929.
- CHRISTOPHER PETERSEN, Horsens. Født 25. Marts 1870. Tobaksfabrikant, Medindehaver af Firmaet Petersen & Sørensen 1900, Eneindehaver 1924. Formand for Horsens Handelsstandsforening 1920-24, for Foreningen af Skraa- og Røgtobaksfabrikanter i Danmark fra 1920 og for Handelsstandens Hjelpekasse i Horsens fra 1926. Medlem af Byraadet 1917-21. Ridder af Dannebrog.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1920-24.
- VIGGO L. RAHR, Aarhus. Født 2. Oktober 1858. Etableret 1887. Formand for Aarhus Handelsforening 1908-11 og for Aarhus Købmænds Hjelpekasse 1901-11.
Medlem af Byraadet 1903-10. Italiensk Konsularagent 1905-10.
Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1909-11. Død 1931.

- P. P. RECHNITZER, Aalborg. Født 27. December 1842. En grøs Forretning i Træløst, Kul m. m. 1866-87, Dampskibsekspeditor fra 1867. Formand for Aalborg Handelsstandsforening 1908-19, Æresmedlem 1919. Medlem af Byraadet 1889-94 og 1897-1903. Vicekonsul for Nederlandene fra 1886 og for Sverrig-Norge 1886-1905, derefter for Sverrig. Kommandør af Dannebrog, Dannebrogsmænd, p. p. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1910-20. Død 1921.
- N. P. STENDERUP, Kolding. Født 11. Oktober 1849. Etableret 1874. Formand for Kolding Handelsforening 1904-17, Æresmedlem 1917. Medlem af Ligningskommissionen 1887-99 og af Byraadet 1897-1903. Ridder af Dannebrog. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1914-21. Død 1929.
- CARL SØRENSEN, Silkeborg. Født 27. Marts 1867. Købmand. Medlem af Handelsstandsforeningens Bestyrelse 1895-1915. Formand for Silkeborg Kolonialhandlervforening fra 1920. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1912-16.
- J. GJEDING THISTED, Herning. Født 31. Oktober 1863. Købmand. Formand for Herning Handelsstandsforening 1909-28 og for Handelsskolen fra 1903. Medlem af Bestyrelsen og Forretningsudvalget for Herning Hede- og Diskontobank 1899-1929. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1919-31.
- J. VILLEMØES, Esbjerg. Født 28. September 1880. Etableret 1907. Formand for Esbjerg Handelsstandsforening 1920-30. Medlem af Byraadet 1920-29. Landstingsmand fra 1928. Norsk Vicekonsul fra 1916. Ridder af Dannebrog, p. p. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1926, 2. Viceformand og Medlem af Provinshandelskammeret fra 1932.
- P. M. WARRER, Vejle. Født 2. November 1878. Indehaver af Kulimportfirmaet Thisted & Warrer fra 1907. Formand for Vejle Handelsstandsforening fra 1922. Norsk Vicekonsul fra 1922. Ridder af Dannebrog. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse fra 1930.
- CHR. YDE, Herning. Født 6. Oktober 1859. Direktør for Herning Handels- og Landbrugsbank fra 1903. Formand for Herning Handelsstandsforening 1893-1909. Medlem af Sogneraadet 1898, Formand for samme 1904, Borgmester 1913-21. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Medlem af Centralforeningens Bestyrelse 1911-13.
-

PROVINSHANDELSKAMMERETS SEKRETÆRER

L. A. GRUNDTVIG. Født 18. December 1868. Professor, Dr. jur. Sekretær for Provinshandelsforeningernes Fællesudvalg 1901-13. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd, p. p.

FR. VINDING KRUSE. Født 30. Juli 1880. Professor, Dr. jur. Sekretær i Provinshandelskammeret 1913-17. Kommandør af Dannebrog, Dannebrogsmænd.

JOHAN BÜLOW. Født 10. April 1885. Overpræsident i København, Kammerherre. Sekretær i Provinshandelskammeret 1918-28. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd, Fortjenstmedaille i Guld, p. p.

POUL ANDERSEN. Født 12. Juni 1888. Professor, Dr. jur. Sekretær i Provinshandelskammeret fra 1928. Ridder af Dannebrog.

REFERENT

FOR

DEN JYDSKE HANDELSSTANDS CENTRALFORENING

FRA 1892

TH. THUESEN, Kolding. Født 16. September 1854. Forligskommissær. I en Aar-række Redaktionssekretær ved Kolding Avis og i nogle Aar samtidig Redaktør af Fredericia Avis.

PORTRÆTTER

	Pag.		Pag.
Konsul A. ABEL, Aalborg	169	N. JENSEN, Struer.....	174
J. A. ALSTRUP, Aarhus	143	Konsul H. JØRGENSEN, Horsens..	161
Professor, Dr. jur. POUL ANDERSEN	178	FR. KASTEN, Vejen.....	171
Konsul NIELS BARNOW, Aarhus..	164	Konsul JOHAN KORCH, Fredericia	163
Konsul OLUF BECH, Aarhus	153	Konsul M. KRAGELUND, Aalborg.	144
JACOB BIE, Hobro	137	OTTO KRAGH, Randers	157
Konsul C. BREINHOLT, Esbjerg ...	139	Professor, Dr. jur. VINDING KRUSE	178
OSCAR BRUUN, Skanderborg.....	139	JULIUS LANGE, Varde	143
Overpræsident, Kammerherre BÜLOW	178	F. C. LEERHØY, Thisted	136
M. CHRISTIANSEN, Vejle	133	GEORG NIELSEN, Odder	163
Konsul CHRISTIAN CLOOS, Frederikshavn	184	MICHAEL NIELSEN, Skive.....	149
Konsul M. P. DRESCHER, Aarhus..	154	LEONOR PEDERSEN, Sæby.....	144
Konsul CHR. EFF, Kolding	161	MARTIN PEDERSEN, Silkeborg ...	165
HOLGER FINK, Aabenraa	159	C. PETERSEN, Horsens.....	153
Professor, Dr. jur. L. A. GRUNDTVIG	178	Konsul VIGGO L. RAHR, Aarhus..	135
Konsul CHR. G. HANSEN, Aarhus .	146	Konsul P. RECHNITZER, Aalborg..	137
P. P. HEDEGAARD, Nørresundby..	148	N. P. STENDERUP, Kolding	138
CHR. HOLMEN, Hjørring	150	CARL SØRENSEN, Silkeborg	148
Konsul CHR. JENSEN, Horsens ...	134	J. GJEDING THISTED, Herning ..	150
Konsul HANS JENSEN, Hjørring..	134	TH. THUESEN, Kolding	183
JENS H. JENSEN, Randers	151	Konsul J. VILLEMØES, Esbjerg ...	160
JOHAN JENSEN, Viborg	170	Konsul P. M. WARRER, Vejle	169
		CHR. YDE, Herning	145

Tegninger og Clichéer udført i

A. HAMMERSCHMIDT'S Reproduktionsanstalt, Aarhus.
